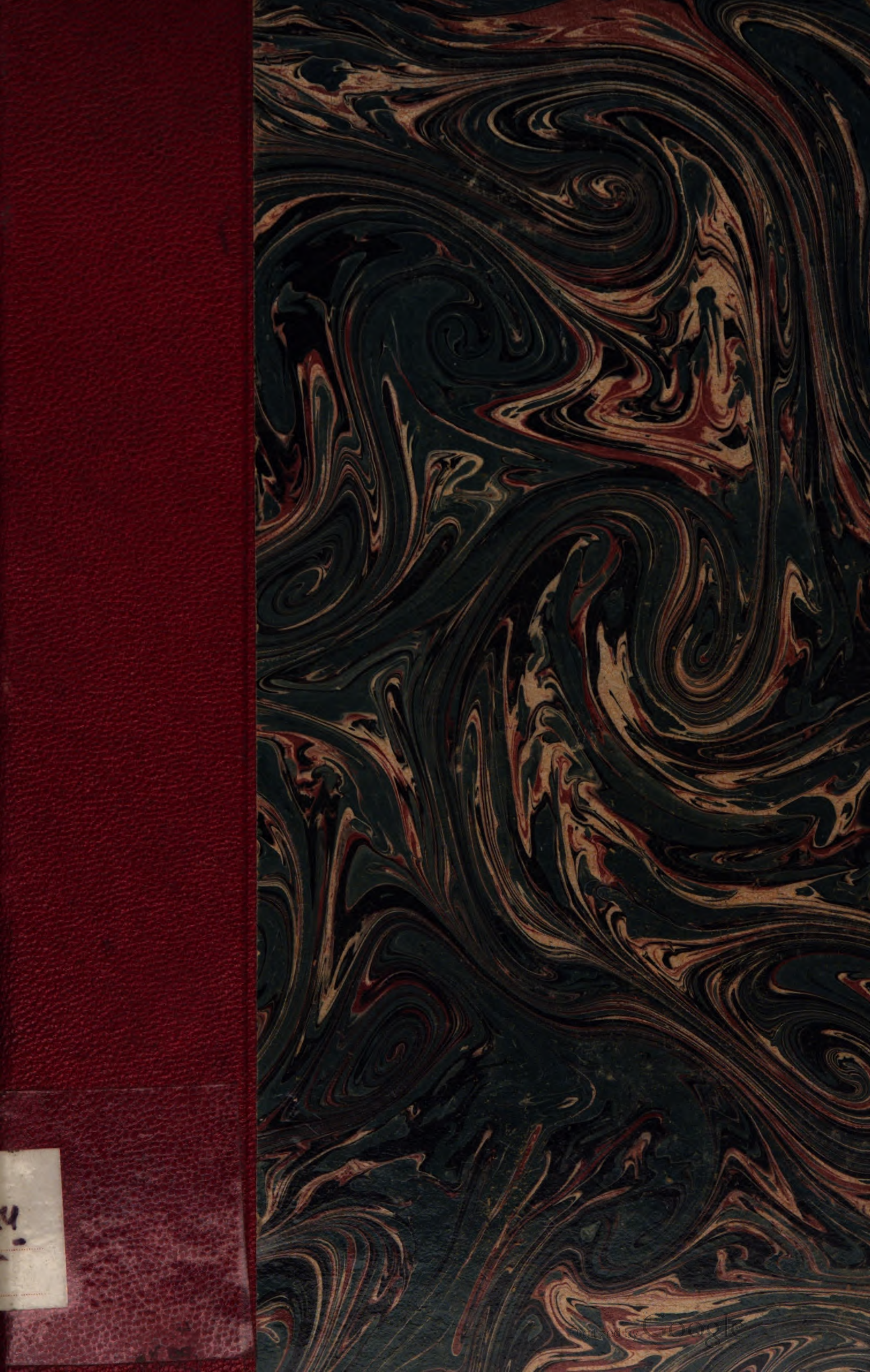
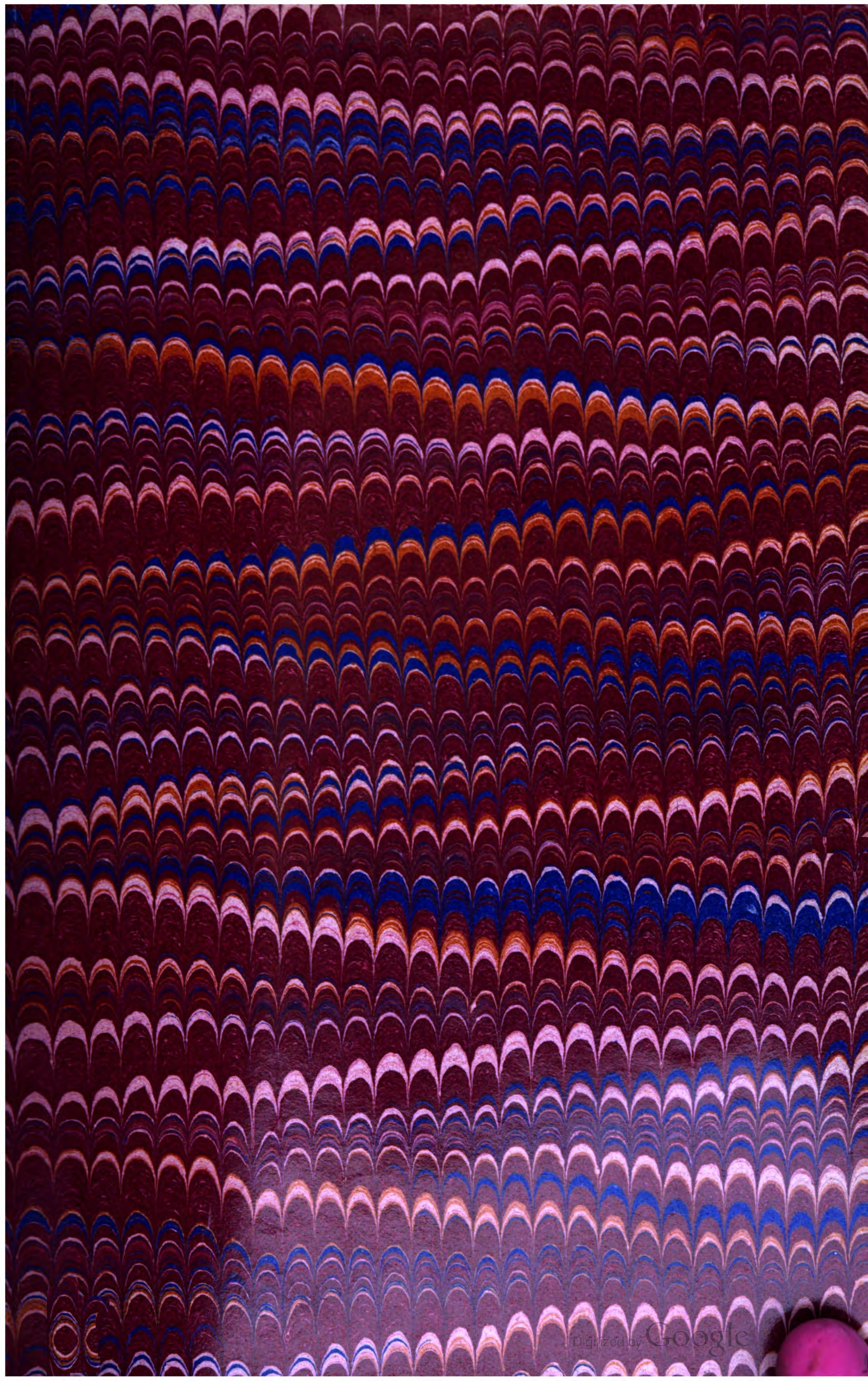

Digitized by Google

Digitized by Google

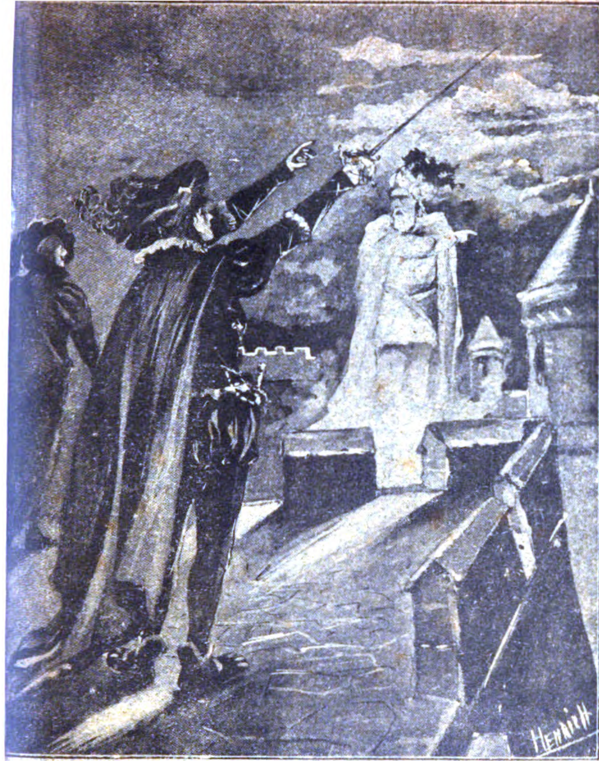

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

HAMLET

Tragedia de

GUILLEM SHAKESPEARE

versió catalana de

ARTHUR MASRIERA

Digitized by Google

Digitized by Google

HAMLET

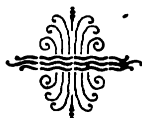
Príncep de Dinamarca

Tragedia de GUILLEM SHAKESPEARE

VERSIÓ CATALANA

DE

ARTHUR MASRIERA

BARCELONA
TIPOGRAFÍA DE «L' ATLANTIDA»
Carrer d' Aribau, 60, baixos.
1898

Digitized by Google

R. 560443

Dedicatoria:

A Mister Thomás Brown *professor de Literatura General de l' Universitat d' Edimburg.*

*Nostra amistat antiga, fou causa de que vos coneguésseu las obras d Ausías March, qu' aviat veurán la llum en vostra llengua, per vos traduhídes y anotades. En nom de Catalunya agrahída jo us dedico l'***Hamlet** *catalá, qual versió he fet al costat vostre.*

Deu vos donga molts anys de vida pera fer tant bones obres. Es vostre devotíssim deixeble

Arthur.

Barcelona, Janer 1898.

D.

Digitized by Google

Al lector

La tragedia *Hamlet Prince of Denmark* que, traduhída del inglés en nostra llengua materna, avuy donèm á llum, forma part del *Theatre complert de Guillém Shakespeare* que algún día pensém oferir al públich. El nom del príncep dels dramaturgs l' escribím seguint la costúm general de totes les edicións modernes, ab la recansa que 'ns fa sacrificar á l' us més acceptat, el cognóm *Shakspeare* que 's troba en moltes edicións ingleses. Una E més ó menys, no llevará al colós del Theatre cap raig de gloria. La edició qne nosaltres hem tingut á la vista pera nostre treball es *The Plays of William Shakspeare—Left by the late George Steevens and Edmond Malone—London MDCCCXXVI.*— La tením per la més complerta de totes y, sobre tot, autorisada per la pacient revisió del text confrontat ab els manuscrits de l' época. El glosari de paraules obsoletes que l' acompanya, la fa més apte pel traductor. A n' ella envíem als que tingan duptes sobre l'autenticitat d'algún passatje Shakespeariá y sobre les variants que comparant-la ab altres edicións, poden notar-s-hí.

Donèm nostre versió sens notes critiques ni cap comentari erudit; únicament ab santa y catalana franquesa cridèm alguna vegada l' atenció del lector confessant nostre insuficiencia davant d' algún passatje obscur o difícil, fent notar de pas còm s' en sortíren altres traductors.

Per últim, ens plau manifestar que donèm l' *Hamlet* enter y verdader com l' escrigué son autor, sens arreglar, tallar ni

Digitized by Google

tornar a fondrer res, com ho ha fet tant infelisment tot l'aixám de traydorets que, sens escrúpol de conciencia, s' han permès modificar la gran creació shakesperiana ab l' escusa de ferla mes apte pera la representació ó d' acomodarla més als gustos esthètics de nostres temps.

¡Deu els perdone á n' ells, y á nosaltres nos conserve el respecte ab que 'ns han ensenyat de tractar totes les obres gegants filles del geni, sia del temps que 's vulga!

L' intent de traduhir l' *Hamlet*, el debèm a la bona iniciativa del nostre amic N' Adriá Gual, que ab un acert y esforç malhauradament sens ni precedent ni exemple, mes de tothom prou coneguts, tant treballa per enlayrar l' art dramàtic fins a aquell *decus columenque nostrum* que Horaci presentía. Axís, doncs, no será extrany, amic lector, que dintre poc temps vejas l' *Hamlet* català, representat sens mutilacions y tal com sortí de mans de Shakespeare, y potser, potser, ab el mateix arrangement, decorat e indumentaria que els còmics del segle XVI el representaren en la cort d' Isabel d' Inglaterra. ¿No n' hi haurá per gaudir-s-en de debò? ¿No será una festa veritable per els aymants de l' art?

Quan això sia un fet, tú, lector, dona l' enhorabona als meritíssims artistes que ho treballen; que jo, per content em donarè demanan-te un aplaudiment per aquell geni inmortal que't dirá en mal català, lo que fa alguns cents anys havía dit en totes les llengues europees!

Arthur Masriera.

Digitized by Google

Arthur Masriera

Digitized by Google

Digitized by Google

HAMLET

(TRAGEDIA EN V ACTES)

Digitized by Google

PERSONATGES

Claudi.	*(Rey de Dinamarca.)*
Gertrudis. . . , ...	*(Reyna de Dinamarca.)*
Hamlet	*(Princep.)*
Fortimbrás.	*(Princep de Noruega.)*
L' ombra del Rey.	
Polonius.	*(Sumiller de corps.)*
Laertes.	*(Fill de Polonius.)*
Ofelia	*(Filla de Polonius.)*
Horaci.	*(Amich d' Hamlet.)*
Voltiman. . .	CORTESANS.
Corneli. . . .	CORTESANS.
Ricard.	CORTESANS.
Guillém. . . .	CORTESANS.
Enric	CORTESANS.
Marcellus. . .	SOLDATS.
Bernat.	SOLDATS.
Francesc.. . .	SOLDATS.
Reinalt	*(Criat de Polonius,)*

Dos embaixadors d' Inglaterra.
Un sacerdot.
Un caballer.
Un capitá.
Un guarda.
Un criat.
Dos Mariners.
Dos enterra-morts.
Cuatre cómics.

Acompanyament de nobles, cavallers, dames, soldats, sacerdots, cómics, criats, etc.

Digitized by Google

ACTE PRIMER

La escena representa el palau y ciutat de Elsingor, en ses rodalíes y en las fronteres de Dinamarca.

ESCENA PRIMERA

Esplanada devant del palau real de Elsingor. Es nit de fosca.

FRANCESC y BERNAT

(*Francesc s'estará passejant fent centinella. Bernat se li acosta. Anirán armats d' espasa y llansa.*)

BERNAT

¿Qué hi há?

FRANCESC

No ho vull pas dir. Vullau respondre
Vos el primer: ¡Digau qui sou: paréuse!

BERNAT

¡Visca molts anys el Rey!

FRANCESC

¿En Bernat eras?

Digitized by Google

BERNAT

Soc el mateix.

FRANCESC

Més matiner que els altres.

BERNAT

Ara han tocat les dotze; pots anarte'n
Ja, Francesc, á dormir.

FRANCESC

Molt t' agraheixo
Qu' are 'm relleves, puix fa un fret qu' esglaya
Y pateixo del pit.

BERNAT

¿La centinella,
Ha sigut quieta?

FRANCESC

Bellugá una rata,
Ni sols he vist.

BERNAT

Está molt bé. Si trobas
A Marcellus y Horaci podrás dirlos
Que vingan prompte.

FRANCESC

M' apareix que'ls sento.
¿Qui hi ha per quí?

(*Entran Horaci y Marcellus.*)

Digitized by Google

ESCENA II

HORACI, MARCELLUS *y dits.*

HORACI

¡Amichs d' eixa comarca!

MARCELLUS

¡Y bons vassalls danesos!

FRANCESC

Yo os desitxo.
Molt bona nit.

MARCELLUS

Adeusiau, bon home.
¿Quí os relleva vostre guardia?

FRANCESC

'S queda
Bernat en el meu lloc. ¡Santa nit tingas!

(S' en va Francesc: Marcellus y Horaci s' acostan allí ahont está Bernat fent centinella.)

MARCELLUS

¡Ola, Bernat!

BERNAT

¿Quí hï ha á n' aquí, Horaci?

HORACI

Un bocí d' ell.

BERNAT

Tots dos ben vinguts sian.

Digitized by Google

MARCELLUS

¿Y alló, eixa nit, que ha aparegut?

BERNAT

Encara
Jo no he vist res avuy.

MARCELLUS

Ens diu Horaci
Que això no es més que fantasía nostra
Y de tot quan li he dit res no vol creure
D' eix espectre horrorós que dos vegades
Hem vist aquí. Per ço he volgut pregarli
Vinga á fer centinella, perque puga,
Si torna la visió, creure á nosaltres
Y á nostres ulls, y si li plau, parlarli.

HORACI

¡Fuig, fuig! Si no vindrá.

BERNAT

Melló es asséure'ns
Y un altre colp assaltarém per forsa
Tes orelles, contant el fet que 's negan
A escoltar-elles y qu' hem vist nosaltres
Dos nits seguides.

HORACI

Está be; asseyémnos.
Y escoltém de Bernat tot el que'ns diga.
(*S' assenten tots tres.*)

BERNAT

A nit quan eixa estrella que's veu ara
Al occident del pol, passat havía
A il-luminar del cel la part aquella
Hont are resplandeix, y era la una;

Digitized by Google

Marcellus, junt ab mi....

MARCELLUS

¡Pchit!... ¡Calla, calla!
¡Guáytel, que vé altre colp!

(Apareix á un extrém de la escena l' ombra del Rey Hamlet armat de totes armes, ab mantell real, elm en el cap y la visera calada. Els soldats y Horaci s' aixecan espahordits.)

BERNAT

¡Igual figura
Si, com la del rey mort!

MARCELLUS

Tú ets hom' de lletres,
Párlali, Horaci.

BERNAT

¡Y, guayta com s' assembla
Del tot, al rey! ¡Si, míratel, Horaci!

HORACI

¡Oh sí, s' hi assembla molt, no puch mirarme'l!
¡M' esglaya y me fa por!

BERNAT

Vol que li parlen.

MARCELLUS

Párlali, Horaci.

HORACI *(anant cap al espectre.)*

¿Qui ets tu, que usurpas
Aquest temps á la nit y eixa presencia
Guerrera y noble que tingué el monarca
Dinamarqués, que jau en el sepulcre?

Digitized by Google

¡Parla: pe'l cel t' ho prego!

(L' ombra s' en va lentament.)

MARCELLUS

S' ens enfada.

BERNAT

¿Veus? S' en va despreciantnos.

HORACI

¡Parla! ¡atúra 't!
¡Jo t' ho mano que parles!

(L' espectre desapareix del tot.)

MARCELLUS

Si ja es fora.
Ni vol respondre.

BERNAT

¿Això que 't sembla Horaci,
Tremolas y tot pálit el visatge
Se 't va posant. ¿No 't sembla que això es cosa
Més que de fantasíes?

HOR CI

Deu m' ajude;
May ho hauría cregut, sens el sensible
Cert testimoni de mos ulls encara.

MARCELLUS

¿Y s' assembla á n'el rey?

HORACI

Com tú t'assemblas
A tu mateix. Portava l' armadura
Que duya en lo combat que va sostindre
Ab l'ambiciós Norueg; el front contreya

Digitized by Google

Com quan un jorn parlant ab ira forta
Feu caure sobre el gel al de Polonia,
D'un colp no més. ¡Ja es un estrany fastasma!

MARCELLUS

Puix aixís y á aquesta hora, dos vegades
Am marcial actitut se passejava
Davant la guardia nostre.

HORACI

No puc veure
Am quin fí passa aixó. Pero jo penso,
Ab mon criteri tosc, que pronostica
Alguna novetat extraordinaria
Per la nació.

MARCELLUS

Será mellor sentarnos. (*S' assenten.*)
Y si ho sabeu, diheume: ¿per qué are
Am guardias tant pesades nos fatigan?
¿Per qué 's fonen canóns y provëheixen
De máquines de guerra forasteres?
¿Per qué tants calafats y mestres d' aixa
Trevallan ab afany, que no coneixen
Ni quin día es diumenge? A més, digueume:
¿Per qué súa l' obrer ab tal frisansa
Juntant les nits y els jorns?. ¿Quí podrá dirmho?

HORACI

Jo t' ho diré; ó al menys les veus que corren
Ara sabrás. Nostre últim rey (el qu' are
En espectre havém vist), cridat á lluyta
Va ser per Fortimbrás el de Noruega,
Que, agullonat d' emulació orgullosa
Al camp el provocá. En la palestra
Nostre valent Hamlet, (qu' així el nomenan
Per tot el món que coneixém), matava

Digitized by Google

A Fortimbrás, y per cumplir els pactes
Fets segóns lley de guerra, aquest perdía,
Morint en el combat, totes les terres
De son reyalme. El nostre rey pactava
Que si éll hagués mort, á mans del altre
Passavan sos dominis. La victoria
Fou tota per Hamlet. Emperó el príncep,
El jove Fortimbrás, sense experiencia,
Fogós y altiu, inflat d' orgull sens mida
Ha congregat enllá de les fronteres
De Noruega, un estol de gent perduda
Que, empesa per la fam, té pit de sobras
Per intentar qualsevol colp. Es veuhen
Ben clars els seus intents: volen per forsa
Rescabalarse dels perduts dominis
Que son pare am la vida un jorn va perdre.
Aixó es, segóns me penso, lo qu' engendra
Aquests preparatius y aquestas guardias
Y la causa de moure 's nit y día
Tota la nació en pés.

BERNAT

Si no es aquesta
Jo no sé pas quina és. L' espectre horrible
Qu' altiu aquí s' ha presentat am armes
Y figura del rey que comensava
Aquestas guerras, tot aixó confirma.

HORACI

Una bolva es aixó qu' enterbolida
Deixa la llum del seny. Quan era Roma
La ciutat més felís y més gloriosa,
Avants de que caygués el potent César,
De sobte, buyts quedaren els sepulcres,
Y 'ls cadávres cuberts ab llurs mortallas
Clamant ab veu confosa, aparegueren
Per els carrers de la ciutat; els astres
Ab qúes lluminoses resplandíren,

Digitized by Google

Pluja de sanc va humitejar la terra,
S' amagá 'l sol entre negrencs çelatges,
Y aquell planeta humit quals influencies
Regeíxen de Neptú el funest imperi,
De sopte s' eclipsá, com si arrivada
Ja fós la fí del món. Iguals presagis
De novetats terribles are's senten,
Que 'l vel arrencan del funest pervindre,
Y á nostre gent y á nostre poble els mostren
Els cels y terra ensemps... ¡Callau, que torna!
¿El veyeu? ¡Es allí!

(*Torna á sortir l'ombra del rey per l' altre costat. S' aixecan els tres y empunyan les llançes. Horaci avansa cap al espectre y els altres el segueixen*).

Per més que 'm torba
L' esglay, vull escometre 'l. ¡Tú, fantasma,
Atúra 't; si és que pots parlar, contesta;
Si allá ahont ets pots admetre algún sufragi,
Per ton repós y mon perdó ¡sí, parla!
Si es que sabs el mal fat qu' are comensa
Al teu pobre país, y fugí es puga
Ab felís previsió; ¡parla depressa!
O si es qu' en vida en els pregóns de terra
Tresors acurullares cobejosos,
Péls quals vosaltres, esperits, se conta,
Després de morts vagueu inquiets. ¡Sí, parla!
¡Atúra 't, digaho tot! ¡Oh! ¡Tu, Marcellus,
Atúra 'l, sí!

(*Al lluny canta un gall y l' espectre comensa á retirarse; els soldats volen detindre'l fent us de les llançes, pero l' espectre s' esmuny y desapareix sobtadament*).

MARCELLUS

¿Lo feriré ab la llança?

HORACI

¡Fereixlo, sí, no vol pas aturarse!

Digitized by Google

BERNAT

¡Es aquí!

HORACI

¡Aquí és!

MARCELLUS

Es que nosaltres
L' ofeném ab rähó, mostrant violencia.
Ell es un rey; encar' que, segóns sembla,
Com l' ayre pur també es invulnerable,
Y nostre esfors envà, es cosa de burla.

BERNAT

Quan el gall ha cantat á parlâ anava.

HORACI

Es cert, mes s' ha estremit com aquell lladre
Que reb sobtadament una amenassa.
Jo he sentit dir que 'l gall, qu' es la trompeta
Sonora dels matins, al deu del día
Fa despertar ab l' alta veu aguda
De sa gorja sonora; y que al sentirlo
Tot esperit estrany que 'l mar ó terra,
El foc ó l' ayre habita, fuig y torna
A sa propia morada; aquest fantasma
Qu' hem vist, proba qu' es cert aixó.

(*Comensa á il·luminarse lentament l' escena.*)

MARCELLUS

Depressa
Fugí al cantar el gall; y també contan
Que quan Nadal s' acosta, eixa au del día
Canta tota la nit, y cap espectre
S' atreveix á sortir de sa morada.
Les nits son sanitoses; cap planeta
Porta dissort, ni cap encís fa efecte

Digitized by Google

Ni les bruixes virtut per fer mal tenen.
¡Tant sagrat es eix temps de benauransa!

HORACI

Jo aixís ho tinch entés y ho tinc de creure.
Peró veyeu com el matí, que porta
Rosat mantell, ve trepitxant rosada
D' aquella serra d' orïent. La guardia
Acabém ja, y al jove Hamlet, el príncep,
Jo crec debém contar lo que vegérem,
Y os prometo que ab éll l' espectre, encara
Que ab nosaltres fou mut, tindrá conversa.
¿No os sembla debém darli aquesta nova
Tant escayent á nostre zel?

MARCELLUS

Sí, fem'ho,
Jo sé, eix matí, ahont hem de trobarlo.

ESCENA III

Un saló del palau

CLAUDI, GERTRUDIS, HAMLET, POLONIUS, LAERTES
VOLTIMAN, CORNELIUS, caballers, dames, acompanyament'

CLAUDI

Encare que la mort d' aquell caríssim,
Mon germá Hamlet, está en nostre memoria
Tant fresca y tant present, que la tristesa
Exigeix se mantinga en els cors nostres
Y qu' en tot el reyalme se conservi
L' imatje del dolor; ab tot, combatre
En mí tant la rähó contra natura
Pogué per fí, que una prudent recança
De sa perdua he servat ab sa memoria.
Per açó he rebut ja per esposa

Digitized by Google

A la que un temps vaig dirli ma germana,
Y que avuy regna ab mí y d' eixa guerrera
Nació superba ab mí 's parteix el trono.
No es ben complerta pas eixa alegría:
Les llágrimes al pler s' han ajuntades,
Les festes á les pompes funerarias,
Y 'ls cants de mort ab les cançóns joyoses
Del himeneu felís se confongueren.
L' afligiment y 'l pler pesats un día
Aquí dins foren d' una igual balansa.
De vostre seny els dictats purs seguírem,
Qu' aquest colp, sempre lliure, va ajudarnos,
Y grans mercés per tot vos dém. Nos manca
Dirvos que Fortimbrás, el jove príncep,
Menypreuhantnos á tots, ó creyent qu' are
La mort de mon germá en nostre reyalme
Trastorns y desunió portat havía,
Inflat d' orgull y de superbia, 'ns porta
Missatjers importúns perque li torne
Les terres que, segóns els drets de guerra,
Perdé son pare y mon germá guanyava.
No vull parlar més d' ell. Parlarvos are
Vull del perqué aquí á tots vos reunía:
Avuy escric al rey vell de Noruega.
L' oncle de Fortimbrás, (que les tortures
Sufreix de malaltía y de vellesa)
Res sab dels plans de son nevot; demano
Que li prohibesca prompte realisarlos.
Sé ja la gent que vol alsar, el nombre
Dels qu' han de vindre contra mí y ses forçes.
Tú, Voltimán, y tú, prudent Cornelius,
Salut al rey donáuli de part meva;
Mes no pacteu ab ells res que no sía
En eixas lletres consignat.

(Els hi dona uns plecs closos).

Espero
Que ab vostre pressa mostraréu que os mouhen

Digitized by Google

Desitjos de servirme.

VOLTIMAN

Ara y per sempre
De nostre bon desitx vos darém probas.

CLAUDI

No ho duptaré. ¡Adeu siau.

(S' en van Cornelius y Voltimán.)

ESCENA IV

DITS, menys CORNELIUS y VOLTIMAN

CLAUDI

Y ara
Tú, tot quant vols de mí, digas, Läertes.
M' has dit que una mercé tu pretenias:
Digas quina es. Qualsevol cosa justa
Que demanes al rey de Dinamarca,
Jo 't dic desd' eix moment que será atesa.
Ni ¿qué podrás voler, que més no sía
Ofrena nostra que demanda teva?
No es més fidel el cor al cap, ni prompte
La má en servî á la boca, qu' es el trono
De Dinamarca adicte ab el teu pare.
Digas: ¿qué vols?

LAERTES

¡Oh, gran senyor! Voldría
Vostre permís pera tornar á França.
D' allí he vingut fa poc á Dinamarca
Per darvos lo tribut de mon afecte
Al peu del trono vostre; y ja cumplerta
Aquesta obligació, cal que os confesse
Que á aquelles terres al ensemps m' hi cridan

Digitized by Google

Mon desitx, mes idees y qu' espero
Aquest permís de la bonesa vostre.

CLAUDI

¿Ja tens el del teu pare? Tú, Polonius:
¿Qué hi dius?

POLONIUS

Pregantme molt s' en duya,
Senyor, el meu permís casi per forsa.
Tant desitjós al véure 'l del vïatje,
El permís vaig firmarli; aixís os prego,
A pesar meu, que li dongau llicencia.

CLAUDI

Tría desd' ara 'l temps que vulgas. Vesten
Y fés el que mellor pera ta ditxa
Te semble sempre. *(A Hamlet.)*
Y tú, fill meu, mon Hámlet,
Mon nebot ¿cóm estás? Contesta, digas.

HAMLET *(Ap.)*

¡Quelcóm més que parent; qu'amich, molt ménos! (1)

CLAUDI

¿Per qué 't cobriexen ombres de tristesa?

HAMLET

¡Oh, res d' aixó, senyor, al sol soch massa!

GERTRUDIS

Deixa, Hámlet, aquest rostre am melangía;
Mostra, alegre, qu' estimas Dinamarca,
Ni sempre ab les parpelles abatudes,
Entre la pols cerques ton pare noble.
Tots ho sabém y es lley per tots quants viuhen,

(1) Els noms inglesos *K.n* y *K nd* donan lloc à un «calembourg» difícil de reproduhir fidelment.

Digitized by Google

Qu' hem de morir passant com una ratxa
De la natura á les regións eternes.

HAMLET

Sí, senyora, es per tots.

GERTRUDIS

Si aixís ho penses
¿Per qué aparentas sempre aquesta pena?

HAMLET

¿Aparentar? Senyora, nó; may penso
Aparentar jo res. Ni el color negre
D' aquest mantell, ni l' endolada roba,
Ni 'l plor seguit, ni 'ls ulls una riuhada
Tornats pe 'l plany, ni l' expressió de pena
Del rostre trist, ab formes y visatjes
De sentiment ¡oh mare benvolguda!
Serán prou per mostrar el ver afecte
Que l' ánima 'm corprén. Tots aquets signes
Aparentan ¡oh! sí; son accións soles
Que l' home pot fingir. Pero aquí dintre,
Aquí, tinch el qu' es més que l' apariencia.
¡L' altre no es més que gales y disfressa
De la pena y dolor!

CLAUDI

Es bó y llöhable
Que 'l teu cor pague eix deute á n' el teu pare;
Mes, no ho deus ignorar: també va perdre
Ton pare á un altre pare, y aquést á un altre;
Tothom que sobreviu un terme troba
A la tristesa que ab bon cor abriga,
Y'l seguì en desconort intermenable
D' impía obstinació, es folla conducta.
Ni eix sentiment tossut al cor del home
Li es natural, que, avans, deixa entreveure

Digitized by Google

Un feble cor, migrada intel-ligencia,
Una ánima superba y una indócil
Voluntat que del cel no acata l' ordre.
¿Per qué sufrirá 'l cor, sempre que vulla
Resistir á lo qu' es inevitable,
Y deu serho per forsa, á lo qu' es are
Y sempre tan vulgar com altre cosa
Qualsevol que als sentits se nos presenti?
Fora un delicte contra el cel y contra
La mort mateixa y fins contra natura;
Es un afront per la rähó suprema
Que al morir nostres pares sempre 'ns dona
Sovint una llissó, y que aixís ens parla,
Desde l' home primer fins al que fina
Avuy mateix: *¡Mortals: mirau la vostre*
Irrevocable sort! Aminva, aminva,
Jo 't prego, doncs, aquesta pena inútil;
Pensa qu' en mí ja hi tens un pare: 't conto,
Davant de tot el món, com la persona
Més inmediata á n' el meu throno; aymarte
Jo 't dech ab l' amor pur que á un fill, un pare.
A Witemberg te cridan tos estudis
E hi vols tornar; no plau á mos desitjos
Eix pensament, y aixís, are 't demano
Qu' ho deixis corre, aquí quedant ab naltres,
Y á nostre vista afalagat tú sías
El més volgut dels palauhers, y exemple
De parents y de fills amorosíssims.

GERTRUDIS

Te demano també jo que no hi vages
A Witemberg; sí, quédat ab nosaltres.
Que d' una mare 'ls precs en vá no sían.

HAMLET

En tot vos obehiré, Reyna y Senyora.

Digitized by Google

CLAUDI

Per aquesta resposta carinyosa
Vull que sías un altre en mon imperi.
Veniu, senyora: La fidel y franca
Resposta d' Hámlet, el meu cor omplía
De goig inmens. Doncs d' aquest fet en lloha
No s' ha de briadà avuy á Dinamarca
Sens que 'ls canóns ho conten á n' els núvols
Y 'l cel ressone en mitx dels crits de joya
De «¡Visca 'l rey!», repercutint de terra
El tró furient. ¡Veniu ab mí!

(S' en van Claudi, Gertrudis, Polonius, Laertes y demés.)

ESCENA V

HAMLET

¡Si are
Plorant jo pogués fóndrer desseguida
Aquest tros dur de carn, ó si l' Altíssim
No apuntés son canó contra el que 's mata!...
¡Deu meu!... ¡Deu meu! Tot el del mon me cansa
Y tots els plers, de tant pesats, m' enutjan.
Nó, no vull res del món: un jardí 'm sembla
Sens ordre ni conreu, que en abundancia
Sols dona fruyts grollers y d' amargura.
¡Qu' haja passat aixó y no fá dos mesos
Encare de sa mort! Nó, no 'ls fa encare.
Aquell rey excel-lent que, en comparansa
Ab aquest d' are, el un, Hiperion era,
Y l' altre un Sátyr repugnant; vivía
Per la mare no més, que no deixava
L' ayre del cel que li besés el rostre.
¡Oh, cel y terra! ¿per que guardo fixa
Sa memoria jo avuy? Mentres ¡ay! ella
Tant amorosa sempre va mostrarse

Digitized by Google

Com si ab la posessió, més els desitjos
Li creixessen encar! Y, ab tot, (¡voldría
No pensar en això!) un mes passava...
(¡Fragilitat, tú tens el nom de dona!)
En el breu temps d'un mes, y avants de rómprer
Les sandalies ab que l' acompanyava
Desfeta ab plors com Níobe, al meu pare;
Ella mateixa, sí, (pe 'l cel ho juro),
Una fera sens esma y sens entranyes
Hauría demostrat una tristesa
Més llarga y veritable. Ja es casada
Ab el germá del pare, ab el meu oncle,
Que s'hi assembla tant poch, com jo m' assemblo
A Hércules mateix; els ulls tenía
Roigs de plorar, y un mes tant sols li passa
Y 's casa un altre colp. ¡Criminal pressa!
¡Per un llit incestuós, tal diligencia!
Això no es bó, ni bé no 'n pot prevíndrer.
Pero... ¡rómpet cor meu, que deu frenarse
Ma llengua, sí!

ESCENA VI

HAMLET, HORACI, BERNAT y MARCELLUS

HORACI

Senyor, tingau bon día.

HAMLET

Me plau de véuret bó. ¿Tú ets Horaci.
O m' he oblidat de mí mateix?

HORACI

Soc sempre
Vostre crïat humil. (1)

(1) Es el *poor servant* del original inglés.

Digitized by Google

HAMLET

Jo vull cambiarlo
Aquest títol que 't donas. ¿Per qué are
De Witemberg vingueres? ¡Oh, Marcellus!

MARCELLUS

¡Senyor!

HAMLET

Me plau trobarte. Pero, digas:
¿A Witemberg per qué has deixat?

HORACI

Ho feya
Per peresa, (1) senyor.

HAMLET

Jamay voldría
Que un dels teus enemics, eixa resposta
Me fes ohïr. Jamay de cap manera
Vull sentir de tos llavis tal disculpa
Que 't deshonra, ¿m' entens? A mí be 'm consta
Que no ets pas peresós. Pero, be, dígam:
¿Qué vens á fer á Elsíngor? Tots nosaltres
T' ensenyarém de beure ans que t' en tornes.

HORACI

A veure 'ls funerals del vostre pare
He vingut y m' en torno.

HAMLET

¡Ay, mon deixeble,
No os burléu pas de mí; crec que veníau
A véurer sols les bodes de la mare!

(1) *Truant disposition* diu Shakespeare.

Digitized by Google

HORACI

Es cert, com que tant prompte 's celebraren.

HAMLET

Horaci, això es qüestió d' economía.
Encare no eran fredes les vïandes
Del dinar del enterro, que servíren
Pera 'l dinar de bodes; jo trobarme
Ab l' enemic pitjor, dalt de la Gloria,
Volgut hauría, avans que haber de véurer
Aquell jorn tant fatal. ¡Veig al meu pare,
Al pare de mon cor!

HORACI

Senyor, digáume:
¿Ahont?

HAMLET

Horaci, es ab els ulls de l' ánima
Que 'l veig.

HORACI

També 'l vegí algún día.
¡Fou un bon rey!

HAMLET

En tot va ser un home
Tant sencer y estimat, que no n' hi ha d' altre.

HORACI

Senyor, jo crec qu' a-nit el váreig véurer.

HAMLET

¿Tú 'l vegéres? ¿á qui?

Digitized by Google

HORACI

Al pare vostre.
Al rey.

HAMLET

¿Al rey mon pare?

HORACI

Oíume:
No us admiréu de res mentres vos conto
Aquest fet tant extrany. De mes paraules
Aquestos cavallers son testimonis.

HAMLET

¡Parla, per Deu!

HORACI

Bernat junt ab Marcellus,
Eixos dos cavallers, també 'l vegéren
Dos colps, fent centinella, entre la fosca
Y tenebrosa nit. Una figura
Semblant al pare vostre, tota armada
De cap á peus, caminant sempre altiva
Ab majestat y calma, va escométre 'ls.
Tres colps devant sos ulls passá depressa
Com un núvol errant y va acostarse 'ls
Fins á la punta de sa llança; ells, débils
Y glassats per la por, tots enmudíren
Sense gosar parlarli. D' eix horrible
Secret, van avisarme; la tercera
Nit arrivá y, ab ells de centinella,
Vegí era cert el que van dirme; l' hora
El lloc y la visió: tot concordava.
Y la sombra torná; jo coneixía
A vostre pare el rey, y tant s' hi assembla
Com la meva má dreta á la má esquerra.

Digitized by Google

HAMLET

Y ¿ahont va ser aixó?

HORACI

A la esplanada
Del muradal, ahont feyam centinella.

HAMLET

¿Y no li vau parlar?

HORACI

Jo vaig parlarli,
Pero no va tornarme cap resposta.
No obstant, va alsar els ulls, el cap movía
Con si volgués parlar; pero aleshores
S' ohí l' aguda veu de matinada
Del cant del gall, y l' ombra, que 'l sentía,
De devant nostre va fugir depressa.

HAMLET

¡Es molt extrany! (1)

HORACI

Per l' honor meu, certíssim
Es aixó, com jo visch; y tots creguérem
Que os ho debíam dir, per deber nostre.

HAMLET

Es veritat, amics; mes, aixó 'm torba.
¿Aquesta nit estéu de centinella?

TOTS

Sí, senyor.

(1) El *Tis very strange*, Moratín l'ha traduhit: *Es cosa bien admirable.*

Digitized by Google

HAMLET

Y ¿anava armat, em déyau?

TOTS

Sí, príncep, ben armat.

HAMLET

¿Desde la testa
Als peus?

TOTS

Senyor, dels peus fins á la testa.

HAMLET

¿Aixís, no li vegereu el visatge?

HORACI

Si que 'l vegerem, perque duya alsada
La visera, també.

HAMLET

Y ¿mostrava el rostre
Enutj, potser?

HORACI

Més que la ira fonda.
El seu semblant, amarch dolor mostrava.

HAMLET

¿Estava pálit, ó be roig?

HORACI

Molt pálit.

HAMLET

¿Fixá 'ls ulls en vosaltres?

Digitized by Google

HORACI

Sempre fixos
Els tingué sobre els nostres.

HAMLET

¡Jo, trobarmhi
Volgut hauría!

HORACI

Peró esglay terrible
Vos hauría corprés.

HAMLET

Es cert... ¿vaestarshi
Molt temps, allí?

HORACI

Sí: el temps que pot contarse
D' hú fins á cent, a-poc a-poc.

MARCELLUS

Me sembla
Que s' hi va estar molt més.

HORACI

Quan vaig trobarmhi
No va ser tant.

HAMLET

¿Duya la barba blanca?

HORACI

Tal com la duya en vida: mitj cendrosa.

HAMLET

Aquesta nit me juntaré ab vosaltres
Per si acás torna.

Digitized by Google

HORACI

Tornará; ¿quí ho dupta?

HAMLET

Si 's presenta ab la forma del meu pare,
Jo li tinc de parlar, encare qu' obre
Ses entranyes l' infern pera imposarme
Silenci. Amics: are os demano y sempre
Qu' axís com ho calláreu tot, encare
D' are en avant ho calleu més; com vulla
Qu' aquesta nit succehesca, tots guardeusho
Al pensament y no en la llengua. 'M toca
A mí recompensar l' afecte vostre.
Adeu siau, companys: á la muralla
Os vindré á véure entre onze y dotze.

TOTS

Pensa
Qu' es el nostre deber servirte.

HAMLET

Sía.
Conservéume l' amor vostre y per sempre
Tindréu segur el meu. ¡Que Deu vos guardi!
(*S' en van Horaci, Marcellus y Bernat.*)
¡L' esperit del meu pare alsat ab armes!...
Axó no es cosa bona... Tinch sospites
D' alguna malifeta... ¡Si fos are
Ja mitja nit! ¡Anima meva: espera,
Que prou qu' arrivará! Les accións males,
Anch que tota la terra les sepulte,
Se descubreixen á n' els ulls dels homes!

Digitized by Google

ESCENA VII

Sala en el Palau de Polonius

LAERTES y OFELIA

LAERTES

Ja ho tinch tot ben a-punt pera embarcarme;
Adeu, germana meva: quan ja sían
Els vents propicis y la mar segura,
No t' oblides de darme noves teves.

OFELIA

Y ¿pots duptarho si ho faré?

LAERTES

L' obsequi
Lleuger del príncep Hámlet, considéra'l
Com senzilla finesa; una bullida
De sanc de jove, igual que una vïola
Qu' entre mitj de la gaya primavera
Se precipita á víure y gens no dura,
Es hermosa y viu poc; sols una estona
Mostra 'l perfúm, pero ¡res més!

OFELIA

¡Y are!
¿Res més qu' aixó? (1)

LAERTES

Crec que res més, y penso
Que ab nostre joventut no sols hi creixen

(1) Moratín, enamorat de la concisió, traduhí el delicat *No more but so* shakesperiá per un *nada más*, que podrá ser molt concís, pero té poc de fidel. Sense estar molt gelosos del nostre «¡*Y are! ¿Res més qu' aixó?*» que encleu de certa manera la expressió d' un' ánima candorosa, preferím á Moratín la versió francesa de Mr. Emile Montegu, que digué en eix passatge *Rien de plus que cela?*

Digitized by Google

De nostre cos les forces y estatura,
Sino que també ensemps l' intima essencia
Del ingeni y del ánima, s' aviva.
Pot ser que ingenuament are t' estime
Sens que taque cap mácula deforme
Ses pures intenciôns; mes tú deus témer,
Al pesar sa grandesa, que li priva
De propia voluntat, y viu subjecte
A obrar com correspón á son llinatje.
No li es permés á n' ell, com qualsevulla,
Trïar per si mateix; ja que un reyalme
Depén de sa el-lecció y van ab ella
El benestar y la salut d' un poble.
Per axó eixa el-lecció deu arreglarse
Al vot unánim d' aquell cos que 'l mira
A n' ell com á son cap. Axís, doncs, pensa
Quan ell te diga que t' estima, Ofelia,
Qu' es prudent que no 'l creguis; llavors mira
El lloc qu' ocupa, d' hont es impossible
Que puga cumplir res més que 'l que vulga
La part més principal de Dinamarca.
Pensa del teu honor cóm mimvaría
Si ab massa bona fé 't creguesses are
Sa falaguera veu, (1) perdent tot d' una
La llibertat del cor, ó be entregantli
Ton tresor cast, moguda d' importunes
Y altives peticiôns. Tém, tém, Ofelia,
Germana meva, y may, no, no seguescas
La teva inclinació; fuig desseguida
Del perill, lluny del tret sempre posante
Dels desitxs amorosos. La donzella
Més honesta 's fa massa desinvolta (2)
Si mostra sa bellesa á un raig de lluna.
Ni la vritat mateixa pot lliurarse
Dels dards de la calumnia; moltes voltes
El cuc les flors d' estiu marcint rosega

(1) *List his songs* diu l' original inglés.
(2) *Is prodigal enough.*

Digitized by Google

Avans de que 'l botó trenquen; quan l' aura
De joventut hermosa y matinera
Espargeix sa blanquíssima rosada,
Els vents traydors molt més sovint bramulan.
Convé sempre vetllar: la por ens dóna
Major seguretat, si 's té ab prudencia.

OFELIA

Jo vull tenir eixos concells desd' are
Com guardas de mon cor; pero no sías
¡oh, car germá! com els pastors altívols (1)
Que mostren les espines y asperesa
De la vía del cel, mentre' ab disbauxes
Sens fí y sense pietat, sempre trepitxan
La vía dels plahers, sens tenir compte
De practicar lo que als demés predican.

LAERTES

No tingas por; pero... m' entretinc massa:
Ve 'l pare allí; puig la ocasió m' ho porta,
Pendré de nou comiat. Un consol doble
Per mí será qu' encare 'm benehesca.

ESCENA VIII

POLONIUS, LAERTES y OFELIA

POLONIUS

¿Encar' t' estás aquí? ¡Quina vergonya!
Les veles de tes naus el vent reïnfla.
¡A bordo, á bordo! Sols á tú t' esperan.
Reb ma benedicció y eixos preceptes,
Fill meu, conserva sempre en ta memoria:
No esbombes fácilment alló que pensis,

(1) Fa referencia als pastors protestants, que no eran, ni de molt lluny; cap mirall de bons exemples en aquella centuria. ¡Y aixó qu' era al comensar de la Reforma d' Enric VIII!

Digitized by Google

Ni fassis jamay res sense pensarho.
El teu tracte afectuós, may vulgar sía,
Y ab cadenes d' acer sempre conserva
Aquells amics que un jorn vas escullirlos
Desprès d' examinarlos; no afalaguis
Ab la má foradada als que comensan
A deixâ 'l niu y encar' no tenen plomes.
No 't fiques en rahóns, mes si t' hi ficas
Fés de manera que 'l contrari fugi.
Escóltat á tothom, mes ab pocs parla.
Deixa als demés queixarse, tú resérvat
El teu propi parer. Ta vestidura
Germana sóls de ta fortuna sía
No extremada, si es rica, may extranya,
Perque 'l vestit diu clar quí es el subjecte,
Y els caballers y els grans senyors de Fransa
Hi son molt delicats y s' en alaban.
Ni demanes diners ni may en deixis,
Perque 'l que 'n deixa pert l' amic y bossa,
Y el que acostuma á demanarne, manca
Al ordre y á la bona economía.
Y, sobre tot, ab tú mateix procura
Ser franc y no serás fals may ab altres.
Això es tanta vritat, com ho es que vinga
La negre nit desprès del jorn. Deu vulla
Que ab ma benedicció 't sían fruytosos
Eixos concells que 't dono ab tota l' ánima.
¡Adeu!

LAERTES

Ab humiltat ara os demano
Vostre permíspera deixaros, pare.
(*S' agenolla y besa la má de Polonius.*)

POLONIUS

Sí, vésten. Tens bon temps. Tots criats t'esperan.

Digitized by Google

LAERTES

Adeu, Ofelia. (*L' abrassa.*) Sobre tot, recórdat
De tot lo que t' he dit.

OFELIA

Tot vull quedarm' ho
En ma memoria y á tú la clau t' en dono.

LAERTES

¡Adeu siau!

ESCENA IX

POLONIUS y OFELIA

POLONIUS

Y ¿qué t' ha dit, Ofelia?

OFELIA

Si es que us plau de saberho, eran converses
Sobre 'l príncep.

POLONIUS

Fou cosa ben pensada.
M' han dit que fa poc temps qu' ell te visita
A soles y que tú 'l vares admetrer
Ab massa goig y llibertat; si es cosa
Que siga veritat (com m' ho digueren
Per posarhi remey), dec advertirte
Que no has sigut tan delicada y seria
Com á una filla meva li cal serho
Y com demana 'l teu honor. Tú, cóntam
La veritat de tot: ¿qué hi ha hagut, digas,
Entre tots dos?

Digitized by Google

OFELIA

Darrerament, oh pare,
M' ha declarat el seu amor ab mostres
De tendresa y afecte.

POLONIUS

Amor? Tú parlas
Com una nena folla y sense solta
En mitj de grans perills. En dius tendresa?
Y tú 't creus qu' es tendresa?

OFELIA

No sé encare
Si ho haig de creure.

POLONIUS

Es veritat y 'm toca
A mí ensenyartho. Pensa que una nina
Ets no més, qu'ha rebut uns quants obsequis
Com moneda corrent, y eixa moneda
Ja fa temps que no passa. A tú mateixa
Estímat un xich més, puig si t' estimas
Molt menys de lo que vals, serás la causa
Que perdi 'l seny. (1)

OFELIA

Es cert, ell va parlarme
D' amoretes sovint, pero semblava
Qu' anava ab molt bon fí.

POLONIUS

Sí, pots ben dirho
Que ho semblava no més; avant!

(1) El *Yon 'll tender me a fool* del original fa duptar si es Hámlet ó Polonius el que pot perdre 'l seny.

Digitized by Google

OFELIA

Y ho deya
Juntant á les paraules, sacratíssims
Juraments.

POLONIUS

Sí: aixó son paranys, oh filla,
Pera agafar becades; (1) á mí 'm consta
Que quan la sanch ens bull, es cosa fácil
Que l' ánima jurar fasse á la llengua
Tot el que vulga; pero son, Ofelia,
Llampechs no més, que fan més llum que flama.
S' apagan desseguida; no 'ls confongas
Ab el foc veritable, ni en que sía
L' hora aquella en que sembla que 's complesca
Tot el qu' ell prometía. Tú, desd' are,
Procura escatimarli ta presencia,
Encareix ta conversa, y desseguida
No enrahones ab ell á primê entuvi.
Per lo que á n' ell pertoca, tu has de creure
Qu' es un jove y res més, y que si afluixa
El fré de sí mateix, passará prompte
Més enllá del que tú li pots permetre.
En un mot: no deus créure ses paraules,
Perque son falses y el color que mostran
No es pas el veritable; de uns desitjos
Poc purs son elles filles, y si 't semblan
Piadosos juraments, pera enganyarte
No més ho semblan. Molt més clar vull dirtho:
Desd' avuy no has de perdre ni una estona,
Ni sobrera tant sóls, parlant ab l' Hámlet;
Tén compte á creure. Jo t' ho dich y mano.
Vesten are á ta cambra.

OFELIA

Os obëheixo.

---

(1) D'eixas *becades* (*vvoodcocks*), Moratin sens cap escrúpol ne feu *codornices*.

ESCENA X

Esplanada devant del palau. Es de nit.

HAMLET, HORACI y MARCELLUS

HAMLET

L' ayre es fret y de fí quasi n' es massa!

HORACI

Es cert: agut y penetrant.

HAMLET

¿Quina hora
Es are?

HORACI

Crech que no han tocat las dotze.

MARCELLUS

Sí, ja han tocat.

HORACI

Doncs, no las he sentides.
Si es aquesta hora, ja aquell temps s' acosta
En que l'espectre fa la passejada.
Mes ¿qué es eixa remor?
(Se sent música de clarins y timbales.)

HAMLET

La nit aquesta
Fa gran disbauxa el rey: la passa á taula
En un festí cridant y embrïagantse.
A cada copa que al seu llavi acosta
De vi del Rhin, timbals, claríns y trompes
Sos victoriosos brindis anuncían.

Digitized by Google

HORACI

Y aixó es costúm aquí?

HAMLET

Sí, s' acostuma;
Pero encar' que vegí la llum primera
En eix pays, y conech bé 'ls usatjes,
Me sembla mellor fora no seguirla
Avuy eixa costúm. Eixa disbauxa,
Qu' embruteix la rähó, á tots ens deshonra,
D' orient fins á occident. Ubriacs, ens diuhen,
Y 'ns tacan nostre nom ab tal infamia;
Qu' aquésta es prou perque tothóm oblide
Les altres qualitats qu' ens enalteixen.
Aixís sempre succeheix á tots els homes:
Un qualsevol defecte, ó de naixensa,
En el que cap mortal hi té cap culpa,
(Perque ningú esculleix el seu llinatje),
O sía una costúm que trenque 'ls termes
De la sana rähó; quan l' home porta
El sagell d' un defecte que imprimía
En ell l' etzar ó la natura, encare
Que un tingue les virtuts més enlayrades
Que un mortal puga tindre, y sían pures
Com la bonesa celestial; ay! sempre
Devant de tots serán escarnufades
Per el defecte aquell! L' argent de lliga
De tot metall preciós, el valor mimva
Y 'l rebaixa també!

HORACI

Senyor: miráulo!
Ja vé!

(Surt la sombra del rey Hamlet en el fons del theatre. El príncep Hamlet al véurela se retira plé d' esglay y després avansa cap á n' ella).

Digitized by Google

HAMLET

Oh, ángels de pietat, sagrats ministres,
Amparaunos á tots! Si es que sías
Anima santa, ó bé damnada, ó portes
Aures del cel ó del infern les flames,
Que sía ta intenció bona ó dolenta;
Al presentarte aixís devant ma vista,
Es precís que jo 't parle. Y vull parlarte:
Hamlet, mon pare y rey, rey de la augusta
Nació dinamarquesa! Oh!... responeume
Y no m' atormentáu més ab el dupte!
Digaume, pera qué ja vostres óssos
Venerables y dintre del sepulcre,
Sa vestidura funeral romperen?
Per qué la tomba ahont te sepultáren
En santa pau, t' ha gitat lluny y obría
Ses entranyes crudels de pesants márbres?
Per qué el teu cós difunt torna á reveure
Armat de punta en blanc, la trista lluna,
Afegint á la nit esglay terrible?
Y per qué fins nosaltres, sempre febles
E ignorants de naixensa, estiguém are
Contorbats ab idees y ab imatjes
Que confonen la nostra intel-ligencia?
Digas: tot aixó qué es? per qué? qué 'ns toca
Fer á nosaltres?

HORACI

Crec qu' ell vos signa
De que 'l seguíu; os vol parlar á soles.

MARCELLUS

Miráu com clarament os assenyala
Que hi anáu are ab ell! No cal anarhi!

HORACI

De cap manera!

Digitized by Google

HAMLET

Si no vol parlarme,
No tindré més remey.

HORACI

Senyor: os prego
Que no hi anáu!

HAMLET

Y per qué nó? Desd' ara
¿Qué puch témer aquí? Tant se m' endona
De la vida del cós; á la de l' ánima.
Qué pot ferhi la sombra, si ella es cosa
Inmortal y res més? Encare 'm crida!...
El seguiré!...

HORACI

Senyor: si os arrebassa
Fins á l' ona del mar, ó us dú á la cima
Del penyascal que baten les onades,
Y allí pren ell desobte una figura
Horrorosa y extranya, que us trastorne
L' enteniment y os fasse perdre l' esma;
Teniuhi compte! Eix lloc no més inspira
Idees tristes á tothóm que veja
La distancia que hi há d' aquella altura
Fins á la mar y sente el ronc de l' ona
Batent al fons, de nit y día.

HAMLET

Encare
Em crida, sí. Camina; ja 't segueixo.

(L' ombra fará 'ls mohiments que indica 'l diálec. Horaci y Marcellus volen detindre á Hámlet y ell els aparta violentament y segueix l' ombra)

Digitized by Google

MARCELLUS

Senyor! no hi aniréu!

HAMLET

Vaja: deixáume!

HORACI

Creyéume: no 'l seguíu!

HAMLET

Es qu' are 'm guía
El meu fat, y fins sentho per l' arteria
Més xica del meu cós, el brähó y nervi
Del lleó de Nemea. Encare 'm crida!
Senyors per Deu! guardáu les máns, ó us juro
Que morirá á les meves el que vulla
Detíndrem á n' aquí. Avant! camina:
Jo 't seguiré!

ESCENA XI

HORACI y MARCELLUS

HORACI

Jo crec que l' arrebata
Son exaltat magí.

MARCELLUS

Are, seguímlo;
Que en aixó no debém pas obëhirlo.

HORACI

Sí, aném darrera d' éll. Vejám á veure
Quína ha de ser la fí d' aquesta cosa.

Digitized by Google

MARCELLUS

Hi há quelcom de podrit á Dinamarca. (1)

HORACI

El cel ho arreglará.

MARCELLUS

Vaja, seguímlo.

ESCENA XII

A la vora del mar. Al lluny se veu el palau d' Elsingor.

HAMLET y l' OMBRA del Rey mort.

HAMLET

Ahont me vols portar? Parla, no avanso
Ni un pás més.

L' OMBRA

Míram.

HAMLET

Ja 't miro.

L' OMBRA

Ja ha arribat l' hora en que és precís que torne
A les flames de sofre que m' abrusan.

HAMLET

Oh, ánima infelís!

(1) Aquest célebre vers: *Somethnig in rotten is the state of Denmar* Moratín se limitá á traduhirlo per *Algún grave mal se oculta en Dinamarca.*

Digitized by Google

L' OMBRA

No 'm compadeixis
Y escolta tot quant tinc de revelarte.

HAMLET

Parla: 't prometo jo l' atenció meva.

L' OMBRA

Dintre de poc prometerás venjansa!

HAMLET

Per qué?

L' OMBRA

L' ánima soch jo del teu pare
Que per cert temps está damnada á corre
Errant de nits y en mitj de flames vives
De jorns té de cremar, fins qu' eixes flames
La purifiquen de les negres culpes
Qu' en el món va cometre. Oh! si 'm fos fácil
Mostrâ 'ls secrets de la presó que 'm tanca,
Podría dirte coses que sols una,
La més petita, fora prou per ferte
El teu cor á bocins; te gelaría
Ta sanc de jove, y 'ls ulls com dos estrelles,
Inflamats fugirían de les conques;
Tos cabells rulls, desfets s' erissarían
Com púes de senglar! Eixos mysteris
Son eterns, no són fets pera l' orella
Dels humáns. ¡Ay! escolta: si es qu' un día
Vas estimâ á ton pare, venjâ 't toca
L' homicidi crudel, el més horrible...

HAMLET

Homicidi?

Digitized by Google

L' OMBRA

Com tots, crudel; y era
El més cobart y més injust.

HAMLET

Contáum' ho,
Perque ab vol més lleuger que ho son les ales
De nostre fantasía ó ab rapidesa
D' amorós pensament, puga llensarme
A la venjansa.

L' OMBRA

Veig qu' alé no 't manca
Y estás ben disposat; mes si insensible
Fossis com les bardisses qu' es pudreixen
Devora del Lethéu, te conmouría
Tot el que vaig á dirte. Escóltam are:
La veu va corre que dormint la sesta
En mon jardí, una serp va mossegarme.
Y á Dinamarca totes les orellas
Enganyades vilment per eixa nova
Fóren un día. Mes deus sabê oh, noble
Donzell! qu' aquesta serp que á n' el teu pare
Va mossegar... avuy du sa corona!

HAMLET

Y cóm m' ho deya 'l cor!... era 'l meu oncle!

L' OMBRA

Sí aquell incestuós, aquell adúlter,
Aquell mónstre sens nom; valentse un día
D' algúns presents y son talent diabólic
(¡Oh, talent malëhit, y malëhides
Ofrenes, que teníu poder sens mida
Per seduhî!) aquell vil traydó inclinava
A son brutal desitx, ay! de ma esposa
La voluntat y amor: d' aquella reyna

Digitized by Google

Que jo creguí d' una virtut tant forta!
Hamlet!... y quant gran fou, ay, sa cáyguda!
Jo que la vaig aymâ ab amor puríssim,
Que tant y tant fidel vaig ser ab ella
Y als juraments sagrats del desposori...
Jo vaig ser aborrit y va rendirse
A aquell sér miserable, quines prendes
Varen ser inferiors sempre á les meves!
Mes, com la virtut sempre incorruptible
Será, encare que vinga á provocarla
La corrupció ab la forma més divina,
Aixís el desenfré y la incontinencia,
Encar que dins d' un ángel se trobessen,
Un thálem celestial profanarían.
Pero me sembla que l' ambat suavíssim
Ja sentho del matí. Tindré de dirtho
Depressa tot. Dormía jo una tarde
En mon jardí, segóns costúm; ton oncle
Me va venì á sorprendre á l' hora aquella
De repós; d' un verí una ampolla duya
De licor verinós; en mes orelles
La vessá tota, y era tant contrari
Aquell verí mortal á la sanch nostre,
Que, més lleuger y rápit qu' el mercuri,
Per totes les membranes dilatantse
Corprén el nostre cos, y la sanch glassa
La més robusta y vigorosa, á mena
De la llet presa per les gotes d' ácit.
Aixís m' ho feu á mí. Y la pell meva
Inflada tota á trossos me va caure
Com el crostám de lepra perniciosa.
Aixís fou com, dormint, ensemps vaig perdre,
A mans de mon germá, corona y vida
Y ma esposa també! Vaig perdre l' esma
Quan mos pecats eran més grans ni estava
Disposat pera un pés qu' es tant terrible;
Sense rebre la Santa Eucaristía,
Sens tocar á agonía les campanes,

Digitized by Google

Sens podê arrepentirme de mes faltes
Y al tribunal etern portat ab totes
Mes culpes sobre 'l cap! Horrible,
Horrible crim, per cert!.. Si tu are escoltas
La veu de la natura, no permetis
Que 'l meu thálem reyal de Dinamarca
Siga 'l llit del incest y la luxuria!
Pero al obrar, sía cóm vulla, 't mano
No taques ab el crim l' ánima teva
Ofenent á ta mare. El cel se cuydi
De fer aixö, y deixa que l' espina
Aguda que té al pit atormentantla,
La fereixi sens treva. Adéu; l' insecte
De llúm ja no llú tant; el jorn s' acosta:
Adéu! Adéu! Remembra 'm! (1)

ESCENA XIII

HAMLET y després HORACI y MARCELLUS.

HAMLET

Oh, vosaltres,
Legións del cel! Oh, terra! y més encare
Invocaré al infern? Cor meu: atúrat;
Y vosaltres, mos nervis: sosteniuse
En un moment, no us mostréu febles are.
¿Remembrarte, m' has dit? Ay, pobreta ánima!
Mentre en eix món dolent hi hagi memoria,
Remembrarte? Sí; haig d' esborrar, per ferho,
De ma imaginació les recordances
Més frévoles y tontes; les sentencies
Dels llibres, y els recorts y les idees
Que un colp la juventut y l' experiencia
Estamparen en ella. Ton precepte,

(1) Hem duptat molt de traduhir el célebre *Remember me* per els verbs *recordar* ó *remembrar*. El segón, ab tot y son arcaisme, 'ns ha fet decidir per sa semblansa ab l' original.

Digitized by Google

Sens barreja de cosa ménos digne,
De mon enteniment viurá en el llibre.
Sí: ho juro per el cel! Oh, dona falsa,
Més falsa y criminal! oh, malvat home,
Vil y melós, tant vil com exacrable!
Convé qu' ho escriga en aquest llibre...
(*Escriu breument:*) Un home
Pot sè un malvat y falaguer somríure!
Al menys jo sé del cert que á Dinamarca
Hi há un home aixís... y aquest es el meu oncle!
Sí: éll és... mes dech servâ un' altre paraula
Que no és altre que *Adéu! Adéu! Remembra'm!*
Y jo he jurat que sí!

HORACI (*Cridant desde dins.*)

¡Senyor!

MARCELLUS (*Desde dins.*)

¡Oh, Hamlet!

HORACI (*Desde dins.*)

Senyor! Senyor, que 'l cel el protegesca!

HAMLET

Aixís sía!

MARCELLUS

Senyor!

HAMLET

Amics: depresa
Veníu aquí!

(*Surten Horaci y Marcellus.*)

MARCELLUS

Qué ha succëhit?

Digitized by Google

HORACI

Qué passa?
Quínes noves portáu?

HAMLET

Maravelloses!

HORACI

Digáules, mon senyor!

HAMLET

Nó, que ho diríau!

HORACI

Jo us prometo, senyor, guardar silenci.

MARCELLUS

Tampoc ho diré jo!

HAMLET

Creyèu vosaltres
Que á dins del cor humá cabrehi podía...
Mes.... guardaréu secret?

TOTS DOS

Jurém desd' are!

HAMLET

No 's trovaría en tota Dinamarca
Un criminal... que un gran malvat no sía.

HORACI

Y un mort abandonar degué 'l sepulcre
Per dî eixa veritat?

HAMLET

La rahó 't sobra.

Digitized by Google

Y per aixó, sens parlar més, deixem' ho:
Despedimnos y anémse'n. Y vosaltres
Anáu ahont vos criden desseguida
Vostres quefers ó inclinacións; tot home
Të una cosa y altre qualsevulla...
Jo ja ho sabéu, m' en torno á lo de sempre:
A resar...

HORACI

Vostres paraules are mancan
De sentit y concert!...

HAMLET

També á mí 'm pesa
Havervos agraviat ab elles; juro
Que 'm sab greu de debó.

HORACI

Oh! cap agravi
Havém rebut, senyor!

HAMLET

Per Sant Patrici!
Sí que n' hï há d' agravi, y gran, Horaci.
En quant á l' ombra aquella, era un cadavre
Molt venerable y molt: jo puch ben dirho;
Pero en tot quant pogáu, feuvos violencia
Pera saber el qu' entre 'ls dos passava.
Oh! amics y companyóns d' estudi y armes:
Una mercé vull demanarvos.

HORACI

Quína?
Y ab molt gust la farém.

HAMLET

De cap manera
May diréu á ningú 'l qu' anit vau veure!

Digitized by Google

TOTS DOS

No ho dirém á ningú!

HAMLET

Ay! vos demano
Que m' ho juréu!

HORACI

Vos dono ma paraula
De no dirho á ningú!

MARCELLUS

També la meva.

HAMLET

Sobre ma espasa!

MARCELLUS

Ja us ho prometíam.

HAMLET

Sí, sí, sobre ma espasa!

L' OMBRA DEL REY

Sí: jureuho!

(*L'* OMBRA DEL REY *mort dirá eixos mots dessota terra. L' esglay d' Hamlet y sos companys será molt marcat, y tots muda àn de situació segóns ho diga 'l diálec*)

HAMLET

Tú dius axió? Tú ets á n' aquí? Vos parla
Desde 'l fons del abím! Voléu jurarho?

HORACI

Digáu el jurament.

Digitized by Google

HAMLET

May de la vida
Heu de dir lo qu' heu vist. Sobre ma espasa!

L' OMBRA

Jureuho!

HAMLET

Aquí y per tot? Cambiém de lloc. Vos prego
Que os acostéu aquí. Mans á l' espasa
Y juréu que jamay havéu de dirho.

L' OMBRA

Jureuho per sa espasa!

HAMLET

Y qué bé parlas
Taup revellit! Cóm es que tant despressa
Furgas la terra com á bon minayre?
Cambiém de lloc, amics.

HORACI

Deu de tenebres
Y de la llum! Això es estrany prodigi!

HAMLET

Perque es estrany debéu donarli hostatge
Y amagarho ben bé. Això és, Horaci,
Que en cels y terra hi sol haver més coses
De les que pot sonmiar la teva sciencia.
Pero, veníu aquí; y, com ans vos deya,
Prometeume (y axí os fasse ditxosos
El Deu del Cel), qu' encar qu' en ma conducta
Hi esperimentéu quelcóm d' extraordinari,
(Puig potsê 'm convindrá fer certes coses
Extravagants y folles), may vosaltres

Digitized by Google

De res heu d' estranyarvos, ni ab paraules
De cap mena, y creuhant axís els brassos,
Ni removent el cap, ni dihent á voltes:
—*Nosaltres que sabém... Oh! si voliam*
Parlar... hi há tantes coses!...— ó bé: —*Vaja...*
Podría ser qu' aixó...— ó altre paraula
Per la qu' es puga sospitâ algún día
Que ho sabéu tot. Juréuho! y Deu en totes
Vostres necessitats vos assistesca.

L' OMBRA

Juréuho!

(*Fan acciò de jurar.*)

HAMLET

Esperit agitat! are reposa,
Reposa en pau, oh, sí! Jo m' encomano
A vosaltres, amics; y per més penes
Que Hamlet puga passar, Deu me permeti
Que mostrâ us puga sempre que os estimo;
Y os estimo de cor. Anemse 'n are
El dit aquí á la boca: os ho demano.
Iniquitat horrible! La natura
Está tota en desordre! Y jo naixía
(Aixís no hagués nascut!) per castigarla.
Veníu, y tots plegats are entornemse 'n.

FI DEL ACTE PRIMER

Digitized by Google

ACTE SEGON

Digitized by Google

Digitized by Google

ACTE SEGON

ESCENA PRIMERA

Un saló á casa de Polonius.

POLONIUS y REINALD

POLONIUS

Reinald: don'li eix diner y aquestes lletres.

REINALD

Així ho faré, senyor.

POLONIUS

Crec que sería
Un gran colp de prudencia, qu' ans de veure'l,
Oh bon Reinald, depressa escorcollessis
Sa conducta.

REINALD

Ja aixís pensava ferho.

POLONIUS

Ben dit, ben dit! Primer de tot, procura
Saber si es que á París hi há alguns danesos,
Hónt viuhen y qué fan, cóm y ab quí 's tractan,

Digitized by Google

Y qué gastan, també. D' eixes preguntes,
Treurás en clar sí és que al meu fill coneixen;
Y vés al dret: y 'l teu objecte logra
Investigant lo que saber intentas.
Fes com si un xic de lluny el coneguesses
Y digas: —*Sí, conec molt al seu pare,*
Als seus amics, y á n' ell mateix!— Penetras
El qu e't vull dir?

REINALD

Molt bé, senyor.

POLONIUS

Encare
Axó tens d' afegir: —*No he tingut tractes*
Ab éll; ja 'l conec, sí, pero no gayre.
Si ès aquéll que jo 'm penso, quina pessa!
Té tal y tal defecte, té tals vicis.
Després pots contar d' éll tot lo que vulgas
Y 't passará pel cap; mes tingas compte
Que no sían tan grosses les mentides,
Que pugan deshonrarlo. No més parla
D' aquelles malifetes que son propies
De tothóm, y d' aquelles bojeríes
Que son inseparables companyones
De joventut y llibertat.

PEINALD

Entre elles
El joc?

POLONIUS

Sí: el joc, el béure, el desafiarse,
El renegar, el disputar; y encare
Pots allargarte fins á la disbauxa.

REINALD

Ja n' hï ha prou pera llevarli l' honra.

Digitized by Google

POLONIUS

No ho crec aixís. Que tot depén del modo
Ab que l' acusarás. No deus penjarli
Delictes massa grossos, ni pintarlo
Com un jove perdut del tot: no es eixa
Ma intenciö. Has d' insinuâ 'ls defectes
Ab un art, que fins semblen poca cosa.
Frivolitats produhides per la falta
De fré y de subjecció; sóls bojeríes
D' un magí tendre ó bé rampells de jove
Que la bullida de la sanc engendra.

REINALD

Pero... senyor!

POLONIUS

Tú vols saber encare
Per qué això t' encomano?

REINALD

Si, voldría
Saberho, si vos plau.

POLONIUS

Ma intenció, es eixa;
(Y crec qu' és molt prudent): Aquestes faltes
Carregant á mon fill, com taques xiques
En una obra de mérit, desseguida
Guanyarás, conversant, la confiansa
D' aquell amic qu' examinar pretengas.
Si éll está convensut que té aquells vicis
De que tu acusas al minyó, pots creure
Que 't dará la rahó, tot dihent á l' hora:
—*Molt senyor meu y amic*! com s' acostume
Segons lo tractament, l' home y la pátria.

Digitized by Google

REINALD

Sí, está molt be, senyor.

POLONIUS

Y per resposta
L' altre 't dirá... dirá.., Qué es el que anava
A dir jo ara? Sí, deya... si... Ahont éram?

REINALD

En que l' amic ó 'l caballer dirían...

POLONIUS

Es veritat, dirían... més ó menos:
—Ja ho crec que 'l conec be! Si l' altre dia
Me vaig trobar ab ell ab cert subjecte
Y es cert, vaig veure com allí jugaba.
En un dinar també vareig trobarlo,
També en unes barılles de pilota,
Y també... (podrá ser que t' afegesca),
L' he vist entrar en casa d' ávols fembres,
En un bordell, més clar! Ja m' entens ara?
Ab l' am de la mentida vull que pesquis
La veritat, qu' aixís es com nosaltres,
Els sabis y prudents, per indirectes,
Logrém el que volém ab artificis.
Així, ho farás ab el meu fill y guarda
En tot més instruccions y mos preceptes.
M' has entés bé?

REINALD

Ho he entés, senyor

POLONIUS

Bon viatge;
Adeu!

Digitized by Google

REINALD

Senyor!

POLONIUS

Convé molt qu' examines
Per tú mateix, ses aficions.

REINALD

Depresa
Ho faré.

POLONIUS

Ab llibertat deixa 'l que fassa

REINALD

Está molt be, senyor.

POLONIUS

Adeu!

ESCENA II

POLONIUS y OFELIA

POLONIUS

Ofelia,
Bon día; qué hi ha de nou?

OFELIA

Ay, ay! que passo
Una pena molt gran!

POLONIUS

Per qué? Sí, parla
Pel nom del Cel!

Digitized by Google

OFELIA

M' estava dins ma cambra
Soleta trevallant; quan ay! el princep,
El mateix Hámlet, descenyit de roba,
Sense capell al cap, les mitxes brutes (1)
Sense lligar y fins als peus caygudes;
Com sa camisa, pálit, tremoloses
Les cames y el semblant trist com una ombra
Que vingué del infern pera esglayarme;
Se 'm presentá al davant!

POLONIUS

Y es boig per causa
De ton amor?

OFELIA

No ho sé, senyor, mes temo
Que sía aixó.

POLONIUS

Y, qué 't va dir?

OFELIA

Prenía
La meva má y ben fort me la va estrenyer.
S' allunyá un xic després, y posant l' altre
Má sobre 'l front, fixava en el meu rostre
La vista com si anés á retratarlo.
Aixís va estarshi prou ben llarga estona,
Fins que, per últim, sacudintse 'ls brassos
Lleugerament y amunt y avall tres voltes
Movent el cap, va suspirá ab tristesa
Y ab tanta pena, que semblava á trossos
Se li desfeya 'l cos y que 's moría.
Després d' aixó me va deixar y alsava
El cap tot caminant; á ulls clucs, la porta

(1) *His stokings foul'd*, encare diu més de lo que dihém nosaltres.

Digitized by Google

Va passar sense véurela; al passarla
Fixá sos ulls en mí.

POLONIUS

Vina: hem de veure
Al Rey. Aixó es d' amor un veritable
Encantament, que sempre si acostuma
A ser fatal á sí mateix, inclina
La voluntat á empreses temeraries
Més que cap més passió, d' entre les moltes
Qu' en la terra 'ns combaten la natura.
Ho sentho molt aixó. Mes digas, filla:
Darrerament l' has mal-tractat?

OFELIA

Nó, pare.
No més cumplint alló que vos manáreu,
Les lletres li tornava y ses visites
No li he permés.

POLONIUS

Aixó no més bastava
Per trastornarlo axís. Me penedeixo
De no haver judicat ab més prudencia
Aquesta passió seva. 'M figurava
Qu' era sóls un engany seu pera perdre't.
Malehïda sospita!... A la vellesa
També som bons pera passar de mida
En les sospites nostres, com els joves
No tenen previsió. Aném, oh! filla,
A véure al rey. Convé doncs enterarlo
De tot el que hi há hagut. Si l' hi callava
Aquest amor, més sentiment tindría
Amagant la vritat, que no dihëntla.
Aném, aném.

Digitized by Google

ESCENA III

Sala en el Palau Real.

CLAUDI, GERTRUDIS, RICARD, GUILLEM y acompanyament.

CLAUDI

Que benvinguts desd' are,
Oh, Guillém y Ricart, á Dinamarca
Siau tots dos! A més jo d'anyorarme
De véureus, com que molt me convenía
Vostre presencia, os he cridat ab pressa.
De la mudansa d' Hámlet, jo suposo
Que ja 'n sabéu quelcóm: en dich mudansa
Perque per dins y fora no s' assembla
En res enterament al que avants era.
Y fora de la mort del rey son pare,
No crec que hi hage altre motiu ni causa
D'eixa sobtada y permanent follía.
A vosaltres vos prego, perque fóreu
Sos companys d' infantesa, y vos criáreu
Ab mon fill, y entre tots hi han aquells llassós
Que 'ls anys mateixos é igual génit nusan,
Que no prengáu á mal lo detenirvos
Algúns jorns are aquí. Potser el tracte
Vostre, li ha de tornâ aquella alegría
Qu' are ha perdut; y fent com qui no hi toca
Miráu de véure quines penes passa,
Perque, sabentles, procurém curarles.

GERTRUDIS

Bons cavallers: sovint ell ens parlava
De vosaltres y molt; no 's trovaría,
Jo crec, ningú qu' estime més. Si tanta
Fos la vostre bondat, que aquí ab nosaltres
Pera lograr lo que volém, restesseu,

Digitized by Google

Vostre visita 'l rey la pagaría
Com correspón á un rey.

RICARD

La sobirana
Autoritat qu' envers nosaltres tenen
Les vostres majestats, no ha de pregarnos,
Que 'ns deu manar!

GUILLÉM

Crec que tant l'un com l'altre
Obëhirém les més petites ordres,
Y á vostres peus posém, ab nostre afecte,
El zel y el bon desitx que á abdós anima.

CLAUDI

Gracies, Ricard; gentil Guillém, oh! gracias.

GERTRUDIS

Jo os quedo, bons senyors, molt agrahïda;
Que vejáu á mon fill malalt vos prego.
(*Als criats:*)
Que algún crïat, á eixos senyors els porte
A allá ahont se troba el príncep.

GUILLÉM

Que Deu vulla
Que nostre esfors y la presencia vostre
D' utilitat y de pläher li sían.

GERTRUDIS

Sí, anéu.

Digitized by Google

ESCENA IV

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS y acompanyament.

POLONIUS

Senyor: ja venen molt alegres
Els missatgers que tornan de Noruega.

CLAUDI

Sempre has sigat de bones noves pare.

POLONIUS

Oh! Es veritat, senyor. Y ab tota l' ánima
Os puc assegurar que no 'm proposo
En totes mes accións ni en mos afectes,
Que 'l servir á mon Deu y al rey á l' hora.
Si aquest talent y aquesta experïencia
No ha perdut aquell nás tant fí ab que sempre
Els negocis polítichs rastrejava,
Penso haver descubert la vera causa
De la follía d' Hámlet.

CLAUDI

Doncs, esplícat,
Qu' estic molt impacient pera saberla.

POLONIUS

Donáu primê als embaixadors audiencia;
Serán les postres d' eix testí, més noves. (1)

CLAUDI

Ves, rébels tú mateix, é introduheixlos.
(S' en va Polonius.) (A la Reina:)

---

(1) En cap més llengua europea 's pot traduhir á Shakespeare ab tant d' estalvi de paraules com en catalá. Eixos dos versos dihen en inglés:

Give first admittance to the embassadors;
My news shall be the fruit tho that great last.

Digitized by Google

Diu, aymada Gertrudis, que trobava
Dels dolors del teu fill, la font y causa.

GERTRUDIS

Ay! crec no hi há cap més, que la mort trista
De son pare y les promptes bodes nostres.

CLAUDI

Jo ho esbrinaré tot.

ESCENA V

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS, VOLTIMAN, CORNELIUS y acompanyament.

CLAUDI

Benvinguts sían
Mos bons amichs. Oh, Voltiman! tú cóntam
Qué 't respongué 'l germá rey de Noruega.

VOLTIMAN

Ell correspón ab l' amistat més franca
A vostres precs y á vostres beneficis.
Al arrivar nosaltres va sorpendre
Els armaments que son nevot manava,
Fingintse preparar contra Polonia.
Informantse després, va saber qu' eran
En veritat contra de vos. Al veure
Qu' abusavan aixís de la impotencia
Dels anys y dels dolors, tot indignantse
Reptá depressa á Fortimbaás. Llavoras
Se va sometre aquest, y molt depressa;
Y li há jurat que may, may de la vida,
Contra de vos empunyará les armes.
El rey vell, satisfet ab eixos pactes,
Seixanta mil escuts cad' any li dona
Y li permet portar contra Polonia

Digitized by Google

Aquell estol que contra vos alsava.
Per aixó os prega que delxáu pas lliure
Per els vostres estats, á son exércit,
Guardant els pactes, qu' aquí escriu, de mútua
Seguretat pera 'ls dos pobles.
(*Dona uns papers al Rey.*)

CLAUDI

Plaume.
Ja llegiré eixos pactes altre día,
Y ma resposta rumiaré. Vos dono
Molts grans mercés per la embaixada ayrosa
Que haveu desempenyat. Reposéu are.
A tots dos eixa nit os vull á taula:
Molt ben vinguts siau á casa meva. (1)

ESCENA VI

CLAUDI, GERTRUDIS y POLONIUS.

POLONIUS

Aixó ha acabat molt bé.
(*El rey fa una senyal y tot l' acompanyament se 'n va.*)
Mon rey y reyna:
Si tingués d' esplicar d' un gran monarca
La dignitat, y 'ls debers tots d' un súbdit,
Perque la nit es nit, y el día es día,
Y perque 'l temps es temps, crec que malmetre
Sería en vá, la nit, el temps y el día.
Aixís, doncs, com que fou sempre com l' ánima
Del talent l' anâ al grá, y com sempre enujan
Els rodeigs y figures; tot vull dirho
En pocs mots: Vostre fill amat y noble,
Es boig; y li dic boig, perque si's pensa,
Quina altre cosa més es la follía

(1) Aquest vers, que en l' autor diu: *Most vvelcome home!* no creyém que may hage dit: *Tendre gusto de veros*, com ho traduhí Moratín.

Digitized by Google

Sino estar boig del tot el que l' agafa?
Peró, deixant aixó....

GERTRUDIS

Al grá: deixeuvos
D' artificis!

POLONIUS

Senyora, jo os prometo
No valdre'm d' artificis; cosa certa
Es qu' ell és boig; que fa dolor y pena.
Y fa dolor que sía cert. Deixémnos
D' antítessis y d' art. Diguém á l' una
Qu' és boig; mes falta descubrir la causa
D' aquest efecte, ó be defecte. 'S troba
Qu' aquest efecte defectuós té causa,
Y hem de pensâ y considerâ el que resta.
Una filla jo tinc, (y la tinc mentres
Que sia meva), que en prenda dè respecte
Y sumissió, me va donâ eixa carta.

(Trau una carta y va llegint fragments qu'indicará el diáleg)

Resumíu tots els fets, y n' heu de traure
La conseqüencia.

(Llegeix:)

«Al idol celestial de l'ánima meva, á l' hermosissima Ofelia.»

Aixó es la gran paraula:
Hermosissima! sí! Quelcóm hi manca.
Escoltáu el demés:
«...En ton si, blanc y hermòs, aquestes lletres...»

GERTRUDIS

Y ¿li escribía
Hámlet aquesta carta?

Digitized by Google

POLONIUS

Bé, senyora,
Esperéuse, y fidel diré 'l qué hi haja.

(Segueix llegint:

«...Dupta que de foc sían les estrelles;
Dupta si el sol al firmament se mou;
Dupta del cert; creu el duptós: no duptes,
Jamay, per res del mòn, del meu amor.
Volguda Ofelia: Eixos versos aumentan mon penar; tampoc sè expressar ab art mos sentiments; pero cregas que t' estimo molt, molt, moltíssim. Adeu. Teu sempre, volgudíssima nina, mentres eixa máquina existesca.—Hamlet».

(Segueix parlant Polonius als Reys:)

Ma filla, com á noya ben criada,
M' ha mostrat eixa carta; ella, del príncep
Les penas y trevalls, tots tal cóm foren,
M' ha contat, tot per pesses molt menudes,
Sense callar ni 'l lloc, ni 'l temps, ni 'l seti.

CLAUDI

Y ella, cóm l' ha rebut?

POLONIUS

En quin concepte
Me teníu?

CLAUDI

Per un home veritable
Y honrat.

POLONIUS

Y 'm plau provarvos que no s' erra
La vostre majestat. Mes, vos, qué hauríau
Pensat de mí, si al veure que creixía
Aquest amor ardent, (perque dec dirvos
Qu' avans de que ma filla m' en dés compte,

Digitized by Google

Ja ho tenía ben vist;) en quín concepte,
Vos y la reyna, aquí present, tal volta
M' hauríau tots tingut, si eixes fineses
Y galanteigs hagués permés? Si, encare
Fentme violencia á mí mateix, silenci
Jo hagués guardat indiferent? Qué hauríau
Pensat de mí? Jo, res d' aixó: m' en 'nava
Al grá directament, y á la donzella
L' hi dit, poc més ó menys: *Filleta, el princep*
Es un senyor d' una enlayrada esfera
Molt superior á tú! Deixatho corre!
Després d' aixó, reclosa dins sa cambra,
Vaig ferla estar sense poguer admetre
Ni presents, ni cartetes ni visites.
Ma filla ha aprofitat les ordres meves,
Y el príncep, (dic pera escursar l' historia),
Al veure 's despreciat, comensá á tindre
Melengíes primer, després insomnis,
Després debilitat, després deliris
Y, per fí, per sos graus una follía
Qu' el treu de test y 'ns fa plorâ á nosaltres.

CLAUDI

Vos, creyéu qu' aixís sía?

GERTRUDIS

A n' á mí 'm sembla
Bastant probable.

POLONIUS

Ha succehit, tal volta,
(Y ho voldría saber), que jo ab fermesa
Digués *aixó es aixís*, y fos mentida?

CLAUDI

No 'm recordo de may.

Digitized by Google

POLONIUS

Doncs, separaume
Aquest d' aquest,
(*Senyalant el cap y el coll.*)
si no es ben cert y exacte.
Per poc que puga, esbrinaré, desd' are,
La veritat, allí hont vulga que sía,
Encare que la trobe sepultada
En el mitx de la terra!

CLAUDI

Y cóm te sembla
Que podríam sabê alguna altre cosa?

POLONIUS

Sabéu qu' el príncep molt sovint passeja
Quatre ó més hores per aquí...

GERTRUDIS

Acostuma,
Es cert, á passejarshi.

POLONIUS

Quan ell vinga,
Jo faré que ma filla ab ell es trobe.
Vos y jo, aquí amagats ab els tapissos,
Observarém qué fa quan éll la veja;
Y si és qu' ell no la estima, y no és la causa
De sa follía aquest amor, treyéume
De vostra cort y vostre companyía
Y á un mas enviéume á manejâ una arada.

CLAUDI

Jo ho vull esbrinar bé.

Digitized by Google

GERTRUDIS

Pero, mirèulo: (1)
Si ve llegint... pobret!... y quina llástima!

POLONIUS

Anáusen, si vos plau: jo os prego: vull parlarli, si és que 'm donáu vostre permís.

(*S' en van Claudi y Gertrudis.—Surt Hámlet llegint.*)

ESCENA VII

POLONIUS y HAMLET

POLONIUS

Cóm anéu, senyor?

HAMLET

Bé, gracies á Deu!

POLONIUS

Que no 'm coneixéu?

HAMLET

Sí, ja ho crec. Tú, vens peixos.

POLONIUS

Jo? Nó, senyor.

HAMLET

Tant de bó fosses un home honrat.

(1) Aqui Shakespeare deixa d' escriure en vers. Fidels á nostre propòsit de respectar l' original, seguirém are traduhint en prosa lo que en l' origina hi estiga escrit y rependrém la forma métrica quan el grán dramaturg la reprenga.

Digitized by Google

POLONIUS

Honrat, dihéu?

HAMLET

Sí, senyor, que ho dic. Tal com are van las coses en aquest món, el ser honrat és lo mateix que ser escullit un entre deu mil.

POLONIUS

Tot això es veritat.

REINALD

El sol cría cucs en un gos mort, y encare qu' és un deu, també enllumena benigne á un cadavre corromput. No tens una filla?

POLONIUS

Sí, senyor, en tinc una.

HAMLET

Doncs, no la deixis passejar pe 'l sol. La concepció és una benedicció del cel, pero nó de la manera que podrá concebir ta filla. Company, feu l'ull viu ab això. (1)

POLONIUS

Pero, qué voléu dir ab tot això? (*Ap.*) Sempre pensant ab ma filla! No obstant, al principi no m' havía conegut. Está boig, rematat... Y, are que m'enrecordo: jo, quan era jove, també 'm vaig veure trastornat per l' amor... casi tant com ell. Vull parlarli un altre colp. Qu' estéu llegint, senyor?

HAMLET

Paraules, paraules... paraules!...

(1) *Look, friend to 't,* diu l' original.

Digitized by Google

POLONIUS

Y de qué 's tracta?

HAMLET

Entre quí?

POLONIUS

Vos pregunto de que tracta 'l llibre que llegíu.

HAMLET

De calumnies, senyor. En aquest llibre diu el satíric malvat qu' els vells tenen la barba blanca, la cara arrugada, que destilan ámbar en abundor de sos ulls, que també 'ls raja goma de prunera, que pateixen de gran flaquesa de cames y de molta falta d' enteniment. Tot aixó, senyor meu, encare qu' ho crec molt de debó, ab tot, no 'm sembla bé qu' es diga aixís; perque, després de tot, vos seríau sens dupte tant jove com jo, si os fos possible caminar enrera com els crancs.

POLONIUS

(*Ap.*) Encare que tot és follía. no deixa d'observar un ordre metódic en tot el que diu. (*A Hamlet.*) Voléu venir, senyor, allí ahont no fasse ayre?

HAMLET

Ahont? A la sepultura?

POLONIUS

Es veritat qu' allí no hi bufa l' ayre. (*Ap.*) Ab quína agudesa sempre respón! Aquestos colps felissos sovintejan en la follía, mentres qu' en plé ús de la rahó y de la salut, no s' ensopegan. El deixaré y prepararé la entrevista entre ell y ma filla. (*A Hamlet.*) Senyor, si 'm donáu vostre permís pera que m' en vaja...

Digitized by Google

HAMLET

No 'm pots demanar res més agradable, á escepció de la vida; això sí, á escepció de la vida.

POLONIUS

Adéu siáu.

HAMLET

Quins vells més fastigosos y estranys!

POLONIUS

(A Guillém y Ricard que surten per allí ahont ell s' en va).

Si cercáu al príncnp, aquí 'l teníu.

ESCENA VIII

HAMLET, RICARD y GUILLEM.

RICARD

Bon día, senyor!

GUILLÉM

Deu guarde á vostre altesa.

RICARD

Mon estimadíssim senyor.

HAMLET

Ola, estimats amics! Cóm va, Guillém? Cóm aném, Ricard? Bons mossos: qué feu de bó?

RICARD

Res, senyor. Passém una vida la més indiferent del món.

Digitized by Google

GUILLÉM

Nos tením per felissos perque no ho som massa. No servím de gallaret al pentinat de la fortuna.

HAMLET

Ni li servím tampoc de sola de sabata?

RICARD

Res d' aixó.

HAMLET

Aixís doncs, estaréu posats cap enllá de la seva cintura. Allí hi ha 'l centre dels seus favors.

GUILLÉM

Aixó es, com á íntims d' ella...

HAMLET

Doncs allí, en lo més amagat. Ah! dius molt be. Ella es una qualsevol... Qué hi ha de nou?

RICARD

Res. Diu que 'ls homes ja 's van tornant bons.

HAMLET

Senyal de que s' acosta 'l día del judici. Pero vostres noves no son pas veritat. Permetau que os pregunti més clarament: per quin delicte vostre mala sort vos ha portat á viure en aquesta presó?

GUILLÉM

En una presó, heu dit?

HAMLET

Si, Dinamarca es una presó.

Digitized by Google

RICARD

També ho deurá ser el mon?

HAMLET

Y molt gran, ab molts guardas, escarcellers y calabossos. Y Dinamarca es un dels pitjors.

RICARD

No ho creyam pas aixís nosaltres.

HAMLET

Podría ser que no fos aixís per vosaltres, perque no hi ha res bo ni dolent, sino lo que forja nostre magí. Pera mi es una veritable presó.

RICARD

Será la ambició vostre la que os fa semblar que es una presó. La grandesa de la vostra ánima ho trobará petit.

HAMLET

Deu meu! Jo podría estar tancat dins de una closca de nou y creurem rey d una nació inmensa... mes, eixos somnis terribles me fan infelís.

RICARD

Tots eixos somnis son d' ambició y tot lo que mou al ambiciós no es altre cosa més que l' ombra d un somni.

HAMLET

Y el somni, no es mes qu' una ombra.

RICARD

Es cert. Y jo tinch á l' ambició per cosa tan feble y lleugera, que m sembla l' ombra d' una ombra.

Digitized by Google

HAMLET

De lo que 'n treyém clar que 'ls pobres que captan son cossos y els reys y els héroes agegantats, no son mes que sombres dels pobres... Anem una estona á la Cort, amichs, perque no tinch el cap prou bo per cavilar tant.

RICARD Y GUILLÉM

Vindrém ab vos, pera servirvos.

HAMLET

Oh! no 's tracta d' aixó. No os vull confondre ab mos criats, que, (parlant com un home de be), me serveixen molt malament Pero diheumé, en nom de nostre amistat antiga, qué feu á Elsingor?

RICARD

Hem vingut no mes pera veureus.

HAMLET

Soch tan pobre, que ni tinch gracies per donarvos. No obstant y aixó, moltes gracies vos sian dades. Y os puch assegurar que les gracies meves, encare que 's paguin á céntim, (1) se pagan massa. Y, quí os ha fet vindre? Vostre visita l' heu feta ab llibertat? Me la feu de propia voluntat? Vaja, parléume ab franquesa ¡digaumho tot!

GUILLÉM

Y, qu' es lo que os hem de dir, senyor?

HAMLET

Tot el que hi haja sobre aixó. A vosaltres vos envía algú y en vostres ulls trobo una especie de con-

(1) El *halfpenny* no es el céntim, ni de molt, pero en el llenguatje corrent havíam de significar la idea d' una moneda petita.

Digitized by Google

fessió que no pot desmentir vostre actitut reservada Jo ho sé tot. El rey y la reyna vos han manat que vinguesseu.

RICARD

Pero, per qué?

HAMLET

Axió es el que m' heu de dir vosaltres. Y vos demano per els drets de nostre amistat, per l' avinensa de nostre joventut (1) per les obligacions de nostre llarga estimació y per tot alló que sía més grat y digne de respecte per vosaltres, que m digau la veritat clara y neta. Os han manat que vinguesseu, ó no?

RICARD

(Mirant á Guillém).

Qué hi dius tú?

HAMLET

Ja os he dit qu' ho estic llegint en vostres ulls. Si m' estimeu de veres no vulláu pas desmentirlos.

GUILLÉM

Doncs, senyor, es cert: nos han fet vindre.

HAMLET

Y are jo os diré el motiu: aixís m' avansaré á vostre confessió sense que vosaltres manqueu á la fidelitat deguda al rey y la reyna. Fa poc temps que jo he anat perdent ma alegría, sense saber perqué, oblidant mos ordinaris quefers. Eix accident ha sigut tant contrari á la salut meva, que la terra mateixa, eixa máquina divinal, me sembla un promontori estéril. Aquest dosser magnífic del firmament, d' aquest cel que ve-

(1) No sabém sortirnos mellor de traduhir el *by the consonancy of our youth*.

Digitized by Google

yeu sobre nosaltres, aquest sostre magestuós tatxonat de llums daurades; no 'm sembla res més que una munió de vapors desagradable y empestada. Quina fábrica més admirable es la del home! Qué noble qu' es la seva rahó! Sas facultats, qué infinitas! Qué expressiu y maravellós en sa forma y mohiments. Cóm s' assembla á un ángel en les seves accións! y en son esperit, cóm s' assembla á Deu! Ell es, sense cap dupte, el més hermós de la terra, y el més perfet de tots els animals! Y ab tot y això, cóm penseu que jo estimo aquesta pols tan purificada?... L' home no 'm plau... y la dona... menos. Ja veig ab vostre somriure que sou del meu parer...

RICARD

Senyor, no habeu pas endevinat mos pensaments.

HAMLET

Doncs, perqué t' en reyas, quan deya jo que 'ls homes no 'm plauhen?

RICARD

Me 'n reya, pensant, que ja que 'ls homes no os plauhen, que fareu morir de gana als cómics qu' hem trobat pe 'l camí y han vingut desitxant emplearse en vostre servey.

HAMLET

El que fasse de rey, que sía molt ben vingut. Sa Majestat rebrá mos obsequis com es natural; l' ardit cavaller podrá lluhir sa espasa y broquer; l' enamorat no suspirará en vá; el que fa de boig acabará son paper tranquilament; el graciós fará aquelles rialles ab que trontolla els seus pulmons, y la dama esplicará ab llibertat sa passió, ó les interrupcións del vers parlarán per ella. Y, quins cómics son?

Digitized by Google

RICARD

Los que més vos plauhen regularment. La companyía trágica de nostre ciutat.

HAMLET

Y, perqué van errants d aquesta manera? No 'ls hi sería mellor establirse en algún punt, per sa reputació y llurs interesos?

RICARD

Crec que 'ls darrers reglaments els ho tenen prohibit.

HAMLET

Y, son ara tan ben rebuts com quan jo hi era? Tenen sempre la mateixa gent?

RICARD

No, senyor. Res d' aixó.

HAMLET

Y, perqué? Es que s' han fet malbé?

RICARD

No, senyor. Ells han procurat de seguir sa acostumada escola. Pero tením aquí una llorigada de xicots, falsiots cridayres, que, cridant sense solta ni volta quan declaman, son per aixó mateix, aplaudits ab excés. Eixa es la diversió del día, y tant han rebaixat als espectacles ordinaris, com ells els anomenan, que molts caballers d' espasa al cinturó, espahordits per les plomes d' ánec d' aquest theatre, no s' atreveixen ni á posar els peus en els altres.

HAMLET

Es á dir, que son maynada? Y qui 'ls sosté? Quánt guanyan? Ho deixarán corre quan perden la veu pera

Digitized by Google

cantar? Y quan tingan de ferse cómics ordinaris, com es molt fácil succehesca, si no tenen altres medis de viure, no serán capassos de dir que 'ls autors els han perjudicat, fentlos declamar contra l' ofici que després han tingut d' abrassar?

RICART

El cert es que ja hi han hagut molts disgustos per tots dos cantons y la nació veu sense escrúpuls que segueix la discordia entre ells. Temps hi ha hagut en que 'l diner de les pesses no 's cobraba fins que l poeta y el cómic renyían y s' omplían de bofetades. (1).

HAMLET

Y, això es possible?

RICARD

Si ho es? Ja hi han hagut molts caps trencats.

HAMLET

Y, la canalla ha vensut en aquestes lluytes?

GUILLÉM

Ja ho crec; fins s' haurían burlat del mateix Hércules ab massa y tot.

HAMLET

No m' estranya gens. El meu oncle es rey de Dinamarca: Tots aquells que 's mofavan d' ell quan mon pare vivía, ara pagan vint, cuaranta, cincuanta y cent ducats pera tindre el seu retrato en miniatura. En tot això hi ha quelcóm qu' es més que natural, si la filosofía ho pogués arribar á descubrir.

GUILLÉM

Els comedians ja son aquí!

(Se sent renior de trompetes)

---

(1) *To cuffs in the question.*

Digitized by Google

HAMLET

Dones, cavallers, siau molt ben vinguts á Elsingor. Toquéula. (*Los hi allarga les mans.*) Generalment els senyals d' una bona acullida consisteixen en cumpliments y ceremonies. Pero, permetéume que os tracte aixís, perque os faig á saber que jo estich obligat á rebre molt bé als cómics de part de fora y no voldría que les distincions que fasse á n' ells semblessen majors que les que os faig á vosaltres. Ben vinguts!... Pero... mon oncle-pare, y la meva mare-tía, me sembla que s' equivocan molt!

GUILLÉM

En qué, senyor?

HAMLET

Jo no soc boig no més que quan bufa el Nor-Est. Pero quan corren vents del Sud, sé distingir molt be un ou d' una castanya.

ESCENA IX

POLONIUS y dits

POLONIUS

Deu vos guart, senyors!

HAMLET

Escolta, tú, Guillém, y tú també... Un á cada costat. Veus aquell vellot que acaba d' entrar? Doncs encara no ha deixat els bolquers!

RICARD

O potser els haurá tornat á pendre, perque diuhen que 'l ser vell es una segona infantesa.

Digitized by Google

HAMLET

M' hi jugaría qualsevol cosa que vé á parlarme dels cómics. Tingáu compte. Doncs, com déyam, alló va ser el dilluns al matí, no hi ha més!

POLONIUS

Senyor, vos tinc de dónar una noticia.

HAMLET

Senyor, vos tinc de donar una noticia. (*Escarnint la veu de Polonius*). Quan Roscius era actor á Roma...

POLONIUS

Senyor! Han vingut els comediants.

HAMLET

Tra, la, la, ra, la!..

POLONIUS

Per mon honor, vos ho dic!

HAMLET (*fent veure que declama*)

Y cada comediant cavalca un ase.

POLONIUS

Aquests que han vingut son els més excellents actors del món, tan en la tragedia, com en la comedia, ja sía histórica ó pastoral, ó be cómica-pastoral, histórica-pastoral, trágica-historica, trágica-cómica-histórica-pastoral, escena indivisible ó poema il-limitat. Qué? Per ells, ni Séneca es massa sério, ni Plauto massa lleuger y en quan á regles de composició y á franquesa cómica, son els únics que hi há.

HAMLET (*Exagerant la declamació*)

Iephté, Jutje d' Israel,
Quin thresor tú vares tindre?

POLONIUS

Y, quin thresor tenía, senyor?

HAMLET

Quin thresor?

No més una filla hermosa
Que va estimar ab deliri.

POLONIUS

Sempre pensa ab ma filla!..

HAMLET

Que no tinc rahó, oh vell Iephté?

POLONIUS

Senyor, si m' anomeneu Iephté, es molt cert que tinc una filla hermosa á la que estimo ab extrém.

HAMLET

Oh! no es pas això lo que segueix.

POLONIUS

Doncs, qué segueix, senyor?

HAMLET

Això:

No hi ha més sort que Deu, y havèm de creure
Que Ell tot quan succeheix, ho va preveure.

Ja ho sabs. Llegeix la primera ratlla d' aquella cançó devota y ella t dirá 'l demés. Mes... no veyeu? Ja 'n venen d altres á parlar en lloc meu.

Digitized by Google

ESCENA X

HAMLET, RICARD, GUILLÉM, POLONIUS *y cuatre comediants*

HAMLET

Ben vinguts senyors; me plau de veure'os á tots tan bons! Ben vinguts siau! Ay! ay! company! veig que tens lo rostre molt arrugat desde l última vcgada que 't vaig veure! Es qu' has vingut á Dinamarca á ferme semblar vell á mí també? Y tú, nena? oh! si ja ets una donzella feta y dita!.. Válgam la Verge, ja ets un pam més aprop del cel desde que no t havía vist! Deu fassa que la teva veu, com una moneda d or fals, no 's mostre tal com es al tirarla al gresol! Senyors, tots siau molt ben vinguts! Pero, amics meus, jo vaig dret al grá y vaig al bulto desseguida com un falconer francés. Jo voldría ara desseguida un monólec. Sí, vull veure una mostra de vostres habilitats. Un parlament amorós, per exemple.

CÓMIC I

Y, quin voleu, senyor?

HAMLET

Me recordo d' haberte sentit en altre temps, un parlament que may s' ha representat devant del públic, ó tot lo més, una vegada sola Oh, y 'm recordo que no agradaba gayre á la gent; no era en veritat menjar pe 'l poble. Mes, á mí 'm va semblar, (y á molts altres també, que 'n saben més que jo), una pessa excellent, una faula ben disposada, y escrita ab gust y elegancia. No va faltar qui deyá que 'ls versos eran pesadots y sense vida; y que l' estil trivial indicava que l' autor tenía poc sentiment. Ab tot y això, la tenían com obra feta ab ordre, instructiva y ele-

Digitized by Google

gant, y més brillant que delicada. Me va agradar especialment una relació de Eneas á Dido, y sobre tot, quan parla de la mort de Priamo. Si t' en recordas... comensa per aquell vers... dexa, veuré si 'l tinc á la memoria:

Pirro ferotge com d' Hircania el tigre.

No, no es axó! pero comensa ab Pirro. Ah! Ja 'l tinc:

Pirro ferotge, ab armadura negre
Com els seus pensaments, se recolzava
Dins les entranyes del corcer enorme,
Y semblava germá de la nit bruna.
Ja aquell seu fosc y tenebrós aspecte
Inspira més esglay: La sanc calenta
De vells y de matrones, de fortíssims
Minyons y de donzelles, qu ell vessava,
De cap á peus, boy salpicantlo 'l feya
Més crudel y horrorós. La horrible flama
D' edificis cremats, tots en desordre
Del capdill sense entranyes il·lumina
La figura sinistre y pahorosa,
D' ira encés y cobert de sanc ja presa
Mou sos ulls brilladors com el carbuncle
Y cerca assedegat per la venjansa
A Priamo 'l bon vell...

Segueix, tú ara.

POLONIUS

Ho ha dit molt be. Ab bon accent y bella expressió.

CÓMIC I

El veu de soble
Lluytant contra alguns grecs; ben poc l' hi dura
Aquella resistencia; el glavi invicte
Al bras indócil, ja l' hi pesa inútil.
Pirro plé de coratge, el desafia

Digitized by Google

A lluyta desigual, va per ferirlo
Y 'l vent que mou la talladora espasa
Fa caure al pobre vell. Com si aleshores
A un colp tan gran tot Ilión sensible
S' hagués tornat, feu ensorrá ab estrépit
Los sostres dels casals en milg de flames.
Corprés per la remor, miráulo, á Pirro!:
Porta l' acer alsat per ferí al Téucro
De front de neu, y l' arma en l' ayre atura
Mut y astorat. com d' un tira l' imatge
D' un quadro grandiós. Com acostuma
El firmament en mitj de la tempesta
Parar el curs dels vents, y en silenciosa
Quietut de mort tot l' univers reposa
Fins que 'l tró ronca espahordint l' altura;
Aixi un moment de Pirro la feresa
Se va aturar y aixi altre colp tornava
Al horrible combat. No colpejaren
Mes fort de Mart en l' armadura els Ciclops,
Que sobre el pobre vell va caure el ferro,
Sanguinolenc del hereter d' Aquiles.
Oh fortuna d' enganys! Perqué, vosaltres,
Els poderosos deus no li prenguéreu
Tot el poder injust? Els raigs trencáuli
De sa roda, y que l' áxis cayga promte
Desde l' Olymp al centre del abisme!

POLONIUS

Es massa llarc!

HAMLET

El barber diría lo mateix de la barba teva. Segueix. (*Al cómic.*) A aquest no més li agrada veure ballar ó sentir qüentos d' arcabotes, ó sino, s' adorm. Segueix alló que vé d' Hécuba.

CÒMIC I

Mes, qui hagués vist, ab un esguart de pena
La reina mal cenyida...

Digitized by Google

HAMLET

La reina mal cenyida!

POLONIUS

Aixó es bó, reina mal cenyida, molt bó.

CÓMIC I

Mes qui hagues vist ab un esguart de pena,
La reina mal cenyida, bov descalsa,
Anant d' un cantó al altre, tant plorosa
Que ab llágrimes el foc matar podría.
Qui la vegés! En lloc de vestidura
Espléndida y real, el sí cubrírse
(Tan fecond altre temps,) ab unes robes
De pressa de son llit arrebassades
Ja que l' esglay ni temps pogué donarli.
Sobre son cap un vel esquinsat queya
Ella!... que un jorn dugué regia corona!...
Qui la vegés aixís, ab verenosa
Irada llengua als deus malehiría!
Y fins ells, si es que tenen cor y entranyes
Pera el mortal llinatge, en plors desfentse
Mostrarían son dol al veure á Pirro
Davant d' ella espargint á fil d' espasa
Del espós mort els membres sense vida.
Y ella ho veu, y ab gemecs suspira y clama,
Que prou n' hi hauría per turbá y conmoure
Als deus tots del Olymp allí en la altura
Y á fer plorar al cel, humitejant-ne
Els ulls brillants que fixos ens llumenan.

POLONIUS

Mirau com muda de color y els ulls l' hi espurnan, No, seguiu, no, no.

HAMLET

Si, prou n' hi ha. Després ja 'm dirás el que

Digitized by Google

manca. Senyor meu, es necessari que aquestos comediants s' establescan aquí y tracteume ls bé. M enteneu? Ells son el compendi históric dels segles y millor te fora tindre mal epitafi després de mort, que no mala anomenada entre ells, mentres viscas.

POLONIUS

Senyor, els tractaré com se mereixen.

HAMLET

Quin cap! quin cap! No, home, no; molt mellor tens de tractarlos. Si á tots els homes sens hagués de tractar com nos mereixém, qui es que s' escaparía de ser fuetejat? Trácta ls com pertoca al teu honor y á la teva noblesa; com menys s' ho mereixin, més gran sía la teva bondat. Acompanya ls.

POLONIUS (*als cómics*)

Veniu, senyors.

(*S' en va Polonius ab els cómics. Al passar aquestos darrera Polonius, diu Hamlet:*)

HAMLET

Anau ab ell, amics. Demá hi haurá funció. Escolta, tú, digam, no podríam representar la *Mort de Gonçago*?

CÓMIC I

Sí, senyor.

HAMLET

Doncs, demá á la nit vull que 's fassa. Y, no podríau, si acás me convé, intercalarhi uns dotze ó setze versos meus y apendre ls de memoria? Te vindrá be?

CÓMIC I

Sí, senyor.

Digitized by Google

HAMLET

Molt bé. Vésten ab aquell senyor. (*Per Polonius que ja ha sortit.*) y tingau compte que no os en burleu. Amics, fins á la nit. Pasarho be.

RICARD (*Saludant*)

Senyor!..

HAMLET

Anau en nom de Deu. (*Surten tots, menos Hamlet.*)

ESCENA XI

HAMLET

HAMLET

Ja 'm trobo sol! qué trist y que insensible (1)
Que soc, Deu meu! Y no es ben admirable
Que aquest actor al declamá una faula
Puga moure els afectes de tal mena
Que fingint ab el rostre, ab la veu débil,
Y ab llágrimes també, conmogui al públic?
Y això, per quí? per Hécuba; quí es Hécuba
Per l actor, ni l' actor quí es per ella?
Si ell tingués la causa dolorosa
De mon afligiment, qué no faría?
De plors omplenaría l' escenari,
Ab son accent terrible esglayaría
Al auditori en pes, que al vil culpable
Desesperar faría y de pahura
Om plint al ignocent, al vil estúpit
Provocaría á confusió y vergonya.

(1) Aquí Shakespeare torna á escriurer en vers que prompte deixá per intercalar trossos de prosa. Nosaltres el seguirém.

Digitized by Google

Excitaría els ulls y les orelles
Ab art maravellós. Jo, miserable,
Sense vigor, tot ensopit somnío
Y m quedo mut, y guardo mos agravis
Ab brutal y passiva indiferencia!
Y, no mereix res més, un rey justíssim
Al que prengueren, ab delicte innoble,
La vida y la corona? Es per ventura
Que jo soc un cobart? Hi haurá algún home
Que tinga pit per maltractarme, ó puga
Arrencarme les barbes tot tirantles
A mon rostre després, ó que m' estire
El nás, ó m puga fê engolir per forsa
Glops de llexiu fins als pulmóns? Qui fora
Tant brau per ferme axió? Jo ho sofriría?
No, no pot ser! Pero es precís que sía
Com la coloma sense fel, ni esma.
Si a xís no fos, segur que á aquestes hores
Els esparvers del aire s gaudirían
Ja ab les despulles d' aquell vil adúlter,
Seductor sense cor y sens vergonya,
Deshonest y homicida, que viu ara
Sens cap remordiment de ses baixeses.
Y, perqué soc tan neci?... Es que es molt noble
Que jo, fill d aquell pare amorosíssim,
(Que 'l cel é infern me van manar venjarlo,)
Afeminat y débil m acontenti
Desfogantme ab páraules cridaneres
Y cride en vá, com dona qualsevulla (1)
O un aprenent de cuyna?... No, ni 'm toca
Pensarho aixís tant sols! Moltes vegades
Jo he sentit dir que homes malvats al theatre
Ab l il-lusió vivent que fa l' escena,
De vius remordiments han sigut presa,
Que, davant de tothom, els seus delictes

(1) Shakespeare diu *like a very drab.*

Digitized by Google

Han publicat en un moment d' angoixa,
Perque la culpa, encar que no té llengua,
Surt sempre, encar que sía per miracle.
Y faré qu' eixos cómics representen
Al davant del meu oncle algún passatge
Que á la mort del meu pare se l' hi assembli.
Jo 'l feriré en el cor, jo sa mirada
Observaré constant y ay! d' ell, si muda
De color, ó tremola; que aleshores
Ja sé 'l que 'm toca fer. Perque podría
Ser que l' infern ó un mal esprit, aquella
Aparició fingíssen. Al diable
Molt poc li costa pendre forma humana
Y turbant el magí, potser m' enganya
De ma feblesa y ma tristor valentse.
Jo mes probes tindré; y eixa comedia
Será pe 'l rey un llas, hont vull que hi cayga
Sa conciencia enredada per ma astucia.

FÍ DEL ACTE SEGÓN

Digitized by Google

ACTE TERCER

Digitized by Google

Digitized by Google

Acte tercer

Una sala en el Palau Real

ESCENA PRIMERA

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS, OFELIA, RICARD y GUILLÉM

CLAUDI

Y no heu pogut saber per la conversa
De que li vé el desordre y bojería
Que 'l seny li torba amargament?

RICARD

Conéixer
Ell sab prou be que es foll y desvarieja,
Mes no 'ns vol dir la causa.

GUILLÉM

Ni 'l trobárem
Tampoc á punt de examinar; al veure
Que volém descubrir perqué folleja,
Ab sortides de boig, ens desconcerta.

GERTRUDIS

Y, os va rebre molt be?

Digitized by Google

RICARD

Ab cortesía.
Com sempre acostumava.

GUILLÉM

Vaig notarli
Un cert encongiment.

RICARD

Poc preguntava
Pero promte á tots dos ens responía.

GERTRUDIS

L' heu convidat á un passa-temps?

RICARD

Senyora,
Uns cómics, per etzar, venint trobárem,
L' hi diguerem á n' ell y desseguida
Va dir que li plauría de sentirlos.
Ja son aquí, crec que la nit aquesta
De ferli una comedia tenen ordre.

POLONIUS

Es veritat; y m' ha pregat convide
A Vostres Majestats pera que hi vajan.

CLA DI

Ab molt gust hi anirém; me plau que tinga
Eixa afició. Vosaltres conservéuli,
Y á aquestes diversions encoratjáulo.

RICARD

Així ho farém tots dos; á vostres ordres!

Digitized by Google

ESCENA II

CLAUDI, GERTRUDIS, POLONIUS, OFELIA

CLAUDI

Ma volguda Gertrudis: deus anarte'n,
He disposat que al venir Hámlet, trobe
Com per etzar á Ofelia. Jo y son pare,
Com més aptes y útils testimonis,
Nos posarém per véureho, sens ser vistos,
Aixís podrém jutjar tot el que passa
Entre tots dos. Dels fets y les paráules
Del príncep, hem traurém si amor es causa
Del gran mal qu' ell pateix.

GERTRUDIS

Vos obeheixo;
Per lo que á mí 'm pertoca, hermosa Ofelia,
Y, cóm voldría jo, que ta hermosura
Fos la causa felís de sa follía!
'Llavors esperaría que tes prendes
Per la ditxa dels dos, li retornéssen
La salut que va perdre!...

OFELIA

Jo, senyora,
També voldría que aixís fos!

ESCENA III

CLAUDI, POLONIUS Y OFELIA

POLONIUS

Ofelia,
Passeja 't per aquí. (*Al Rey.*) Si be l' hi sembla
A Vostre Majestat, ara amaguémnos.

Digitized by Google

Fes veure que llegeixes aquest llibre, (*A Ofelia*)
(*L' hi dona un llibre.*)
Això disculpará que aquest lloc sía
Tan solitari, es cert, y quántes voltes
D aixó havém d' acusarnos Qué vegades
De devoció ab l' aspecte, y apariencia
De piadoses accions, al mateix diable
Enganyém tots!...

CLAUDI

Això de cert ho es massa!
(*Ap.*) (Aquesta reflexió, ay! ma conciencia
Ha ferit crudelment! De la perduda
Dona de mòn el retocat visatge
No es més lleig quan li trauhen la pintura
Que mon crim disfrassat entre traydores
Pará u les! Deu del cel! quin pés m' aixafa!)

POLONIUS

Sen to que vé, Senyor, ens convé anar-nos.
(*Surten Claudi y Polonius.*)

ESCENA IV

HAMLET Y OFELIA

(*Hamlet parlará creyentse qu' está sol. Ofelia a un extrém del escenari fa veure que llegeix.*)

HAMLET

O ésser ó no ésser! Es aquesta
La qüestió. Quina es l acció més digne
De nostre ment?: d una fortuna injusta
Sufrí els embats, ó brassejá (1) ab coratge

(1) El verb *brassejar* fa que 's puga traduhir exactament el *or to take arms against* de l' original.

Digitized by Google

Contra eix torrent de penes, y acabarles
Ab resistencia ardida? Es un somni
No més, la mort? Y ay ab la mort s' acaban
Les afliccions y los dolors sens nombre
D' eixa débil natura patrimoni?
Aixó es un terme que ab afany tot' hora
Deuríam desitxar. Y es cosa certa
Que morir es dormir!... y tal vegada
Somniar també? Y aquí està el gran obstacle,
Perque al pensar quíns somnis han de vindre 'ns
A dintre del silenci de la tomba
Al deixar tots eixes mortals despulles,
Es prou pera detindre 'ns! Sóls aquesta,
Aquesta es la rahó que fa més llarga
Nostre infelicitat! Quí aguantaría
Si aixís no fos, dels tribunals la calma,
Dels empleats l' insult, les malifetes
Que dels homes indignes reb el mérit
Sense queixarse may, ni les angoixes
D' amor no correspost, les bategades
Del temps y de l' etat, les violencies
Dels tirans y els menyspreus de la superbia;
Quan á aquell que pateixi aixó li es fácil
Ab un punyal tenir la pau tot d' una?
Qui podría aguantar tanta malesa,
Suhant y gemegant baix la feixuga
Cárrega trista d' enutjosa vida,
Si no fos que d' enllá la mort, (aquella
Regió d' hont ningú torna), un altre cosa
Hi ha encara que ab mil dubtes ens fadiga
Y 'ns fa patir tots aquests mals que 'ns voltan
Avans que d' ignorats en cerquém d' altres?
Quan aixó preveyém ens torném febles;
Com del valor la natural tintura
De la prudencia entre les mitjes tintes
Se confón y afebleix, y les empreses
Mes heróyques y grans, per eixa sóla

Rahó se torsan y s' oblidan, móren,
Y á desitxos ben vuyts se reduheixen.
Pero... la bella Ofelia' Nena hermosa
De mos pecats en els teus precs recorda 't.

OFELIA

Cóm vos trobeu, senyor, aquestos días?

HAMLET

Molt be, gracies á Deu.

OFELIA

Senyor, guardava
Alguns presents dels vostres, que volía
Fa temps tornarvos; y aixís ara vos prego
Que 'ls vulláu pendre.

HAMLET

Jo? may res vaig darte.

OFELIA

Sabeu, senyor, que os dic la vritat pura!...
Y ab els presents m hi vau donar paráules
Ab un alé tan suáu amorosides
Que fereu els presents de més valía.
Mes ja que aquell perfúm va dissiparse
Rebeules, puig que una ánima enlayrada
Té per molt vils los més preuhats obsequis
Si 's refreda l amor del qui 'ls donava.
(*L' hi presenta algunes joyes. Hamlet fa acció de refusarles.*)

HAMLET

Es á dir qu' ets honrada?

OFELIA

Ay! ay!

Digitized by Google

HAMLET

Y, hermosa?

OFELIA

Qué voleu dí ab això?

HAMLET

Que ta hermosura
No fasse tractes may ab ta honradesa
Si es qu' ets honesta juntament y hermosa.

OFELIA

Y la hermosura quín company pot tindre
Mellor que la honradesa?

HAMLET

No hi ha dubte.
Mes, pot tant la bellesa, que de sobte
Tornará á la honradesa en terceróna
Avans que aquesta se ns assemble á l' altre.
En altre temps això era paradóxa,
Pero ara, es probat, va be. Ay! Ofelia,
Avans jo t' estimava'...

OFELIA

Y així ho creya
Jo, pobreta de mí!

HAMLET

Tú no debías
Haberme cregut may; may es possible
Que la virtut s empelte dins l' escorsa
D' aquest tronch revellit que no 'ns hi quedi
Aquell deix primitiu. May de la vida
Jo t' he estimat!

OFELIA

Ben be donchs que m' errava!

Digitized by Google

HAMLET

Ves, féste monja! perqué, donchs, voldrías
Exposarte á ser mare per desgracia
D alguns fills pecadors? Honrat á mitjes
Crech que jo sóch, pero quan penso coses
De que pot acusarme la conciencia
Crech qu hauría sigut mellor mil voltes
Que no m' hagués parit la meva mare.
Soch avar, venjatiu, p é de superbia,
Y més pecats jo tinch sobre ma testa
Que pensaments que pugan explicarlos,
Fantasía que puga darlos forma,
Y temps material pera cometre ls.
Per quin intent, ay Deu! los miserables
Com jo, han d' arrossegarse y han de viure
Entre 'l cel y la terra? Sí, uns indignes
Malvats som tots nosaltres, á cap home
No 'l creguis may! oh, sí, depressa vésten
A un convent —Ahont dius qu' es lo teu pare?

OFELIA

Es á casa, Senyor!

HAMLET

Sí, donchs que tánquen
Totes les portes ben barrades; sempre
Que vulla fer follíes, dins de casa
Axís les podré fer. Adeu!

OFELIA (*Ap.*)

Salvéulo
Senyor del Cel!...

HAMLET

Si es que un día 't casas
Una maledicció per dot vull darte:
Encara que més casta y pudorosa
Sigas que 'l gel mateix, y sigas pura

Digitized by Google

Com la meteixa neu, de la calumnia
No 't lliurarás jamay! A un convent! veste n
Depressa! Adeu... ¡Oh, sí...! Mes, ay! escolta'm:
Si es que tens ganes de casarte, creume,
Cásat ab un beneyt, que ls homs llestos
Saben molt be que ls convertiu en feres.
Al convent! sí, depressa! Adeu!...
(*Fa com qui s' en va y torna.*)

OFELIA

Tornáuli,
Oh potestats del Cel! el seny depressa

HAMLET

He sentit á parlar moltes vegades
De vostres pinturetes y potingues.
La natura os doná una cara y valtres
Vos en heu fet un altre. Y ab aquestos
Saltirons joganers, y passes curtes
Y aquest parlar melós, per ignocentes
Os feu passar y convertiu en gracies
Vostres defectes. No n parlém, que aquestes
Coses fan perdre 'l seny. No més vull dirte
Que desd' ara en avant cap més casori
Ja no hi haurá; y aquells que ja s casaren
Quedarán tal com eran; (n' hem de traure
Un d' aquest compte); pero tots los altres
Se quedarán solters. Vésten, Ofelia,
Sí, veste'n á un convent!

ESCENA V

OFELIA

OFELIA

Quína mudansa
Eixa ánima tan gran ha fet! Perdudes
Del palaciá la trassa, y fins la llengua

Digitized by Google

Del sabi, del guerrer la espasa forta,
Del Estat la esperança y les delicies!
L espill del ben parlá y de gentilesa
L exemple per tothóm; tot va esvanirse!
Jo, la més trista y malhaurada dona
Que vaig tastar la mel de ses promeses
Tan dolçes y suaus, veig aquell noble
Enteniment sublím com se trastoca
Com sonora campana que s esberla.
Veig aquella presencia y gentilesa
Y aquell semblant de joventut florida
Perdut per la follia. Y quina pena
Ara es la meva de tenir que veure
Després del que vegí, lo que veig ara!

ESCENA VI

CLAUDI, POLONIUS, OFELIA

CLAUDI

Amor? No van per ara 'ls seus afectes
Per eix camí. Ni en tot el que parlava,
Encara que sens ordre, res s hi troba
Que d' aprop ó de lluny semble follía.
Algún pensament té que enclou y engendra
Sa melengía, y tinch sospites certes
De que algún mal vindrá á traurens de dubtes.
Per evitarho tinc pensat que vaja
Desseguit á Inglaterra, hont exigesca
De part meva ls tributs de temps enrera.
Potser la mar y les regions variades
Ab lo molt que hi veurá, veurém si allunyan
Eixa passió que 'l te corprés y balla
Tant pe 'l cervell. Que 't sembla aixó?

Digitized by Google

POLONIUS

Me sembla
Que es lo mellor. Pero jo crec encara
Que la causa y principi d eixa pena
Provenen d' un amor sens corresposta.
(A Ofelia.)
Ofelia, será en vá que ara nos diguis
Lo que 'l prímcep t' ha dit, perque nosaltres
Ho havém sentit molt be.
(Surt Ofelia.)

ESCENA VII

CLAUDI, POLONIUS

POLONIUS

Lo que vos sembli
Farem, Senyor; mes si ho creyeu rahonable
Estaría molt be que ara la Reyna
Ab ell á sóles conversant li digui,
Que li conte ses penes ab franquesa
Y ab llibertat complerta. Si vos sembla
Jo 'm posaré en endret ben á propósit
Per sentir lo qu' ell digui. Si sa mare
No logra descubrir aquest misteri
Enviáulo á Inglaterra ó desterráulo
Ahont vostre prudencia os aconsélli.

CLAUDI

Aixís ho tinch de fer; que la follía
Dels potentats s' ha d' esbrinar ab calma.

Digitized by Google

ESCENA VIII

Saló del Palau Real

(El saló estará il·luminat, ab setials pera 'ls nobles de la Cort de Dinamarca; al mitj una cortina que 's descorrerá figurant un escenari desde ahont representarán los personatges que fassen de comediants.)

HAMLET *y dos cómics*

HAMLET

Dirás aquest trós de la mateixa manera que jo te l' ensenyat; ab la llengua desinvolta, res de veu desentonada com ho fan molts de nostres comediants, perque aleshores valdría més donar mos versos al nunci perque 'ls cridés. No dongas colps de ma com qui assota l' ayre, molta moderació, perque encara que representis el torrent, la tempesta y l huracá de les passions, s ha de conservar sempre aquella serenitat que fa l' expressió suáu y elegant. No 't pots figurar lo que 'm treu fora de mí quan veig ab lo cap cubert per una cabellera á un que cridant sense solta, fa malbé els afectes que vol expressar y assessina les orelles del públic ignorant que no més se complau ab gesticulacións tontes y crits. Jo 'ls faría assotar á n' aquestos Herodes de comedia, més folls que 'l mateix Herodes. Fes, donchs, de no caure en eix defecte.

CÓMIC I

Jo os ho prometo.

HAMLET

No sigas tampoc massa fret. La teva prudencia 't fará de mestre. L' acció té de correspondre á la paráula

Digitized by Google

y la paraula á l' acció, (1) procurant de no malmetre may la ingenuitat modesta de la naturalitat. No hi ha defecte més contrari al objecte de la representació escénica que aquest que t' he dit; perqué la representació theatral, desde 'ls temps primitius fins ara, ha tingut per fí oferir á la natura un mirall en que la virtut hi trobe sa propia forma, el vici sa imatje y cada nació y cada segle sa forma y fesomía. Si aquesta pintura de la realitat, s' exagera ó s' afebleix, fará riure als ignorants, pero per forsa desplaurá als homes de seny, (2) quina opinió y censura deu ser per vosaltres de més pes, que la de la gentada que ompla 'l theatre. Jo he vist representar á algúns comediants que altres aplaudíren ab excés, y entussiasme, pera no dir ab escandol, que no tenían accent ni figura de cristians, ni de juheus, ni d' homes; aixís es que al veure'ls com bramavan y s' inflavan, no 'm vaig pensar que fossen de nissaga humana, sino uns ninots fets d' algun aprenent d' esculptor. La imitació abominable de la naturalesa qu' ells feyan, no semblava pas altre cosa.

CÓMIC I

Jo crec, que la companyía nostra s' ha corretjit bastant d' aquest defecte.

HAMLET

Corretgiulo del tot, y tingau compte de que 'ls que fassen de graciosos no afegescan res á lo que esta escrit en lo seu paper; perque sé que alguns d' ells pera fer riure als espectadors més sorruts, esclatan en riallades quan lo més interessant es l' interés dramátic. Això es indigne, y posa massa de relleu en els tontos qu' ho fan, un propòsit ridícol de lluhirse. Anau, á llegir los papers. (3)

---

(1) *Suit the actión to the word, the word to the actión.*
(2) Es la versió que més s' assembla al *judicious grieve* de Shakespeare.
(1) Lo *go, make you ready*, Moratín lo traduhí *Id á prepararos.*

Digitized by Google

ESCENA IX

HAMLET, POLONIUS, RICART y GUILLÉM

HAMLET

Qué hi ha de nou senyor? vos sembla si al rey l' hi agradará eixa comedia?

POLONIUS

Sí senyor; molt y molt; també á la reyna.

HAMLET

Ves á dí' als cómics, que ja 's dongan pressa. Voléu anar vosaltres á avisarlos?

RICARD

Ab molt gust. (*S' en van Ricard y Guillém.*)

ESCENA X

HAMLET y HORACI

HAMLET

Qui hi ha? Ay! si es Horaci!

HORACI

Senyor, á vostres ordres ara y sempre.

HAMLET

Horaci, tu ets un home que 'l teu tracte
Sempre m' agrada.

Digitized by Google

HORACI

Mon senyor!

HAMLET

No cregas
Que vulla afalagarte. Qué 'n trauría
Ni que puch esperar de tú, pobre home,
Que no tens altres rendes ni riqueses
Per menjar y vestir, que l' honradesa?
Qui afalaga als pobrets? Ningú. Els que tingan
La llenga com la mel, vajan y llepin
La grandesa dels tontos ó be flectin
Dels genolls les frontisses, ahont dóngan
Premi á la adulació que se 'l meresca.
M' has entés? Desde 'l día que mon ánima
Va ser capáç de reconeixe als homes
Y va poder triá un amic, tú fóres
L' escullit y marcat no més per ella;
Desditxat ó felíç, ab igual rostre
Los premis ó dissorts de la fortuna
Sempre has rebut, y, ay! ditxós del home
Que agermana tan be 'l seny y la mena
Que no sembla una flauta capritxosa
Entre 'ls dits repugnants de la fortuna!
Donáume un home que un esclau no sía
De ses propies passións y haig de posarlo
En el mitg de mon cor, cor meu vull ferlo
Com ho he fet sempre ab tú; pero... m' allargo
Massa ab aixó. Aquesta nit, un drama
Es fa davant del rey, hi ha una escena
Qu' es idéntica, igual, ab circunstancies
Molt semblants á la mort ay! del meu pare,
Vull que quan representen eix passatje
Ab molta d' atenció 't fixes ab l' oncle.
Si al veure aquella escena, son delicte
No 's posa de relleu; sens cap dubte
Fou un fantasma enganyador la sombra

Digitized by Google

Infernal que vaig veure, y mes idees
Més negres que les fargues horroroses
Que 'l deu Vulcá té en els pregons del Etna.
Obsérva'l, examína'l, en son rostre
També jo 'm fixaré, y 'l que tu vejes
Y el que jo veja, juntarém á l' hora
Per treure en clar lo que 'l semblant nos digui.

HORACI

Está molt be, senyor: y si es qu' ell logra
Mentre 's fa la comedia, d' amagarnos
El més petit senyal, el furt jo pago.

HAMLET

Ja venen á comedia. Jo m' en torno
A fer el boig; tú, busca't lloc.

ESCENA XI

CLAUDI, GERTRUDIS, HAMLET, HORACI, POLONIUS, OFELIA, RICARD, GUILLÉM, *dames, caballers, patges y guardes*

CLAUDI

Mon Hámlet,
Cóm estás?

HAMLET

Be, senyor, me mantinc d' ayre
Com el camalleó, y ab esperançes
Me engreixo molt; no engreixéu pas els vostres
Capons, aixís.

CLAUDI

No entenc, eixa resposta
Ni eixes paráules son per mí.

Digitized by Google

HAMLET

Guardáules,
Tampoc pera mí son. *(A Polonius)*
Dius qu' una volta
Vas fer comedia?

POLONIUS

Sí, y diuhen que vaig ferho
Com un actor dels bons.

HAMLET

Y, qué vas ferhi?

POLONIUS

De César, y davant del Capitoli
Brutus m' assesinava.

HAMLET

Ja era Brutus
El qui feu tal delicte. Están els cómics?

RICARD

Sí, senyor; sóls esperan vostres ordres.

GERTRUDIS

Vina, mon Hámlet, aprop meu asséntat.
(*Hámlet s' assenta als peus d' Ofelia*).

HAMLET

Aquí tinc un imán que més me crida.

POLONIUS

Haveu notat això?

HAMLET (*á Ofelia*)

Voleu permetre
Que 'm pose á vostre falda?

Digitized by Google

OFELIA

No;

HAMLET

Vull dirvos
Recolzar el meu cap als genolls vostres.

OFELIA

Sí, senyor.

HAMLET

Y pensávau que volia
Fé' alguna mala acció?

OFELIA

No, no ho pensava!

HAMLET

That's a fair thought to lie between maid legs (1).

OFELIA

Qué diheu ara?

HAMLET

Res no vull dir.

OFELIA

Es veu qu' esteu de festa

HAMLET

Quí, jo?

OFELIA

Sí, senyor.

(1) Lo vers de Shakespeare *That's a fair thought to lie between maid legs,* Moratin se negá á traduhirlo y axó que no era pas home d' escrúpols.

Digitized by Google

HAMLET

Ho faig Ofelia
No més per divertirvos. Y mirantho be, qué deu procurar un home, sino viure alegre? Veyeu la mare meva, qué contenta qu' está y aixó qu' ahir va morir mon pare!

OFELIA

Oh no, senyor; si fa dos mesos!

HAMLET

Tant de temps ja fa? Sí, doncs vull vestirme tot d' armini y 'l diable que s' en porte 'l dol! Deu meu! fa dos mesos que 's va morir y encara se 'n recordan! Si aixó es aixís, qualsevol gran home pot ben esperançar que sa memoria li sobrevisca potser mitj any; encara que per aixó es precís qu' haja sigut fundador d' esglesies (1) que, ó sinó, válgam Deu! no hi haurá ningú que 's recorde d' ell, com aquell caball de fusta que diu l' epitafi:

El caball de fusta es mort
y es oblidat desseguida.

(Se sent remor de trompetes. Se comensa la escena muda. Aquesta escena que figura 's representa dins del escenari del palau, anirá ab aquest ordre: Surtirán el Rey y la Reyna, (CÓMIC I *y* CÓMIC II); *al trobarse se saludan y abrassan, ella s' agenolla davant d' ell ab respecte; ell, la fa alsar y reclina son cap sobre 'l pit de sa esposa. Lo Rey s' adorm sobre un llit de flors y ella s' en va al veure que dorm. Surt Llucià, nebot del Rey,* (CÓMIC III), *s' acosta, pren la corona del Rey, la besa ab ambiciós afany, vessa á les orelles del Rey unes gotes d' un líquit que du dintre una ampolla y s' en va. Torna la Reyna y al veure mort á*

(1) Lo *he must build churches then* se refereix sens dubte á la fundació de capelles protestants que en aquells temps en la manía dels potentats inglesos. Los bons sentiments católics de Shakespeare no deixan suposar altre cosa.

Digitized by Google

son marit, dona mostres de gran sentiment. Surt Llucià, ab dos ó tres acompanyants, y fa manifestacions de dolor; mana que s' en dugan lo cadavre, y al veures á soles ab la Reyna, li fa l' amor y l' hi ofereix presents; ella s' hi resistix una estona y 'l menyspreu, pero, al últim, admet son amor. S' en van tots.)

OFELIA

Qué significa tot això, senyor?

HAMLET

Això es un crim amagat; y vol dir que hi haurán calamitats horroroses.

OFELIA

Segons veig, aquesta escena muda conté tot l' argument del drama.

ESCENA XII

HAMLET

Ara ho sabrém tot, per lo que 'ns dirá aquest comediant. Els cómics no poden callar cap secret. Ho contan tot.

OFELIA

Aquest, ens dirá 'l qué vol dir l' escena que acabém de veure?

HAMLET

Sí; y qualsevulla altre escena que li vulláu fer veure. Ab tant que no os avergonyiu de representarla davant d' ell, ell no s' avergonyirá may de dirvós lo que signifiqui.

OFELIA

Y, qué dolent que sou, senyor! Pero, deixáume que 'm fixe en la representació.

Digitized by Google

CÓMIC IV (*Fá 'l paper de Próleg*)

Vos demaném qu' escoltáu
Nostra senzilla tragedia,
Dissimulant pacientment
Els nostres y els seus defectes.

HAMLET

Això ęs un próleg, ó un lletrero pera un anell?

OFELIA

Qué curt qu' ha sigut!

HAMLET

Com l' amor de dona!

ESCENA XIII

CÓMIC I, CÓMIC II, *y dits*

CÓMIC I (*desde l' escenari y fent el paper de Rey Gonçago*)

Ja trenta voltes á les ones blaves
Dona 'l carro del Sol, rodant la terra,
Y trenta voltes més, en dotze llunes
S' ha enllumenat l' espay; desd' aquell día
Que nostres cors y nostres mans, en l' ara
D' aquell deu de l' Amor, van enllassarse
Per nostre benhauransa y nostra ditxa.

CÓMIC II (*Fa 'l paper de Reyna*)

Y vulla Deu, que 'l cel moltes més voltes
A la lluna y al sol contarnos puga,
Avans que 'l foc de nostre amor s' apagui.
Pero la pena 'm torba, 'l cor se 'm trenca,
Al veure'us are trist, y tant un altre

Digitized by Google

Diferent del que fóreu..! Tinc pó, 'm matan
La pena y sufriment! Pero no os donga
Cap pena mon pesar, que en pit de dona
El temor y l' amor sempre exageran.
Sentím per un igual eixos afectes,
O be no 'n sentím cap, ó be al sentirlos
Els sentím al extrém que 'ns fá infelisses.
Y quan gran es l' amor que á Vos m' acosta!
Les probes ho dirán que os tinc donades;
Doncs la por, es igual! Si un amant tendre
Sense rahó viu sospitant, jo, al veure'us
Aixís, visch ab esglay; y si n' ha d' ésser
De pur el meu amor, que aixís 'm torba!

CÓMIC I

Jo dec abandonarte, amada meva,
No hi ha remey! les forses que ja 'm mimvan
Me portarán la mort ay! molt depressa...
Tú viurás y podrás gosar tranquila
Dels atractius del món. Potser un altre
Més digne espós!..

CÓMIC II

Callau lo que voliau
Dir ara! Jo, ab un altre?.. No serían
La traició més vil, aquestes bodes?
Jamay! Jamay!.. la dona que s' entrega
A un segón espós, al primer mata!

HAMLET (*á part*)

Tot axó es such de gínjol!

CÓMIC II

L' interés criminal potsé tal volta
Unes segones bodes aconsella
Pero l' amor, jamay! jo donaría
Segona mort al primé' espós, al rebre

Digitized by Google

D' un marit nou 'ls besos, en el tálem
Que va ser del primer!

CÓMIC I

No tinc cap dubte
Que 't dicta el cor el qu' are dius, es fácil
Creure que cumplirém lo que prometre
Várem un día; pero 's trenca, esposa,
Y fácilment s' oblida, 'l que diguérem.
Los desitxos son promptes, la memoria
Els mana fácilment, pero es difícil
Mantenirlos desprès; fan com la fruyta
Que cuan es verda s' está fixa al árbre,
Pero cau sense impuls quan ja es madura.
Ben poques voltes ens cumplím promeses
Que á nosaltres ens férem, quan s' acaba
El bull de la passió, també s' acaba
El desitx de cumplir nostre paraula.
Quan ens passan el dol ó la alegría
Els pensaments ab ells també 'ns hi fugen
Que 'ns váren inspirar, y l' home feble
Tal volta 'l dol en alegría muda
O 'l goig en plany sense voler trastoca.
L' amor y la fortuna son les coses
Més inconstants, no hi ha cap cosa eterna
En aquest món, y encar tothóm ignora
Si es que l' Amor á la Fortuna mana
O si obeheix l' Amor á la Fortuna.
Quan cau el potentat de sa grandesa
L' abandona tothóm, fins els que fóren
Sos propis protegits; si un día el pobre
Prospera y fa fortuna, los mateixos
Qu 'l varen avorrir, son els que 'l buscan.
L' Amor fa lo mateix que la Fortuna,
Al ditxós may amics han de mancarli
Ni al pobre desenganys, insults ni penes.
Van per divers camí en el cor de l' home
La seva sort y el seu desitx; sóls lliure

Digitized by Google

Tením la voluntat, no 'ls propis actes. (1)
Els fets nostres desitxos desvaneixen.
Tú 'm promets are no contraure noves
Bodes, després... Esposa, eixes idees
Tú les veurás morir, ay! quan jo mória!

CÓMIC II

No 'm donga llúm el cel, ni fruyts la terra,
Sens repós ni plaher em móri viva,
Desesperada en una preçó fosca,
D' ermitá pobre tinga lo recapte,
Totes les penes juntes m' afligescan
Y 'm torben l' esperit y mos desitxos
No tingan fí, ni quietut jo trobe
En part alguna ab tremolor perpétua;
Si, al morir mon espós, puc algún día
Segones bodes celebrar traydora.

HAMLET *(á Ofelia)*

Si no cumplís el que promet...

CÓMIC I

Has promés massa... Aqui gosar voldría
Solitaria quietut, sento que 's cansa
Mon esperit... conséntem que á n' el somni
Li concedesca algunes dolses hores.
(*S' adorm en un llit de flors*).

CÓMIC II

Lo son repós y bon descáns t' envihi,
Y entre tots dos; jamay, jamay s' hi vejan
Ni dolors ni pesars... (*S' en va*)

HAMLET (*A la Reyna*)

Y be, senyora,
Qué os sembla aquesta pessa?

(1) Com Shakespeare no era theoleg, no 's fixaría ab aquesta falsa y herética proposició.

Digitized by Google

GERTRUDIS

A n' á mí 'm sembla
Que eixa dona promet ay! potser massa.

HAMLET

No tingau por; ja ho cumplirá.

CLAUDI

T' has enterat be del argument? No hi ha pas alguna cosa que no sía moral?

HAMLET

No, senyor; si tot plegat es una fáula, un envenenament fingit, pero, ey! no hi ha cap mal exemple! No, senyor!

CLAUDI

Quin títol té aquest drama?

HAMLET

La Ratera. No es veritat? Es... aixís un títol metaphóric. En aquesta obra se tracta d' un assesinat comés á Viena. El rey se diu Gonçago y la reyna la seva dona, se diu Joana. Ja ho veureu, ja ho veureu. Quin nus y quina trama! Qué 'ns fa á nosaltres? A Vostre Majestat y á mí, que som ignocents, no'ns pot fer cap impressió. Al rocí qu' estiga plé de nafres li fará tirar cosses, pero nosaltres ray! no tením pas pelada la esquena!...

ESCENA XIV

CÓMIC III *y dits*

HAMLET

Aquest que ara surt, es diu Llluciá y es nebot del Rey.

Digitized by Google

OFELIA

Vos esteu suplint perfectament el chor de la tragedia (1).

HAMLET

Y encara 'm veuría ab cor pera servir de correu entre vos y el promés vostre, si en forma de dos ninots vos posesseu en escena.

OFELIA

Vaja! Teniu una llengua que talla!

HAMLET

Ab un bon sospir que dongau, li treuréu el tall.

OFELIA

Aixís! de mal en pitjor!...

HAMLET

Aixís ho feu vosaltres al triar marit. De mal en pitjor. Ah! comensa, tú, criminal assesí. No poses més, eixa cara de condemnat y comensa. Vaja: el corb cridayre ja está cridant venjansa!

CÒMIC III *(Fa 'l paper de nebot del Rey)*

Negres son els desitxs; el brás aposta
A executarlos, el verí no 'm manca,
El lloc es solitari, el temps m' ajuda
Y ningú no 'm veurá! Tu, que sortías
De la foscana nit en el silenci
Mortal metzina, de herbes verinoses
Fet invocant tres colps á Proserpina
Y tres colps escorrent ton suc mortífer;

(1) Aludeix Shakespeare el chor de la tragedia clássica que esplicava ls afectes y mocions dramátiques més culminants.

Digitized by Google

Viña y ajuda'm, ja que tota forsa
A ton mágic poder cedeix depressa!
(*S' acosta al Rey dormit, destapa una ampolleta de verí, y n' hi vessa algunes gotes á l' orella.*)

HAMLET

Veyeu? Ara l' envenena en el jardí pera robarli 'l ceptre. El rey se diu Gonçago .. Es una historia certa y corra escrita en bon italiá. Y aviat veureu com la dona de Gonçago s' enamora del assesí... (*Claudi s' aixeca indignat. La Reyna, els caballers y dames fan el mateix y s' en van segóns indica 'l dialeg*).

OFELIA

El rey s' aixeca!

HAMLET

Potser es que té por d' un foch artificial!

GERTRUDIS

Que teniu, senyor?

POLONIUS

No passéu més endevant; deixeuho corre!

CLAUDI

Portau llums! Anemse'n!

TOTS

Llum! Llum! (*S' en van tots, menys Hámlet, Horaci v els cómics.*)

Digitized by Google

ESCENA XV

HAMLET, HORACI *y els cómics*

HAMLET *(Tot cantant en veu baixo).*

Plora la cerva ferida
Y 'l isart que s' ha salvat
De la fletxa malehida
Corre lliure per el prat.
Mentres l' un dorm, vetlla ab pena
Un altre desesperat;
Y es que 'l món está espatllat!

(Declamant)

Feu el favor de dirme, si d' ara endevant les coses m' anessin malament ab aquesta trassa que tinc per la música, un bosc de plomes al cap y un parell de llassos provensals á les sabates escotades, si no podría ferme un nom en un chor de comediants?

HORACI

Un paper lluhit.

HAMLET

Com lluhit? Excellént?

Sabs Damón oh benvolgut,
Que aquesta nació ha perdut
Al mateix Jupiter gran,
Y en el trono s' hi ha assegut
Un tirá vil, corrumput,
Un... un... (qué li diré?) un galápat.

HORACI

Be podíau haver conservat el consonant.

Digitized by Google

HAMLET

Horaci! Horaci! tot el que 'm va dir aquella sombra es massa cert! Ho veus ara?

HORACI

Sí, senyor, ho he vist molt be.

HAMLET

Quan va sortir alló de les metzines?

HORACI

Aleshores el vaig observar be.

HAMLET

Ah! voldría alguna cosa de música. *(Als cómics).* Portéume fláutes. Si al rey no li agrada la comedia, será sens dubte perque... perque no li agrada. Vaja, feu un xic de música.

ESCENA XVI

HAMLET, HORACI, RICARD *y* GUILLÉM

GUILLÉM

Senyor, voleu permetre'm que os diga un paráula?

HAMLET

Si, vols, diga'm tota una historia.

GUILLÉM

El rey...

HAMLET

Sí; qué li passa?

Digitized by Google

GUILLÉM

S' ha retirat á sa cambra molt descompost...

HAMLET

Per causa de la beguda, eh?

GUILLÉM

No, Senyor; per causa de la ira.

HAMLET

Y, no sería mellor que ho anesses á contar al metje? No veus que si jo m' empenyo en purgarli la bilis, podría ser que n' hi fes vindre més?

GUILLÉM

Oh, Senyor; parleu si us plau ab un xic més de sentit, sense fugir de la qüestió ab estranyeses tontes!

HAMLET

Penso com tú; segueix.

GUILLÉM

La reyna, vostre mare, plena de dolor m' envía á dirvos que os vol veure.

HAMLET

Ben vingut sías.

GUILLÉM

Eixos cumpliments no tenen res de francs. Si voleu donarme una resposta prudent, cumpliré la comanda de la Reyna; ó sinó, demanantvos perdó y anantme'n, ja estic llest.

HAMLET

Doncs, Senyor meu, no puc!

Digitized by Google

GUILLÉM

Cóm s' entén?

HAMLET

Me demanas una resposta prudent y 'l meu enteniment está un xic malalt; no obstant, respondré del millor modo que puga á tot lo que 'm manes, ó mellor dit, á lo que 'm mana la meva mare. Axís doncs, no tinc d' afegirte res més; aném al cas. Tu has dit que la meva mare...

RICARD

Senyor; lo que 'ns ha dit es que la vostra conducta l' ha omplert de admiració y sorpresa!.

HAMLET

Oh fill maravellós, que ha lograt aturdir á la seva mare! Mes, dígam: Eixa admiració no ha portat cap més conseqüencia? No hi ha res més?

RICARD

No més que desitja parlarvos en sa cambra, ans que vos os retireu.

HAMLET

La obehiré, com si 'm fos mare deu vegades. Tens alguna altra cosa per dirme?

RICARD

Senyor; jo 'm recordo de que en altre temps m' estimaváu molt.

HAMLET

Y ara també. T' ho juro per eixes mans lladregotes. (1)

---

(1) *These pickers and stealers* diu l' autor.

Digitized by Google

RICARD

Doncs, quin potser el motiu de vostre indisposició? Sabeu quin es? El tancar les portes de vostre llibertat no comunicant ab vostres amics els pesars y penes que teniu.

HAMLET

Jo, estic molt atrassat!

RICARD

Com potser aixó? Sí, segóns el vot del mateix Rey. debeu heretar el trono de Dinamarca?

HAMLET

Sí, sí, pero... mentres l' herba creix... L' adagi es una mica antic. Ja tením aquí les flautes!

ESCENA XVII

CÓMIC III *y dits*

Deixáume'n una. Perqué tinc de vindre aquí? *(Guillém y Ricard s' acostan á Hámlet fentli cortesies, seguintlo quan se separa d' ells, fins que al veure que aixó l' enfada, s' apartan d' ell.)* Sembla que 'm voleu fer caure en un parany, seguintme aixís per tots costats!

GUILLÉM

Veig, senyor, que si 'l desitx de cumplir mon deber me fa atrevit, potser l' amor que os tinc me fa també grosser é importú.

HAMLET

No sé que vols dir. Vols tocar eixa flauta?

Digitized by Google

GUILLÉM

No puc, senyor.

HAMLET

Anèm! Vaja!

GUILLÉM

De debó que no puc!

HAMLET

Jo t' ho demano!

GUILLÉM

Pero, si no 'n sé gens ni mica!..

HAMLET

Si això es més fácil que jaure. Mira, posa el dit grós y els demés sobre aquet forat d' un modo apte, bufa, y veurás quin só més hermós que 'n treurás. Veus? això son els punts.

GUILLÉM

Bé, pero jo no sé com s' han de tocar perque 'n resulte harmonía. Com no sé res d' aquest art...

HAMLET

Doncs, mira en quin concepte tan baix me tens: Tu 'm vols tocar el cor, creus conéixer mon registre, presumeixes extraure el més íntim de mos secrets, y vols que 't donga desde la nota més baixa á la més aguda; y aquí tens aquest petit instrument, que ben manejat dona bones veus y excel-lent harmonía, que tu ni 'l pots fer sonar! Y 't pensas que 'm farás sonar y cantar á mí més fácilment qu' una flauta? No, no, dóna'm el nom del instrument que vulgas, per més que 'l manejis y t' hi cansis, jamay lograrás ferli produhir el més petit só!

Digitized by Google

ESCENA XVIII

POLONIUS *y dits*

HAMLET

Deu te benehesca!

POLONIUS

Senyor, la Reyna os voldría parlar un moment!

HAMLET

Veus aquell núvol que sembla un camell?

POLONIUS

Sí, aixís, per la mida, be ho sembla.

HAMLET

Doncs, ara sembla una mustela.

POLONIUS

No hi ha cap dubte; té figura de mustela.

HAMLET

O be de ballena.

POLONIUS

Sí, just; com una ballena.

HAMLET

Doncs, desseguida aniré á veure la meva mare. Tant y tant farán y dirán, que al últim crec que 'm tornaré boig de debó. Hi aniré, sí, desseguida.

Digitized by Google

POLONIUS

Ja li diré aixís.

HAMLET

Costa poc de dir: *desseguida vindrá...* Amics, deixáume sol. *(Se 'n van tots).*

ESCENA XIX

HAMLET

Aquesta es l' hora de la nit més apte
Pels maleficis, eixa es l' hora aquella
En que 'ls fossars, entre gemecs obrintse,
Y l' infern respirant, al món empestan.
Ara podría jo la sanc calenta
Beure'm á dolls, y tals accions cometre
Que s' estremís d' esglay el mateix día!
Mes, anemse'n á veure nostra mare.
Oh cor! no desconegas la natura,
Ni vullas que en mon pit alberc hi trobe
De Neró la feresa! Parricida
No 'm deixis ser; no més crudel y fora.
El punyal dolorós que ha de ferirla
Está en mos propis llavis, les mans meves
No 'l podrían brandar! El cor y llengua
Fingescan ara, y sían qualsevulles
Malediccions y pestes que li tire,
Jamay voldrá el meu cor que se complescan!

ESCENA XX

Salonet habitació dels Reys

CLAUDI, GUILLÉM, RICARD

CLAUDI

No, no; no 'l vull aquí de cap manera,
Ni per estar segurs are nosaltres
Ens convé que 'l deixém aquí sens brida.

Digitized by Google

Avisat está ja; jo desseguida
Faré que os deixin lliure y á Inglaterra,
Acompanyat ab ell, partíu depressa.
L' interés del reyalme y ma corona
No permeten desd' ara que m' espose
A un tan gran perill, que creix desd' ara
Per moments en ses rauxes de follía.

GUILLÉM

Al moment partirém. La por més santa
Es aquella que vetlla per les vides
De tants de súbdits, que la vida tenen
De la de Vostre Majestat sospesa.

RICARD

Si qualsevol la vida propia ampara,
Ja sía ab l' art ó be ab la forsa, aquella
Vida que porta la salut dels pobles
Be 's deurá conservar ab més coratge?
Sempre que 's mor un rey, no es el monarca
El que 's mort solsament, sino que rodan
Del poble amat les vides y esperanses,
Com un torrent desfet que 's precipita,
Com una roda en la pendent posada
D' una montanya colossal, que porta
Per raigs totes les vides dels seus súbdits,
Y, al trencarse la roda, 's trencan totes;
Axís al morir un rey, la nació plora
Ab plor unánim!

CLAUDI

Cavallers, jo os prego
Que os prepareu desd' ara per el viatge.
Vull subjectar aquesta por, que vaga
Ay! massa lliure!..

RICARD Y GUILLÉM

Os obehím desd' ara!

Digitized by Google

ESCENA XXI

CLAUDI y POLONIUS

POLONIUS

Senyor; ja es dins la cambra de sa mare,
Derrera els cortinatges amagantme
Veuré tot el que passa. Cosa certa
Ha de ser qu' ella reptará á n' el príncep;
Y com vos, ja sabeu convé que hi haja
Y ho sente tot, algú més que sa mare,
Ja qu' ella molt parcial l' hi será sempre
Com totes solen fer; jo, vull espiarho.
Quedáuse aquí. Avans de retirarvos
Jo tornaré á contarvos lo que digui.

CLAUDI

Gracies, Polonius.

ESCENA XXII

CLAUDI

Y ay! y qu' es terrible
Ma culpa, malehida; al cel s' en munta
La fetor de mon crim y ensemps hi porta
De les maledicciôns la més horrible:
La mort d' un germá meu! Encar' que vulga
No puc pregar; més forts que mos desitxos
Es el delicte que 'ls destrueix y mata.
Com tot home á qui cridan dos negocis
M' entretinc en pensar quin dec empendre
Primerament y, cap dels dos comenso!

Digitized by Google

Mes si aquest braç malehit estés encara
Més tenyit en la sanc fraterna, pluja
Mancaría en el cel piadós per ferlo
Més blanc y cándi que la neu mateixa?
De qué serveixes, doncs, Misericordia
Si la cara li giras al culpable?
Y qué te la oració, sino es aquella
Forsa tan doble que ja es prou y 's sobra
Per sostenirnos quan aném á caure
O fernos perdonar, si es que cayguérem?
Oh sí, jo alsaré al Cel mos ulls plorosos
Y esborrada será del tot ma culpa!
Mes quina haurá de ser l' oració meva?
Deu meu, oblida l' homicidi horrible
Que vaig cometre! Oh, será impossible
Qu' oblide Deu axó, mentres jo visca
Apoderat de tot el que 'm feu caure:
Ma ambició, ma muller y ma corona!
Y, 's pot tenir perdó, mentres l' ofensa
Encara subsisteix? Eix món de farsa
Permet sovint que mans falagadores
Y delinquents, vessant l' or ab almostes
Allunyen la justicia y perverteixin
Les lleys més santes! Pero al Cel no hi passa,
May res d' axó. A Deu ningú l' enganya;
Allí humanes accions hi compareixen
Tal com son elles y les nostres culpes
Les hi hem de confessar, sense escusarles,
Tal com van ser! Qué tinc de fer jo ara?
Probém fins hont arriba el penedirse;
Y, ahont no arribará? Mes, si es inútil
Si jo no 'm penedeixo... encara regno!
Oh, situació infelís! Oh, conciencia
Per l' ombra de la mort ara ennegrida;
Anima meva empresonada y trista
Com més t' esforsas pera ser lliure, encara
Te quedas més y més engrillonada!
Angels del Cel! Donáume la assistencia

Digitized by Google

Que tant y tant me manca, feu la proba
En mí del poder vostre; feu que 's doblen
Mos genolls tant tossuts (1) y tu, ara feste,
Cor meu de acer, més tendre y blá qué 'ls nervis
D' un infantó que veu la llum primera!
Per tot, sí, hi ha remey!

(Se agenolla y 's posa á pregar davant d' un reclinatori. Entra Hámlet, que parlará sens que 'l sente el Rey).

ESCENA XXIII

CLAUDI y HAMLET

HAMLET

El tinc be ara!
Ara es l' hora! ara prega y ara 'l mato!

(Trau l' espasa, va per matarlo, pero s' atura sobtadament y se 'n torna altre colp cap á la porta).

Y... aixís anirá al Cel? Y es la venjansa
Aquesta, la que 'm toca? No; pensemho.
Un traydor m' assessina el pare, l' únic
Fill seu, soc jo, y jo asseguro al lladre
La gloria eterna; y d' aixó 'n dirán cástic?
No s' en deu dir un premi y recompensa?
Ell sorprengué á mon pare en el desordre
Dels postres d' un festí, quan la conciencia
Més culpes sol tenir que maig poncelles;
Qui sab, els comptes que en el Cel van ferli?
Segons penso, terrible y molt terrible
Fou el judici que sufrí el meu pare!
Y, aixís jo 'm venjaré matant al oncle

(1) *Bow, stubborn Knees!* diu Shakespeare ab una artística concisió que en cap més llengua, que no fos la catalana, podría traduhiree tan exactament.

Digitized by Google

Quan la seva conciencia purifica
Y ab l' oració y penediment prepara
El viatje eternal? No, espasa meva,
Torna al teu lloc, y espera un' altra estona;
Quan jugui, quan renegui rublert d' ira,
O dormi embriagat, ó quan s' entregui
Al vil plaher incestuós ó fassa
Accións contraries á la vida eterna;
Feréixlo, sí, y que cayga desseguida
Al fondo del infern, y la seva ánima
Quede més negre y malehida encara
Que 'ls inferns tenebrosos que la engorjen.
(Envayna l' espasa)
La mare ja m' espera! *(Al Rey.)* Si s' aplassa
El remey del teu mal, la medicina
No fará pas que de la mort t' escapis! *(S' en vá.)*

CLAUDI *(sol)*

Al cel, ay! prou·hi pujan mes paraules
Pero en la terra quedan mos afectes. *(S' aixeca.)*
Paráules no sentides, may arrivan
A conmoure al Senyor, que les rebuja!

ESCENA XXIV

Cambra de la Reyna

GERTRUDIS HAMLET *y* POLONIUS

POLONIUS

Senyora, ara vindrá. Vos, demostráuli
Molta enteresa y molt de pit, dihéuli
Que no 's pot aguantar més sa follía,
Que sols la bondat vostre va aguantarla
Y qu' hem intercedit perque no esclate
La justa indignació qu' ell provocava.

Digitized by Google

Jo, entre tant, molt callat, aquí darrera
D' aquest tapís, y boy guardant silenci
Ho escoltaré tot; parláuli, os prego
Ab tota llibertat!

HAMLET (*cridant desde dins*)

Oh! Mare! mare!

GERTRUDIS

Si ja 'l sento venir! Jo t' ho prometo
De ferho aixís! Sí, veste'n.
(Polonius s' amaga darrera 'ls tapissos que fan de cortinatje. Surt Hámlet.)

HAMLET

Ay, senyora
Qué voleu, doncs, de mí?

GERTRUDIS

Ay, fill meu, Hámlet,
Tens molt ofés al pare teu!

HAMLET

Oh, Mare,
També á n' el meu vos l' heu ofés, y massa!

GERTRUDIS

Vina'm aquí; tu parlas ab la llengua
Molt desinvolta ..

HAMLET

Veniu, aquí, y ay! mare
Vos preguntáu ab llengua molt traydora (1)

(1) Creyém que en aquest lloc el *Wicked tongue* es més aviat *llengua traydora* que *perversa*.

Digitized by Google

GERTRUDIS

Hámlet, y qu' es aixó?

HAMLET

Qu' es aixó mare?

GERTRUDIS

T' oblidas de qui só?

HAMLET

La Creu 'm valga!
Y qué 'm tinc d' oblidar? Vos sou la reyna,
Casada ab el germá del espós vostre
Que tinguéreu primer, y, sou, (y vulga
El cel, no fos aixís!) la meva mare!

GERTRUDIS

Está bé. Jo 't duré á n' á la presencia
De qui 't fará parlar ab més cordura.

HAMLET

Veniu. (*La agafa per un bras y la fa seure.*)
Seyéu, y vos d' aquesta cambra
No sortiréu, sens que un mirall vos pose
D'avant de vostres ulls, hont pugau veure
Els més fondos racóns de la conciencia!

GERTRUDIS

Qué vols fer? Vols matarme? A mí, depressa
Socors! Deu meu!

(*Davant dels crits de la reyna, Polonius va á sortir del amagatall y 's deté. Com los tapissos se mouhen, Hámlet sospita que hi ha 'l rey amagat darrera, trau l' espasa, dona dos ó tres estocades á bulto, y ab sanc freda torna á enrahonar ab sa mare*)

Digitized by Google

POLONIUS (*desde dins*)

Socors demana!

HAMLET

Y qu' es aixó? Una rata! Es mort! M' hi jugo
Un escut, de qu' es mort!

POLONIUS (*desde dins*)

Ay! ay!

GERTRUDIS

Qué feyas?

HAMLET

Jo, res; qué sé? (Si fos el rey!)

GERTRUDIS

Y, quina
Acció tan criminal y tan lleugera!

HAMLET

Lleugera y criminal! Es cert; oh mare,
Quasi tan criminal y esglayadora
Com la de matá á un rey, y aprés casarse
Ab el germá del mort!

GERTRUDIS

De quin rey parlas?

HAMLET

Sí, senyora, jo ho dic!
(*Alsa el tapís y 's veu á Polonius mort.*)
Tú, miserable,
Y foll y tafaner, que Deu te valga,
Puc dir ben be que jo t' he prés per altre,
De més autoritat; contempla el premi

Digitized by Google

Que t' has guanyat tafanejant, perilla
El qu' es massa curiós! (*A la Reyna.*)
No os dongau pena,
Ni os cargoléu les mans, aixís, sentáuse,
Y jo os cargolaré 'l cor més depressa,
Si es que no 'l teniu tant insensible
Y vostres costums ja remalehides
No l' han tornat y fet un mur de bronze.

GERTRUDIS

Y qué t' he fet, fill meu, per qué així 'm tractes?
Ab tal aspror é insults?

HAMLET

Heu fet aquella
Acció tant vil que pren de la modestia
El carmí angelical, y que moteja
A la virtut ab nom d' hypocresía.
La que les flors més pures arrebassa
D' un amor ignocent y una manxíula (1)
L' hi posa en mitj del front. Heu fet la cosa
Que 'ls vots més sants els fa tornar més pérfits
Que promeses de lladre; una acció indigne
Que mata la fé bona, que es ay! l' ánima
De tot contracte y tota lliga santa;
Que fa un recull de paraulotes vuydes
De nostre religió, una acció, oh, mare,
Que fora prou pera que d' ira 's torne
Roja del cel la cara y ab desordre
La máquina del mon fos trastornada
Com si vingués la fí de tots els díes!

GERTRUDIS

Ay de mí! Y quina acció es aquesta, digas,
Que ab veu de tró l' anuncias y m' esglayas?

---

(1) Ab tota la racansa y tot el respecte hem de traduhir el *and sets a blister there;* á Shakespeare no se l' esmena.

Digitized by Google

HAMLET

Aquí teniu pintats dos personatjes:
(*L' hi senvala els dos retratos; el del rey Hamlet, difunt, y el del rey Claudi son germá, qu' están en dos panys de paret de la cambra de la reyna.*)
Els veyeu? son germans! Aquell, miráulo:
(*Per lo del rey difunt.*)
Quánta de gentilesa y d' hermosura!
Els cabells com el sol, el front de Jove,
L' esguart imperiós y d' amenassa
Com el de Mart mateix, y sa figura
Com la del deu Mercuri quan s' aixeca
Sobre la cima de montanya altiva
Qu' arriva fins al Cel! Formes y vida,
Tot es galán y es escayent! A l' una
Treballaren els deus pera aquesta obra,
Pera que 'l mon les perfeccions més justes
En un home tot sol, mirés un día.
Aquest fou vostre espós! Miráuse l' altre:
Aquest es l' espós vostre, que es la taca
Per son germá, més lletja y més odiosa.
L' haveu vist bé? Y vos, mare, poguéreu
Abandonar els plers d' aquella bella
Serra gentil, per aquest llac de peste?
L' haveu vist bé? L' amor no 'n té la culpa,
Qu' á vostre etat l' amor no bull y creuhen
Les rauxes de la sanc, á la prudencia.
Y d' aquest á n' aquell, cóm s' encomana
La prudencia que dic? Si 'ls sentits foren,
(Que de no tindre'n no hi hauría afectes;)
Eixos sentits d' ensopiment patían.
Ni la follía hauría fet aquesta
Tría tan criminal; no tiranisa
Ab tant d' excés les sensacions, que puga

Digitized by Google

Fer que no 's veja qu' entre dos objectes
Hi ha distancia tan gran com d' un abisme.
Quin diable os va enganyar y va cegarvos?
Els ulls sense tocar, sense la vista
El mateix tacte, també el nás, l' orella,
Una petita part d' un sentit débil;
Hauría sigut prou pera evitarla
Aquesta criminal estupidesa.
Modestia, y no t' afrontas? Mal diable!
Si aixís vas inflamá' 'l moll d' una dona
Permet que 'l jovent sía com la cera
En l' etat qu' es de foc, y 's torne aygua
Entre les flames que l' abrusan; ara
No invoquéu al rubor que resisteixi
La violencia, ja que 'l gel s' inflama
Ab tant d' activitat, y el cor rendintse
Davant l' enteniment se ven y 's dona!

GERTRUDIS

Hámlet! No parles més! Eixes paráules
Me fan veurer el fons de ma conciencia,
E hi veig taques tant negres y grolleres
Que may, potser, s' esborrarán!

HAMLET

Y, encara
Vos quedaréu entre 'l suhor de peste
D' un llit incestuós, ben envilida
Per la corrupte emanació que brolla
D' aquella vil sentina, afalagantlo
Ab caricies d' amor?

GERTRUDIS

Ay, calla! calla!
Com punyals afilats ay! tes paráules
Fereixen mes orelles. Calla, ¡Hámlet!

Digitized by Google

HAMLET

Un lladre! un assessí!... un vil, mil vegades
Inferior tot ab tot, al espós vostre,
Un escarni dels reys; lladre d' imperis
Que la corona d' or, sens cap escrúpol,
La va robar y va guardá' á la bossa!

GERTRUDIS.

Calla, per Deu!

ESCENA XXV

GERTRUDIS, HAMLET *y* L' OMBRA DEL REY

HAMLET

Sí, mare, un rey de fira!...
(S' adona de l' ombra de son pare, de la qual la Reyna no 'n fará esment.)
Oh, esperits celestials! Ay, amparáume
Ab vostres ales d' or; digas, que 't porta
Oh, sombra venerable?

GERTRUDIS

Ho veig; té la follía!

HAMLET

Vens per culpar d' un fill la negligencia
Que afeblit, compassiu, encar retarda
Y oblida executar aquell terrible
Precepte que tú un jorn li encomanares?
Parla!..

L' OMBRA DEL REY

No oblides ma venjansa. Escolta:
Vinc á inflamar ton extingit coratje
Pero, mira; no ho veus? la mare teva

Digitized by Google

S' ha omplert d' esglay, de confusió y vergonya.
Entre ella y la seva ánima esglayada
Pósathi tú, y veurás potser tot d' una
Que l' imaginació, ab més violencia
Obra en els cossos molt més débils. Párlali,
Párlali, Hámlet!..

HAMLET

Y, ab qué penséu, senyora?

GERTRUDIS

Trista de mí! Díga'm qu' es el que pensas
Tú mateix ara, dirigint la vista
Hont no hi ha res, y enrahonant ab l' ayre?
Tens l' ánima en els ulls, y els ulls se 't mouhen,
Els teus cabells s' erissan y s' aixecan
Com legió de soldats á qui desperta
La trompeta de guerra atronadora.
Fill del meu cor! Vessa, per Deu, paciencia
De ton furor sobre l' ardenta brasa.
A, qui miras?

HAMLET

A n' ell, no més á n' ell! El veyeu ara,
Vessant pálida llum de son espectre?
Son visatge y dolor prou bastarían
A conmoure les pedres; ay! no 'm mires
Aixís, que no fos cás que mos desitjos
Crudels, ton rostre compassiu els fonga
Y al portarlos á cap, els destruhesca,
Y en lloc de sanc, sols vesse plor inútil!

GERTRUDIS

A qui dius tot aixó?

HAMLET

No 'l veyeu ara?
Dons es allí!

Digitized by Google

GERTRUDIS

Jo no hi veig res, y 'm sembla
Que miro be tot el que hi ha.

HAMLET

Oh, mare
No sentiu rês?

GERTRUDIS

Res més que les paráules
Que jo y tú aném dihent.

HAMLET

Doncs, sí, miráulo
Com es allí, el veyéu? Ja s' en va ara...
Porta 'l vestit mateix de quan regnava.
Oh, el pare del meu cor! Veyeu com martxa?
Ja arriva al pórtic!...

(Se 'n va l' ombra.)

ESCENA XXVI

GERTRUDIS *y* HAMLET

GERTRUDIS

Tot això ho forjava
Ton cervell perturbat, y aquell desordre
Que ton esprit sufreix, fa que se t' omple
El cap de fantasíes!

HAMLET

Sí, desordre!...
El meu pols, com el vostre, bat á l' una,
E igual salut y vida ara demostra;
Res del qu' he dit, oh mare, es cap follía!

Digitized by Google

Feu la proba: veyám; voleu que torne
A dir tot lo que hi dit y ab igual ordre?
Doncs ho diré; y axó un boig no pot ferho!
Ay, mare meva! una mercé os demano:
No vulláu aplicar á la ferida
Eixa untura tan dolsa; la follía
No parla no, per mí, vostre delicte
Es qui parla no més! La medicina
Qu' ara voleu usar, sols pot tornarla
Més dura y més crudel y encarcerada
La llaga que portém, y fent sols créixe
La postema corrupte qu' á dins brolla.
Confessáu penedida vostre culpa
Davant del cel, ploréu tot el que féreu,
Preveniu el pervindre, no feu grasses
Les males herbes perque creixen... Mare!
Perdonáu ma virtut qu' així 's desfoga,
Ja qu' estém en un temps tan estrambótic
Que la virtut demana perdó al vici
Y encara, afalagantlo, avuy li prega!

GERTRUDIS

Fill meu; el cor m' has trossejat!

HAMLET

Be, mare.
Doncs guardáuse aquell trós que encara sía
Bo é ignocent; llensáu la part dolenta.
Bona nit, mare meva! Al llit del oncle
No hi tornau més; si es qùe virtut os manca
Al menys, per vostre be, dissimuléuho!
La costúm, aquell monstre sense entranyes
Que mata de nostre ánima els afectes
Si es dimoni alguns colps, també es un ángel
Quan les bones accions torna més fácils
Y les fa qu' elles naturals ens sémblin.
Absteniuse eixa nit, eixa violencia
Vos fará contenir altre vegada

Digitized by Google

Ab més facilitat y moltes d' altres.
La costúm es prou forta y vigorosa
Per esborrar l' esfors de la natura
Y reprimir inclinacions dolentes
Y ab mágic poderiu quasi esborrarles.
Santa nit, Deu vos donga! y si algún día
Voleu que 'l cel de cor os benehesca
Vostre benedicció voldré tenirla.

(Fa acció de voler alçar el cadavre de Polonius, pero 'l deixa pera tornar á parlar ab la reyna.)

La dissort d' aquest home 'm fa greu pena,
Mes... Deu ho volgué aixís; que 'l castigava
A mans meves, y mi 'm donava 'l cástic
Fentme instrument de l' ira que 'l abrusa.
Jo 'l portaré allí ahont convinga, es fácil
Justificar que jo l' he mort sens culpa.
Adeu siau! Perque pietat me sobra
Es que dec ser crudel; va la primera
De les maldats comeses, n' hi haurán d' altres
Més tristes y més grans. Escoltáu, mare!

GERTRUDIS

Qué hi ha? Qué vols que fasse?

HAMLET

Res per ara
De tot el que os he dit. Al rey deixéuli,
Que, ple de ví, al llit ja os arrossegui
Y bese vostres galtes ab luxuria
Y ab ses mans malehides os apreti
Eix pit que m' alletá, y ab negre boca,
De pler vos donga besos. Agrahida
Vos aleshores, li contáu traydora
El que fa 'l cas, que no soc boig, qu' ho semblo,
Que ma follía es sols un artifici...
Sí, dihéuli ben clar; cóm es possible

Digitized by Google

Que una reina gentil, prudent y hermosa
Secrets amagui á n' aquell brut gàlápat,
Gat vell, rata pinyada? Cóm podríau
Callarli tot aixó? Anéu, digáuli,
Y á pesar de rahons y confianses
Obriu la gabia en el terrat, que vólen
Tots els aucells, y com al mico agrada
Fer probes, vostre cap dintre la trampa
Fiquéuhi y exposéuvos á deixarli.

GERTRUDIS

No tingas por, no diré res; paráules
Necessitan alé, l' alé es la vida;
Jo, ni vida ni alé tinc per contarho!

HAMLET

Y, vos sabeu que dec aná á Inglaterra?

GERTRUDIS

Me 'n havía oblidat. Sí, es cosa feta.

HAMLET

He sabut que hi han cartes sagellades
Y mos dos condeixebles, (dels que penso
Guardarme'n com de serp molt verinosa,)
Portarán un missatge, y á un abisme
Tot fent de seguidors, volen portarme.
Pero jo 'ls deixo fer, té molta gracia
Veure volar amunt al bon minayre
Ab son propi fornet; mal té d' anarme
O jo cavaré tant dessota terra
Y sota d' ells, que fins dalt de la lluna
Saltarán quan ja 's pensen que l' han feta.
Oh! es curiós quan un malvat se troba
Ab un que, tant com ell, la sab prou llarga!

(Comensa d' arrossegar el cadavre de Polonius.)

Aquest home 'm fa fer, ay! de camálic,

Digitized by Google

Arrossegant me 'l portaré á eixa cambra.
Ay, Mare; santa nit! Ara jo penso
Qu' eix senyor conceller, que quan vivía
Enrahonava per tothom, es ara
L' home més quiet y reposat. Anémse'n
Oh, bon amic, d' aquí jo os tinc de traure
Y aixó s' ha d' acabar; bona nit, mare!

(*S' en va Hámlet, arrossegant el cos de Polonius.—Teló.*)

FÍ DEL ACTE TERCER

Digitized by Google

Digitized by Google

ACTE QUART

Digitized by Google

Digitized by Google

Acte quart

Saló en el palau.

ESCENA PRIMERA

CLAUDI, GERTRUDIS, RICARD *y* GUILLÉM

CLAUDI

Eixos plors y gemecs alguna causa
Deuhen tenir? Díga'm quína es; em sembla
Que jo la dec saber! Ahont es Hámlet?

GERTRUDIS *(á Ricard y Guillém)*

Deixáunos sóls! (*Ricard y Guillém se 'n van.*)
Senyor! La nit aquesta
Qu' es lo qu' he vist, Deu meu!..

CLAUDI

Qu' has vist, Gertrudis?
Qué fa ton fill?

GERTRUDIS

Perdut, ab una fúria
Com la del mar y el vent quan s' abarallan,

Digitized by Google

Y, sens dubte torbat per la follía,
Va ohir remor darrera el cortinatge
Tregué l' espasa; y tot cridant: ***hi han rates!***
En sa il-lusió frenética, assessina
Al pobre vell que s' amagá darrera!

CLAUDI

Oh, mórt desgraciada! Crec qu' hauría
Ab mí fet lo mateix, si allí 'm trovava.
Eixa desenfrenada bojería
Ens amenassa á tots, á tú mateixa,
A mí, á tothom. Y, cóm hem d' excusarla
Eixa acció criminal davant dels altres?
Nosaltres en serém els responsables
Perque ab la autoritat real debíam
Haver vigilat més al foll, posantlo
En paratge segur 'hont cap desori
Hagués pogut cometre. El massa afecte
Que tú y jo li portém, ens impedía
De fer lo que era convenient; ens passa
Com al que té un mal lleig, que per no dirho
Permet que li rosegue les entranyes.
Ahont ha anat?

GERTRUDIS

S' en emportá el cadavre
Y en mitj de sa follía encara plora
L' errada qu' ha comés. Cóm l' or, li passa
Que mostra sa puresa, en que 's barreje
Ab els més vils metalls.

CLAUDI

Aném, Gertrudis,
Y ans de que 'l sol daure les altes cimes
De les montanyes, jo faré embarcarlo
Y que s' en vaja lluny. Nostra prudencia
Y nostra autoritat son necessaries
Per disculpar eix crím qu' es tan indigne.

Digitized by Google

ESCENA II

CLAUDI, GERTRUDIS, RICARD *y* GUILLEM

CLAUDI

Guillém, Ricard! ab gent que os acompanyi
Anáu á buscar Hámlet; á Polonius
Ha mort, mitj foll; l' ha tret arrossegantlo
De la cambra, á allí fora. Anáu, parléuli
Ab dolsor y 'l cadavre á la capella
Feu conduhir! Anauhi desseguida!
(Surten Ricard y Guillém.)
Als amics més prudents penso cridarlos
Per esplica'ls eixa dissort y dirlos
Tot el que penso fer. Ay, la calumnia
(Que té una veu que tot el món omplena,
Y com la bala de canó, depressa
Tira els trets verinosos), eixa volta
Errará 'l tret, y 'ns deixará á nosaltres
Y á nostre nom, sens taca ni ferida,
Y al vent sols fará mal. Jo y tú, ara anemse'n.
Tinc d' esglay y de por l' ánima plena!
(S en van.)

ESCENA III

Cambra d' Hámlet

HÁMLET, RICARD *y* GUILLÉM (1)

HAMLET

Está posat en lloc segur... Pero...

RICARD (*desde dins*).

Hámlet! Senyor!

(1) Aquesta escena torna á estar escrita en prosa en l' original inglés. La següent está en vers.

Digitized by Google

HAMLET

Quin soroll es aquest? Qui 'm crida? Ah!.. ja son aquí! (*Surten Ricard y Guillém.*)

RICARD

Senyor, que heu fet del cadavre?

HAMLET

Ja es entre mitj de la pols, de la qu' es parent d' aprop.

RICARD

Digáunos ahont és, pera ferlo portar á la capella.

HAMLET

Ay! no ho cregáu, no!

RICARD

Qu' és el que no havém de creure?

HAMLET

Que jo puga guardar el secret vostre y os revele el meu. Y á més; qué es el que pot respondre el fill d' un rey á una lapa ó esponja de un palau?

RICARD

A mí 'm diheu esponja?

HAMLET

Sí, senyor; esponja, perque com una esponja xuclas del poder real la autoritat y les riqueses. Aquesta gent al fí de sa carrera es quan serveixen mellor als reys. Aquestos, semblants á la mona, se 'ls fican en un racó de la boca, allí els guardan, y al primer que s' hi ficaren, es lo darrer que 's menjan. Axís es que 'l rey, quan necessite tot el que tú, qu'

Digitized by Google

ets la seva esponja, l' hi hages xuclat per compte d' ell, t' agafará, t' espremerá, y 't quedarás aixut una altre vegada.

RICARD

No entenc el que 'm diheu.

HAMLET

Aixís m' agrada. Les rahóns fines y agudes son com una especie de roncs per les orelles tontes.

RICARD

Senyor; el que convé es que 'ns digáu ahont es el cadavre y vingáu ab nosaltres á veure al rey.

HAMLET

El cadavre es ab el rey, pero el rey no está ab el cadavre. (1) El rey, es aixís, una cosa com si diguessim...

GUILLÉM

Quina cosa, senyor?

HAMLET

Una cosa que no val res... pero... no 'ns emboliquém. Aném á veure'l. *(S' en van.)*

---

(1) L' original diu: *The body is with the king, but the king is not with the body.*—Al peu de la lletra *body* no significa més que *cós;* nosaltres l' hem traduhít per *cadavre* per ajustar aquest passatge obscur á la interpretació de Eschenberg que diu: *El cadavre (ó la caixa) está aprop del rey, (Claudi): pero el rey, no es encara dins de la caixa com deuria estarhi per sos crims y malifetes.*

Digitized by Google

ESCENA IV

Saló en el Palau

CLAUDI

L' he fet cridar y anar per el cadavre.
Y qué perillós qu' és aixís deixarlo
Fent de les seves! Mes tampoc possible
Ens es posarli de la lley les penes.
El poble ab fanatisme se l' estima
Y 'l poble creu pe 'l ulls, no per la freda
Rahó, y considerant no més el cástic
No mira al delinqüent si 'l mereixía.
Pera lograr la pau, aquesta ausencia
Repentina d' Hamlet, convé que semble
Cosa de temps molt preparada: ó 's curan
Els mals desesperats ab remeys bojos,
O, si no s' hi fa ré', 's fan incurables.

ESCENA V

CLAUDI *y* RICARD

CLAUDI

Qué hi ha? qué ha succehit?

RICARD

De cap manera
Ens ha esplicat ahont portá el cadavre,

CLAUDI

Pero ell, ahont es?

Digitized by Google

RICARD

Aquí, al defora
S' ha quedat ab la gent que l' acompanya,
Esperant ordres vostres.

CLAUDI

Doncs, que vinga.

RICARD (*á Guillém que 's á dins*).

Guillém, fes entrá al príncep!

ESCENA VI

CLAUDI, HAMLET, RICARD, GUILLÉM *y criats*

CLAUDI

Y be, Hámlet,
Ahont es ara Polonius?

HAMLET

S' en anava
A sopar.

CLAUDI

A sopar? y qué dius, ara?

HAMLET

No ahont donan menjar; sino hont s' el menja
Tot un congrés de cucs. El cuc, monarca
Es el suprém de tots els que devoran.
Nosaltres engreixém les bestioles
Perque elles ens engreixen y ens fem grossos
Per un cuquet traidor que aprés ens menja.
El rey més gras y 'l mendicant més magre
Son dos plats diferents, pero's serveixen

Digitized by Google

A una mateixa taula. Aixís acaba
Tot lo del món!..

CLAUDI

Ay! Deu!

HAMLET

Potser un home
Pot pescar ab el cuc que un á rey menjava
Y menjarse aquell peix que 'l cuc té á dintre.

CLAUDI

Y que vols dí' ab això?

HAMLET

Manifestarvos
Com un rey pot passá' alguna vegada
A les tripes d' un pobre.

CLAUDI

Hont es Polonius?

HAMLET

Ara es al Cel. Enviau á preguntarho
Y si allí no hi es pas, podeu anarhi
Vos mateix á cercarlo en altre seti.
Si en tot un mes no l' heu trobat, la flayre
Prou sentiréu pujant aquella escala.

CLAUDI *(als criats)*

Anau doncs á cercarlo!

HAMLET

No ha de moure's
Fins que vajan á traure'l

Digitized by Google

CLAUDI

Eixa feta
Demana, Hamlet, que tú mateix 't guardes;
M' interesso per tú, com t' ho demostra
El sentiment que aquesta acció ara em causa.
Convé que pronte fuges; doncs prepara't,
La nau está amanida, el vents ja bufan
Ab favorable endret, y ja t' esperan
Tos companys de camí, y el teu viatge
Comensarás depressa á l' Inglaterra.

HAMLET

A Inglaterra?

CLAUDI

Si, fill, cap á Inglaterra.

HAMLET

Molt be.

CLAUDI

Y molt be que deu semblarte
Si has comprés l' intenció que á mí m' inspira.

HAMLET

Jo un ángel veig que les comprén. Anemse'n
Anemse'n á Inglaterra! Adeu, oh mare!..

CLAUDI

Y res dius á ton pare que t' estima?

HAMLET

Ay mare!.. Pare y mare, espós y esposa
Son sempre; espós y esposa carn mateixa
Sempre serán... Aixís... la mare!.. Anemse'n
A Inglaterra!.. *(Se n vá.)*

Digitized by Google

CLAUDI (*á Guillém y Ricard*)

Seguiulo ja vosaltres,
Que no 's detinga més y que s' embarqui
Avuy mateix. Vull veure'l d' aquí fora
Eixa mateixa nit. Ab ell anause'n.
Tot quant es necessari pel viatge
Aquí ho teniu sellat. Anau, depressa!..
(*Se 'n van.*)
Y tú, Inglaterra, si es que tems y admiras
Ma amistat, pe 'l que 't diu ma gran potencia,
Ja que miras sagnants y encara vives
Les ferides del cer de Dinamarca
Y de por obedient tribut me pagas;
No allargues de ma veu l' alta comanda
Ni fé' 'l que 't diu ma voluntat suprema
Que, per lletres sellades, ara 't dicta
La mort d' Hámlet depressa. Ay! sa vida
Es febra pera mí tan ardorosa
Que no mës tú, en el món pots aliviarla.
Fesho, Inglaterra, aixís, y fins que 'm digas
Que ja has donat el colp, encar' que gose
Les ditxes més preuhades, en mon ánima
No hi haurá pau complerta, ni alegría.

ESCENA VII

Campament en les fronteres de Dinamarca

FORTIMBRÁS, UN CAPITÁ, *soldats;* HAMLET, RICARD *y* GUILLÉM *poc després*

FORTIMBRÁS

Anauhi capitá, avuy de part meva
Y al rey danés digauli que demano
Passá' ab els meus per la regió danesa.
Ja sabeu hont serém. Si el rey vol dirme

Digitized by Google

Alguna cosa, l' hi direu que promte
Estic pera donarli l' homenatge
De mon respecte.

CAPITA

'S cumplirá la ordre.

FORTIMBRAS (*als soldats*)

Vosaltres camináu á la callada.

(S' en van Fortimbrás y soldats y entran Hámlet; Ricard y Guillem.)

HAMLET

Bon cavaller, d' hont son aquestes tropes?

CAPITA

De Noruega, senyor?

HAMLET

Y, ahont s' encaminan?

CAPITA

Contra Polonia.

HAMLET

Dihéume: qui las mana?

CAPITA

Fortimbrás, el nebot del rey.

HAMLET

Y, martxan
Contra tota Polonia? ó be van contra
D' alguna de les terres del realme?

Digitized by Google

CAPITA

La veritat vull dirvos: de conquesta
Aném pera adquirí' un bocí de terra
Que, fora del honor, no val la pena.
Si es que per cinc ducats la déssen franca
No la voldría, ni al polac ni al nostre
Rey, li valdrán gran cosa, en que la vengan
Al encant!

HAMLET

Vos creyeu que resistencia
Fará el rey de Polonia?

CAPITA

Desseguida.
Ja ha posat tropes per guardar fronteres.

HAMLET

Aixís el sacrifici de mils d' homens
Y de vint mil ducats, de poca cosa
No traurá en clar la possessió. La llaga
Del cós polític es axió, la engendran
La pau y l' abundancia que son dintre
Sens que per fora la rahó s' hi veja
De que 'ls homes s' hi matin. Moltes gracies!

CAPITA

Que Deu vos guard!
(S' en vá 'l capitá y 'ls soldats.)

RICARD

Voleu seguir la martxa?

HAMLET

Ja os aconseguiré. Podeu empendre
El camí.
(Se 'n vou Ricard y Guillém.)

Digitized by Google

ESCENA VIII

HAMLET

Ay! Senyor, tot el que 'm passa
Tot m' acusa, excitantme á la venjansa
Fent despertá' l' alé dormit. Qué es l' home,
Que sa felicitat posa en que puga
Passar el temps en menjá y beure? Bestia
Inútil y res més. Deu, que formava
Nostre rahó y enteniment, no 'ns dona
Aquestes facultats, ab les que 's mida
El present y el passat, perque estiguéssen
Brutalment ocïoses y adormides.
Sía descuyt ó sía escrúpol, sía
Por criminal, que no té pit per veure
Lo que vindrá, ja que no es pas prudencia;
Jo no sé perque visc dihent á cada hora:
Faré això ó faré alló, poguentho ferho,
Sobrantme voluntat, rahó y coratge?
Arreu jo trobo exemples que 'm provocan,
Aquet nombrós y encoratjat excércit
Manat per jovéncel y débil príncep,
Ab ambició molt noble, desprecía
Els perills y els etzars de la fortuna
Y s' exposa á la mort y als perills dobles;
Tot, per lográ un bocí de territori!
No fa gran l' home batallar per causes
Grans y de empresa, sino 'l trobá en elles
Rahóns de pes pera lluytá, en que sía
La causa molt petita, l' honra es sempre
Causa molt gran pe 'l que la sab conéixer.
Cóm es que jo aquí ociós 'm consumeixo
Ab el meu pare mort ab traydoría,
Y envilida la mare?.. No son causes

Digitized by Google

Aquestes ja prou grans pera excitarme
La rahó y el coratge, que s' adormen?
Ara contemplo, per vergonya meva,
Milers d' homes que van prests á la lluyta
Per una gloria estéril, á la tomba
Van com si al llit á reposar anéssin.
Per una causa lluytan, que les turbes
D' ells mateixos, ni saben ni comprenen,
Per un terrer petit, que sóls ni arriba
Per donar sepultura á tants cadavres.
Oh! d' avuy en avant, ó cap idea
Tindré en mon pensament, ó serán totes
Les que tinga, de sanch y de venjansa!

ESCENA IX

Una antesala en el Palau Real

GERTRUDIS, HORACI

GERTRUDIS

No vull parlarli, no; de cap manera.

HORACI

Ella demana molt venir á veure'us,
Está boja, es vritat; mes la desgracia
Deu cridar més la compassió!

GERTRUDIS

Y, digas:
Qué vol y qué pretén?

HORACI

Tot sovint parla
Del seu pare, pobreta! que la terra

Digitized by Google

Diu qu' está plena de malesa, y plora,
Se dona colps al pit y aprés trepitxa
Tot el que troba al pás; y diu paráules
Sense sentit, més tant y tant extranyes
Que la gent, per axó, més les recorda
Y escateix l' intenció ab que les pronúncia
Interpretantles tots de vária mena.
Quan un veu sa mirada, sa expresiva
Manera y 'ls mohiments del cap, se pensa
Que no es boja del tot; més ay! que massa
Veritat es avuy sa gran desditxa!

GERTRUDIS

Está be que li parle, si ho refuso
Potsé' en dirían mal les fines llengües
Que ab males intencións no més se guían.
Fésla venir. *(A Horaci, que se 'n vá.)*
Avuy, qualsevol ombra
L' hi sembla á ma conciencia criminosa
Presagi trist d' algún greu mal sinistre.
Axó es sols propi de la negre culpa.
El delinqüent té por, la por mateixa
De ser, ay! descubert, fa devegades
Qu' ell mateix imprudent se descubresca.

ESCENA X

GERTRUDIS, OFELIA, HORACI

OFELIA

Hónt es la reina hermosa de Dinamarca?

GERTRUDIS

Cóm estás, Ofelia?

Digitized by Google

OFELIA

(Aquests versos y 'ls demés que hi ha en aquest acte, Ofelia 'ls canta á poc á poc, y ab veu baixa. Pera 'ls efectes de la representació y, segóns les facultats de la actriu que fasse 'l paper d' Ofelia, potser faría bona impressió que 'ls recites lentament acompanyada de arpa, violí ó altre instrument, com en les expressives melopées de saló. L' original inglés no té altre acotació al costat d' eixos versos que SINGS.)

Cóm pot conéixer—al seu promés,
La enamorada,—entre 'ls demés?
Per l' esclavina—de pelegrí,
Barret ab plomes—y ornat tapí.

GERTRUDIS

Ay! Ay! dolsa amiga meva; á qué ve aquesta cansó?

OFELIA

Ah! sí; escoltáu aquesta altre:

Ja es mort, ay senyora
Ja es mort, y enterrat;
Una grossa pedra
Als peus li han posat;
Y 'l front l' hi corona
L' herbeta del prat.

Ay, ah! ah! ah! (*Rihent sense solta.*)

GERTRUDIS

Sí, pero axió Ofelia...

OFELIA

Escolteu, escolteu:

Tota de blanc van vestirla...,

Digitized by Google

ESCENA XI

CLAUDI, GERTRUDIS, OFELIA, HORACI

GERTRUDIS

Pobre Ofelia! No veyeu axó, senyor? *(A Claudi.)*

OFELIA

Tota de blanc van vestirla
Com la neu de la montauya,
Tota cuberta de flors
A la tomba la portavan,
Y ab plor d' amarc sentiment,
Ay! les flors s' humitejavan.

CLAUDI

Cóm estás, nena hermosa?

OFELIA

Molt be, gracies á Deu. Diuhen que l' óliva era avans filla d' un forner. Ay! ara prou ho sabém el que sóm, pero ignorém tot el que podém ser... Nostre Senyor os vindrá á veure!

CLAUDI

Parla pe 'l seu pare.

OFELIA

Mes, no; no parlém més d' axó. Si os preguntan tot el qne vol dir, diguéu:

De Sant Valentí
Demá es la gran festa,
De bon dematí,
Ay, nina encisera,

Digitized by Google

Jo 'm posaré al peu
De ta finestreta,
Per tindre la sort
Que 'l cor meu enveja—
Desperta 'l donzell
Y 's vesteix de festa...

CLAUDI

Hermosa Ofelia?..

OFELIA

Sí, l' acabaré aviat; sense jurarho os prometo que ja ve l' acabament.

--Ay, trista de mí!
Quina traydoría!
Quin galán hi haurá?
Quin galán hi haría?—
Al saber qu' es fals
Ella responía:
—Ferme ta muller
Vas prometre un día,
Quan te vaig obrir
Jo tot ho perdía:—

Y ell, li respón:

—T' ho juro pe 'l sol
Que t' ho cumpliría,
Si tú á n' el meu llit
No haguesses fet vía!—

CLAUDI

Fa molt temps qu' está aixís?

OFELIA

Jo crec que tot anirá be... Hem de tindre paciencia... *(Se posa trista y plora.)* Y, no tinc de plorar, al veure que l' han deixat sobre la terra gelada?.. El

Digitized by Google

meu germá ho sabrá... per forsa!.. Jo os dono les gracies per vostres bons concells. *(Ab vivesa y goig.)* Ja tinc el cotxe aquí. Aném! Bona nit senyors, y senyores; estimades amigues, bona nit, bona nit!

(S' en vá.)

CLAUDI *(á Horaci)*

Acompanyéula á sa cambra y deixéumela ben assistida. Jo t' ho demano.

ESCENA XII

CLAUDI *y* GERTRUDIS

CLAUDI

Ay, tot aixó, Gertrudis, d' una pena
Molt amarga li ve, de tot la causa
N' es la mort del seu pare, y are penso
Que al vindre els mals, no venen com espíes
Si no com escuadróns, plegats, tot d' una.
Son pare mort, ton fill ausent, per culpa
Ben seva desterrat, irat el poble,
Ab males intencións, sordes, murmura
De la mort de Polonius. La imprudencia
L' hem feta massa grossa, al enterrarlo
Així en secret! La malhaurada Ofelia
Folla y sens esma, y sens rahó, (qu' es cosa
Sens la que no som més qu' estátues buydes
O irracionals), y encara el pitjor resta,
Son germá d' amagat tornant de Fransa
Y, en mitj de tants trastorns hi han males llengües
Que, encara que s' amagui, l' hi envenenan
Les orelles contantli de son pare
La misteriosa mort. En eixes noves
Encar que la vritat no hi sía justa
Nosaltres hi sortím de tots els llavis.

Digitized by Google

Tot aixó, eixos afanys, oh, ma Gertrudis,
Com máquina infernal que 'ls trets enjega
Me dona moltes morts d' una vegada!
(Se sent remor á fora.)

GERTRUDIS

Deu meu! y, qué será eixa remor sorda?

ESCENA XIII

ÇLAUDI, GERTRUDIS, *un* CAVALLER

CLAUDI (*als de fora*)

Qué? Hont son d' aquest palau els centinelles?
Guardáu les portes!.. Qu' es aixó?

CAVALLER

Depressa
Fugiu, senyor! que l' occeá salvatge
No 's tira sobre platjes pedregoses
Ni ab més forsa se draga les planures,
Que Laertes irat ara aquí arriba
Atuhint als soldats que 'l pas li tancan.
Per senyor l' anomena tot el poble,
Com si del món fos ara 'l primer día
L' antigó y la costúm se desconeixen,
Tothom crida:—Per rey volém Laertes,
Laertes será rey!—Capells enlayre,
Picant de mans, l' aclama tota llengua
Y diu tothom:—Que sigui rey Laertes!
Laertes rey!..—

GERTRUDIS

Gossos danesos!
Traydors y falsos, cóm lladréu alegres,
Seguint un rastre que os perdrá!

Digitized by Google

CLAUDI

Les portes
Ara han romput!

ESCENA XIV

LAERTES, CLAUDI, GERTRUDIS, *soldats y poble*

LAERTES

El rey!
(*Dirigintse al poble que segueix darrera d' ell.*)
Senyors, demano
Que os quedau aquí fora!

Poble

No, aquí dintre
Volém entrá'!

LAERTES

Os ho prego jo; deixáume
Entrá á mí sol!...

Poble

Está be; anemse'n.
(*Se 'n va 'l poble.*)

LAERTES

Grans mercés jo vos dono. Aquestes portes
Guardaréu desde fora. Tu, mal prímcep,
Tórna'm mon pare!...

GERTRUDIS

Cálma't, bon Laertes!

Digitized by Google

LAERTES

Si una gota de sanc tingués sens flames
Per fill bort me tindría, á n' el meu pare
Per deshonrat, (1) y al front d' aquella mare
Casta y honesta, imprimiría feble
D' un ávol fembra la nota vergonyosa!

CLAUDI

Pero, Laertes, digas, quina causa
Té la revolta aquesta? Tu, Gertrudis,
Deixa'l estar; no tingas por, no penses
Que 'm puga succehir res, hi ha una forsa
Potenta y divinal que als reys nos guarda.
La traició jamay pot arrivarhi
A fernos mal y 's surt sense la seva.
Digas perqué estás tan irat, Laertes!
Deixa'l estar, Gertrudis! (*A Laertes.*)
Sols tu, parla!

LAERTES

Hont es el pare meu?

CLAUDI

Es mort.

GERTRUDIS

Escolta:
No es el rey qui l' ha mort!

CLAUDI

(*A Gertrudis.*) Tot el que vulga
Deixeuli preguntar!

LAERTES

Y, cóm moría?
A mí no 'm enganyeu! L' infern me dragui,

(1) *Cuckold*, diu Shakespeare.

Digitized by Google

Y el més negre diable del abismes
S' en porte els juraments que un jorn os feya
De vassallatge y sumissió! Enterrades
Ja queden la conciencia y l' esperansa
De salvarme, que á mí ja no m' esglaya
La eterna damnació, sía, com sía,
No 'm fa res aquest mon, ni tampoc l' altre!
No més vull una cosa; no més una
Idea m' avassalla: la venjansa
Del meu pare estimat!

CLAUDI

Y, qui 't destorba?

LAERTES

Jo mateix! no més jo y ningú en la terra
M' ho estorbará, sentiu? Jo faré coses
Ab tal acert y escatimant certs medis
Que ab poc d' esfors tinc de fer molt!

CLAUDI

Laertes,
Si la pura vritat saber desitxas
Sobre la mort del pare qu' estimavas,
Has escrit per ventura en ta venjansa
Que, als amics y enemics, justos, culpables,
Tingas d' atropellar d' igual manera?

LAERTES

Sóls á mos enemics!

CLAUDI

Y, 'ls vol coneixer?

LAERTES

Sí; pero als amics, jo tinc d' obrirlos
Mos brassos y mon cor, si ho necessitan

Digitized by Google

Jo 'ls nodriré ab ma sanc, com acostuma
El pelícano á ferho!...

CLAUDI

Oh, bon Laertes,
Ara has parlat com cavallé y fill noble!
Ni tinc cap culpa jo en la mort del pare
Que ploras tu, ni ningú hi ha que sente
Com jo mateix, eixa dissort terrible.
Això deu ser tan clar pera ta pensa
Com per tos ulls ho es la llúm del día.

UNES VEUS (*desde dintre*)

Deixáula entrar!

LAERTES

Quin remor es aquest? Qué volen ara?

ESCENA XV

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, OFELIA, *caballers, dames*

(*Ofelia anirá vestida de blanc, ab els cabells deixats anar, una garlanda al cap y una faldada de flors*).

LAERTES

Oh, foc abrusador! mon cervell crema,
Oh, llágrimes cremantes, desseguida
Consumiu de mos ulls la viva forsa!...
Jo 't juro per el cel, que la follía
Que ara 't consúm será tant ben venjada
Que 'l pes del cástic deixará cayguda
La balansa fidel de la justicia!
Rosa de maig! Ofelía! nena hermosa,
Germana del meu cor! Ay, y, es possible
Que 'l teu enteniment siga tant débil

Digitized by Google

Com d' un vell la existencia? La natura
Es delicada al estimar y sempre
Que l' amor á un excés suprém arriva
L' ánima se 'ns desprén d' una part propia
Y la dona al amat en homenatje.

OFELIA

A la fossa el van portar
Ab la cara destapada,
Ay, sí! ay, no!
Y damunt la sepultura
Moltes llágrimes van caure,
Ay, sí! ay, no!...
Adeu! estimat! adeu!...

LAERTES

Si estiguessis en plé us de la teva rahó, y 'm demanesses venjansa, no 'm conmourías pas tant com ara!

OFELIA

Has de cantar alló de:
Es á baix de tot
Crídal ben baixet
Que es á baix de tot!
Y, qué be que ve aquesta tonada! Si va ser el majordóm dolent el que va robar á la senyoreta!...

LAERTES

Eixes paráules sense ordre ni concert 'm fan més efecte que 'l discurs més ben rahonat!...

OFELIA

Aquí porto romaní, que es molt bo per la memoria. (*A Laertes*). Prenéune, bon amic, pera que os en recordéu, os ho estimaré... Aquí hi han trinitaries, que son pera pensarhi.

Digitized by Google

LAERTES (*ap.*)

Encare, en mitj de tot, y del seu deliri, vol fer alusions á sos recorts y memories tristes!

OFELIA (*A Gertrudis*)

Aquí hi ha fonoll pera vos, y colomines y ruda, per vos també... aquestes altres, son pera mí. Nosaltres en dihém l' herba sagrada del diumenge... Vos la fareu servir pe 'l que vulláu. (*A Claudi.*) Això es una margarida... Os voldría també donar violetes, més ay! totes se marciren quan se va morir mon pare. Diuhen que va tindre un bon fi!

Un pitoliu
Festós y viu
El cor m' alegra!...

LAERTES

Idées negres, dols, passions terribles,
Y del ïnfern mateix els horrors tristos,
Son suáus y graciosos en sa boca!

OFELIA

S' en va y, ay! no torna
Nï tornará més;
Es mort, y els que moren
Se 'n van ¡ay! molt prest.
Sa testa era blanca,
Sa barba de neu,
S' en va; y ay! no torna,
Ni tornará més!
Ab suspirs inútils
Tots plorém per ell.
Repós á la Gloria
L' hi donga 'l Bon Deu!

A n' ell, y á tots els bons cristians. Deu ho fassa!... Senyors!... Adeu siau! (*S' en va.*)

Digitized by Google

ESCENA XVI

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES

LAERTES

Heu vist axó, Deu meu?

CLAUDI

Jo dec, Laertes,
De ton dolor pendre una part; no 'm neguis
May aquest dret, y á qui t' estima escolta.
Tría de tos amics els que be 't semble,
Que 'ns escolten á abdós; després, judica
Y si la culpa 'n tinc del dol que ploras,
Si es que ab má propia ó ab estranya, ho feya;
Mon regne, ma corona, fins ma vida
Jo 't donaré en penyora de ma culpa!
Si es que soc ignocent, vull altre volta
Ton afecte, ton cor y ta obediencia
Y, units abdós, caurá sobre el culpable
El pés de ton dolor y la justicia.

LAERTES

Sí, sí, ho farém axís. Sa mort sobtada,
Sos funerals sens pompa, escuts, ni armes
Sobre el cadavre, tot al cel ja clama
Perque s' esbrine en un procés depressa.

CLAUDI

Axís será. Que la destral del jutje
Cayga sobre el culpable! Tu, ara vina.

Digitized by Google

ESCENA XVII

Sala á casa d' Horaci

HORACI, UN CRIAT, DOS MARINERS

HORACI

Qui es que 'm vol parlar?

CRIAT

Ab una carta
Hi han dos mariners que os volen veure.

HORACI

Feslos entar.
(*El Criat s' en va.*)
No puc entendre
Qui puga escriure'm en cap lloc ni terra,
Si no fos Hámlet, mon senyor.
(*Entran els mariners.*)

MARINER 1.er

Bon día!

HORACI

Deu te 'l donga mellor!

MARINER

Si plau donarme'l.
Porto eixa carta del senyor que anava
Cap Inglaterra. No os diheu Horaci?

HORACI (*prenent y llegint:*)

«Horaci: aixís qu' hagis llegit aquesta carta, envia-

Digitized by Google

rás aquestos homes al rey, pe 'l qui 'n portan tambè una altre de meva. Quan ab prou feynes feya dos díes que navegavam, comensá á empaytarnos un baixell pirata molt ben armat. Com el nostre era de poca vela, ens vegerem precisats á fer un acte de desesperació, anant al abordatje. Jo vaig saltar el primer dins de la nau enemiga, que en aquell moment va poder despendre's de la nostra y 'm vaig trobar tot sol y presoner. Els piratas s' han portat ab mí com á lladres de bon cor; ja sabían el que 's feyan, per aixó els ho he pagat molt bé. Fes que 'l Rey reba les cartes que li envío y tú vina 'm a veure ab tanta pressa com si fugisses de la mort. Tinc de dirte á l' orella certes coses que 't deixarán esglayat, y encara será difícil que 't puga explicar lo extraordinari del cas. Eixos bons hómens, t' acompanyarán fins aquí. Ricard y Guillém seguíren sens novetat cap á Inglaterra. Te tinc que contar moltes coses d' ells. Adeu. Ton amic de cor:—Hámlet. (*Als mariners.*)

Veniu; jo os portaré fins al monarca
Y l' hi daréu les lletres. Molt depressa
Convé que hi aném, que havéu de conduhirme
Desseguida hont quedá qui vos les dava.

ESCENA XVIII

Cambra del Rey

CLAUDI, LAERTES

CLAUDI

Ta justicia sens dubte mes disculpes
Haurá aprobat, y com amic de veres
Crec que 'm tindrá ton cor; t' he donat probes

Digitized by Google

De que qui va matar á ton bon pare
També va conspirar contra ma vida.

LAERTES

Ja ho veig prou clarament... pero, digáume
Perque no castigáu tals malifetes
Tan criminals, quan vostre propia vida,
Vostre poder y la prudencia vostra
Castigarles depressa os aconsellán?

CLAUDI

Tinc dos motius molt grans, per mi, Laertes,
Que, per tú no ho serán potser. Sa mare
La reina, de sos ulls viu ay! sospesa,
Y jo (per ma dissort ó ma fortuna),
L' estimo tant á n' ella, que com l' astre
No 's pot moure sino dins de sa esfera,
Jo no tinc seny ni voluntat sense ella.
Tampoc al criminal puc castigarlo
Públicament, perque l' estima el poble
Ab un deliri gran; com la font muda
Ab son aygua los troncs en pedres, ara
Li converteix en gracies els defectes.
Mes sagetes contra ell, foren inútils,
A un huracá tan fort resistirían
Y sens tocar el blanc, altre vegada
Tornarían al arc que va tirarles.

LAERTES

Mentrestant á mon pare jo perdía
Y 'm trobo ma germana tota folla!...
Ay! ma germana, (si es que té algún mérit
El que ja no existeix,) se destacava
Per les prendes tan rares que tenía
Sobre tot el sublím d' aquesta terra!...
Pero, ja arrivará, sí... ma venjansa!...

Digitized by Google

CLAUDI

Que no 't trenque la son eixa fal-lera,
Ni 't penses que tampoc sía impossible
Y fet d' una materia aixís tant dura
Qu' ho prenga á festa, no; jo, avans de gayre
Te contaré el demés. Sóls tinc de dirte
Que estimava al teu pare, que t' estimo
Y espero que sabrás la. .

(*Entra un criat.*)

Quínes noves
Portas tu, ara?

ESCENA XIX

CLAUDI, LAERTES, UN CRIAT

CRIAT

Os duc aquestes lletres
D' Hámlet el príncep; per la Majestat vostre
Es aquesta, y l' altre es per la reyna.

CLAUDI

Son d' Hámlet? y, quí es que les portava?

CRIAT

Diuhen que uns mariners de lluny les duyen,
Jo no 'ls he vist; Horaci les va rebre
Y á mí, perque us les entre, va donarles.

CLAUDI

Veurás, el que dirán ara, Laertes.
(*Al criat que se 'n va.*) Déixans tots sols.

(*Se posa á llegir.*)

—«Molt alt y poderós senyor: os faig á saber cóm he arrivat tot nú á vostre reyalme. Demá os demanaré

Digitized by Google

permís pera vindre á la presencia vostre y, aleshores, mitjansant vostre perdó, vos contaré 'l motiu de mon estrany y sobtat retorn.»—HÁMLET.—

Y, qué vol dir això? Potser els altres
Haurán tornat també, ó be hi ha alguna
Mentida en tot això?

LAERTES

Teniu la lletra
Ben coneguda?

CLAUDI (*Examinant la carta*)

Sí, sí, es d' Hámlet.
Y diu *tot nú*. pró está esmenat y en comptes
Diu *sol*. Qué será això?

LAERTES

No ho puc entendre!
Mes, deixáulo arrivar. Cóm se 'm avivan
Les ires del meu cor! Sí, jo vull viure
Y dirli davant d' ell:—*Tú, tú, vas ferho!*

CLAUDI

El fet es cert. Y, á més, cóm es possible?...
Y cóm pot ser?... Laertes, vols que 't guíe?

LAERTES

En tot el que vullau, menys consellarme
Pau, ni concordia!

CLAUDI

No més vull la teva,
No la dels altres. Si es qu' ell ara torna
Enutjat del viatge y se 'ns refusa
A empendre 'l altre colp, tinc d' ocuparlo
En una empresa que segur, sens dubte,
Hi trovará la mort, y si es que fina

Digitized by Google

Cap sospita d' axó haurá d' aixecarse 'n,
Fins sa mare mateixa, ha de trobarho
Cosa molt natural.

LAERTES

Estic ja prompte
A fer el que vulláu y més encara
Si 'm voleu fé instrument d' eixa venjansa.

CLAUDI

Tot va molt be. Desde que tu partires
S' ha parlat molt y molt d' una gran trassa
Que diuhen tens y que fa més envejes
Que totes les demés, mes que jo penso
Que es la darrera pera mi de totes.

LAERTES

Quina es, senyor, la habilitat aquesta?

CLAUDI

Es un com un llas en el capell de plomes
Del jovent, pero qu' es molt necessari
Ja que el jovent li escauhen virolades
Gales lleugeres, com els vells escauhen
Robes y pells que, autoritat li dongan.
Un cavaller vingut de Normandía
Fa temps que fou aquí, tots els francesos
Conec molt be, puig vaig aná á la guerra
Contra tots ells; tots muntan els bons poltros
Ab elegant postura, aquest, que 't parlo
Era 'l mellor de tots en gentilesa,
Que semblava hagués nat sobre la sella.
Feya fer al cavall jocs tan hermosos,
Com si la bestia y ell un sól cos fossen;
Tant me va satisfer, que superava
Tot el que d' ell imaginar podía.

Digitized by Google

LAERTES

Diheu qu' era normand?

CLAUDI

Sí, sé qu' ho era.

LAERTES

La vida hi poso que Lamond se deya.

CLAUDI

Sí, si 's deya Lamond.

LAERTES

Si ell es la joya
De sa nació, y per tot jo 'l coneixía.

CLAUDI

Doncs aquest, tot parlant de tu 's desfeya
En llohanses del art de tirá el sabre
Que tant te recomana; de tu deya
Que al acometre y defensarte eras
La flor dels cavallers de Dinamarca,
Que sería curiós veure't en lluyta
Ab un altre igual teu, si es que 's podía
Trovarlo en lloc, que als tiradors més destres
De sa nació coratge els hi mancava
Pera parar les teves escomeses
Y els teus atacs, sempre que ab ells midavas
El teu acer. Aquestes noves certes
Despertaren l' enveja en el cor d' Hámlet,
Desde allavors no pensa ni somnía
Res més que en desafiarte. A més encara...

LAERTES

Qué més hi ha?

Digitized by Google

CLAUDI

Laertes, tú, estimavas
Al pare teu? ó be ets com les figures
D' un quadro que en la tela semblan tristes
Y els manca cor?

LAERTES

Senyor, eixes paráules
Perqué em diheu?

CLAUDI

No ho dic perque no pense
Que no estimas del pare la memoria,
Si no perque conec que l' amor minva
Ab el temps que li apaga vives flames
Segons m' ha ben mostrat l' experiencia.
En mitj del flam d' amor un ble s' hi troba
Que 'l mata y el consúm; res en la vida
Está ferm ni 'l mateix vigor conserva.
La mateixa salut, quan n' hi ha massa,
Es converteix en plétora y engendra
Malaltía dolenta; ja al resoldre
Fer una cosa, tot seguit deuríam
Posarho en obra en el moment que 's pensa
Executarho, perque 's torna débil
Després la voluntat; segons s' hi fican
Llengues ó mans, aquell desitx es torna
Com un suspir estéril, l' alé exhala
Y, en comptes d' allevar, fa mal de veres.
Pero, (toquém al viu de la ferida;)
Hámlet ja torna, quina acció faríes
Que, més ab fets que no ab paráules, pugas
Mostrar que ets digne del teu pare?

LAERTES

Al temple
Mateix, l' hi tallaré el cap desseguida.

Digitized by Google

CLAUDI

Es cert que un assessí ni dins del temple
Sagrat trobar deuría, ni cap terme
Deuría reconéixer ta venjansa.
Pero, escolta, Laertes, fes el qu' ara
T' esplicaré: Amágat en ta cambra,
Y quan Hámlet arrive, es cosa certa
Que sabrá que has vingut. Faré que 'l volten
Alguns amics qu' alaben ta destresa
Y fassen resplandir més les llohanses
Que 'l francés feu de tú; ja vindrá l' hora
En que tindreu de veure 'us, hi haurá apostes
Per tú y per ell; ell es ardit y noble
No pensa mal, y avans de desafiarse
No mirará els estocs, y 't será fácil,
Per poc viu que tu sías, fer la tría
D' un estoc sens botó, y al colp que vullas
Podrás venjar molt be al teu pobre pare!

LAERTES

Ho faré aixís! l' espasa envenenada
També tindré y ab una certa untura,
Que vaig comprar fa poc, tant verinosa
Que 'l tall de ganivet tenyit ab ella,
Al fer sanc, du la mort molt desseguida
Sense remey que puga deturarla
D' entre totes les herbes remeyeres.
Jo tenyiré de mon acer la punta
Ab eix verí, y 's morirá al ferirlo.

CLAUDI

Pensemhi encara més. En quína estona
Quins medis y ocasió més oportuna
Hi haurá pera cumplir nostres desitxos,
Perque si s' esguerrés, y 's descubrissen
Nostres intents, valdría més no ferho.

Digitized by Google

Convé molt qu' aquest colp ne porte un altre
Que assegure al primer, si aquet mancava.
Pensemhi... espérat... sí; fent una aposta
Sobre ta habilitat... ja tinc el medi!
Quan os fadigará el pes de la lluyta,
(Ja que á la fi es més gran la violencia)
Ell voldrá beure, jo tindré una copa
Preparada per ell, si es que la tasta
En que s' hage escapat de les metzines
De ton acer, ens venjarém... més calla,
(Se senten veus á dins.
Qu' es aquesta remor? *(Entra Gertrudis.)*

ESCENA XX

GERTRUDIS, CLAUDI, LAERTES

CLAUDI

Regina amada,
Qué hi ha de nou?

GERTRUDIS

Senyor una desgracia
Sempre á una altre de nova n' estalona, (1)
Laertes; ta germana s' ofegava!

LAERTES

Ofegada? y, ahont? Rey de la vida!

GERTRUDIS

Allí hont hi trobareu plantat un sálzer
Que á la vora del riu alça sa copa
Retratant en les aigues tristes fulles,
Allí la trobareu! Allí hi anava
Coronada d' ortigues, margarides,

(1) One woe doth tread upon another 's heel.

Digitized by Google

Y flors vermelles, y altres flors que 'n diuhen
Els pastors un mal nom, y les donzelles
En dihuen dits de mort. Quan va arrivarhi
De sa testa 's va traure la corona
Y volentla penjá á les branques altes
Una se 'n va trencar y al riu ja queyan
Ella y les flors del camp que l' enjoyavan.
Les robes estufades, una estona
La varen sostenir y com sirena
Anava ella nadant cantant á l' hora
Velles cansons de l' antigor, sens veure
El gran perill, com si fos nada, ay trísta!,
Del riu corrent en les tranquiles aygues.
Ses vestidures xopes la enfonzaren
Y la mort el seu cant interrumpía
Entre els suspirs y sufriments d' angoixa!

LAERTES

Y, per fí, s' ofegá? Dissort horrible!

GERTRUDIS

Si, va ofegarse!

LAERTES

Ofelia!, pobre Ofelia!
No 't manca pas l' aygua del plor que brolla
Demos ulls afligits! Prou que 'n tens d' aygua,
Pero tinc de plorar! que la natura
Sempre al coratge li ha de fer vergonya,
Deixáume sí, plorar; després, jo os juro
Que en mi no hi haurá res cobart ni feble.
Adeu siau, senyors! que més paraules
Cremarían com foc, si aquestes llagrimes
Imprudents, no tinguéssen d' apagarles! *(S' en vá.)*

Digitized by Google

CLAUDI

Seguimlo, sí, Gertrudis, tinc sospita
Que després de lograr desenutjarlo
Ab tant d' esfors, eixa desditxa nova
No li desperte les dormides ires.
Convé que no 'l deixém. Tu y jo seguímlo.

FI DEL ACTE QUART

Digitized by Google

Digitized by Google

ACTE QUINT

Digitized by Google

Digitized by Google

Acte quint

Un cementir aprop d' una esglesia

ESCENA PRIMERA

FOSSER I *y* FOSSER II

FOSSER I

Y, hem d' enterrar en terra sagrada á la que per sa plana voluntat va conspirar contra la seva eterna salvació?

FOSSER II

Aixís te dic que té de ser. Féslí depressa 'l clot. El senyor jutje ha reconegut el cadavre y ha disposat que se li donga terra sagrada.

FOSSER I

No puc entendre cóm va tot aixó. Perque si s' hagués ofegat fent forses pera salvarse, la cosa podía passar...

Digitized by Google

FOSSER II

Aixís han pensat que va ser.

FOSSER I

No, no, que va ser tirantshi de cap, (1) y, ben mirat, no podía pas ser d' altre manera, perque... aquí hi ha 'l viu de la dificultat: Si jo m' ofego voluntariament, això vol dir que faig un acció y tota acció consta de tres parts, que son: ~~pensarla,~~ portarla á cap y acabarla, y de tot això 'n trec, amic meu, que ella 's va ofegar per plana voluntat seva.

pensarla,

FOSSER II

Res d' això! pero escoltau, gran Fosser!

FOSSER I

No; ja os ho explicaré mellor. Veyeu;? aquí hi ha l' aygua, per exemple. Aquí hi ha un home. Está bé. Doncs si aquest home, va y 's fica dins de l' aygua, s' ofega á si mateix, perque sía com sía, el cas es qu' ell hi va... pero escoltau 'l que dic. Si l' aygua va cap á n' ell y 'l sorpren y l' ofega, á les hores nos' ofega á si mateix. M' enteneu, company? El que no 's desitxa la mort, no s' escursa pas la vida?

FOSSER II

Y, que hi ha lleys sobre això?

FOSSER I

Ja ho crec que n' hi han! y segons ella, els jutges judican en eixos cassos.

FOSSER II

Vols que 't diga la veritat? Doncs mira: si la morta no hagués sigut dama principal, jo 't juro que no l'

(1) La frase moralista jurídica *se offendendo* que l' original posa en llatí, es un discreteig d' erudició impropi d' uns enterra morts, y no gayre clara pel públic.

Digitized by Google

hi daríañ pas terra sagrada.

FOSSER I

Ja pensas be. Y es molta llástima, ben mirat, que 'ls grans personatges en aquest món tingan l' especial privilegi, entre tots els demés cristians, pera ofegarse y penjarse quan vulgan, sense que ningú els hi diga res. Aném, aném allí ab l' aixada.

(Se posan á obrir una fossa en mitj del escenari, trayent cabassos de terra y entre la terra ossos de mort y cranis.)

La veritat es que no 's trobarían pas cavallers de noblesa tan antiga al mon, com els jardiners, fossers y cavadors, que son els que tenen l' ofici del pare Adám.

FOSSER II

Qué dius? Adám, fou cavaller?

FOSSER I

Ja ho crec si fou el primer que portá armes. (1.) Qué no has entés les Sagrades Escriptures? Diuhen aixís: *Adám cavá la terra.* Y, cóm podía cavar sense brassos? No hi ha més. Vull ferte una pregunta, y si no m' hi respons, te diré qu' ets un...

FOSSER II

Endevant, digas.

FOSSER I

Quí es el que fa edificis més forts que 'ls que fan els mestres de cases, fusters y calafats?

(1) En inglés *arms* significa *brassos* y també *armes* y 'n resulta un *calembourg* que en catalá pert el sentit.

Digitized by Google

FOSSER II

El que fa les forques y 'ls patíbuls, perque son cases que viuhen més que 'ls seus estadants.

FOSSER I

Ja veig qu' ets viu. La forca es una bona casa. Pero, perqué es bona? Es bona pe 'ls que fan mal; aixís doncs, tu fas mal fet de dir ara que la forca es una construcció més forta qu' una iglesia, ab lo que probas que la forca podría ser bona pera tu. Tornérn á la pregunta.

FOSSER II

Quí es el que fa les construccions de més durada que les dels mestres de cases, fusters y calafats?

FOSSER I

Sí, dígaho, y 'm treus del compromís.

FOSSER II

Sí que t' ho diré.

FOSSER I

Doncs, dígaho.

FOSSER II

Doncs, no ho puc dir!

FOSSER I

Vaja; no t' hi trenques més el cap. Tu ets un ase ensopit que no surtirás del pas per mes que 't bastonejen. Quan te pregunten axó tens de respondre: El fosser!... No veus que les cases que fem nosaltres durarán fins al día del Judici? Vaja, ves, aquí al costat, á ca 'l Joanet, y porta'm una copa d' ayguardent.

(S' en vá el Fosser II y entran Hámlet y Horaci.)

Digitized by Google

ESCENA II

HAMLET, HORACI *y* FOSSER I

FOSSER I (*cantant*)

Quan era jove estimava
Y ho trovaba cosa bona,
Pero casarme, jamay,
Perque crech qu' es mala cosa!

HAMLET

Quín poc sentiment té aquest home de lo que fá! Está obrint una fossa y canta!..

HORACI

La costúm es la que li ha fet avesar!

HAMLET

Es veritat. Les mans que menys treballan solen ser les més delicades.

FOSSER I (*cantant*)

La vellura á dins la fossa
Ab má crudel, m' enfonzá,
Y de tot el que gosava
Res després me n' ha quedat!

HAMLET

Aquell cap de calavera en altre temps també devia tindre llengua y ab la llengua podría cantar... Y ell, lo rebot per terra! Com si fos la barra d' ossada ab que Caín va cometre el primer homicidi. Y aquell cap, que aquest sonso trepitxa, podría molt ben ser d' un home d' Estat que potser s' havía proposat enganyar al mateix Deu! No 't sembla?

Digitized by Google

HORACI

Tot podría ser.

HAMLET

O be la d' un cortesá que diría: *Bon día, excelentíssim senyor! Cóm está, magnificentíssim senyor?* Aquest altre, potser era del cavaller *tal* que 's desfeya en llohanses del cavall del cavaller *qual*, per demanarli que li deixés diners. No es aixís?

HORACI

Sí, senyor.

HAMLET

Sí, per forsa. Y ara está baix el poder del senyor cuc, feta á trossos y destrossada per l' eyna d' un fosser. Aquí hi han grans cambis y mudanses... si les poguéssem veure totes... Pero, es que á la naturalesa li va costar tant poc la formació d' aquets óssos pera que aquesta gent hi jugui aixís pe 'ls carrers ab ells? Els meus s' estremeixen de pensarho!

FOSSER I

Un picot ab una aixada,
Un llensol per la mortalla,
Un clot ben cavat á terra
Res més li manca!

HAMLET (*senyalant un altre cap de calavéra*)

Y, aquesta altre? No podría haver sigut el cap d' un gran advocat?.. Qué s' han fet de ses dites y sutileses, sos litigis, interpretacións y trampes? Perqué ara permet que aquest brétol l' enjegue contra una paret ab l' aixada plena de fanc? Y no li armará plet, contra una acció tan criminal!.. Aquest altre, mentres va viure, potser va ser un gran marxant de terres, plé de debitoris, hipotheques, censals, compres y vendes...

Digitized by Google

Aquí tenía l' arrendament de sos arrendaments y com ha cobrat tot lo que debía cobrar: tot se reduheix á una calavera plena de pols!.. Tots els títols de propietat que tenía no haurian pas capigut dins de sa caixa de mort, y, qui ho diría? totes les fianses y garanties que 'l feyan home, no l' hi han valgut per res més que per comprar una caixa, tant petita; que un parell d' escriptures de ses finques, l' omplirían ben be. ¡Oh! y al seu hereu, per més que sía ric, tampoc li hi quedará gran cosa més!..

HORACI

Es molta veritat, senyor!

HAMLET

Escolta. El pergamí, no 'l fan ab pell de moltó?

HORACI

Sí, senyor, y també s' en fan de pell de vedella.

HAMLET

Doncs, jo 't dic que son més irracionals que 'ls moltóns y les vedelles, aquells que posan la felicitat en la possessió de tals pergamíns... Vull parlar ab aquest home. *(Al Fosser I)* De qui es aquesta sepultura, bon home? (1)

FOSSER I

Meva, senyor. *(Cantant)*

Un clot ben cavat á terra,
Res més l' hi manca!..

---

(1) En inglés el verb *to lie* devegades significa *mentir* y á voltes *estar*. D' això 'n surt un joch de paraules un xic confós en llengua catalana, per que sempre que 'l Fosser diu que *s' hi está* en la sepultura, té rahó, y també 'n té Hámlet al dirli *que ment*. Això es un discreteig que hauríam suprimit, si no creguéssem ser deber nostre respectar l' original fins en eixos passatges intraduhibles.

Digitized by Google

SHMLET

Ja ho crec que es teva perque hi ets dins. Pero la sepultura es pe 'ls morts y no pe 'ls vius; aixís doncs, t' he a'rapat en una mentida!

FOSSER I

Ho heu dit massa avíat; jo os tornaré l' afront! (1).

HAMLET

Per quin mort estás cavant aquesta sepultura?

FOSSER I

No es cap home, senyor.

HAMLET

Doncs, be, pera quína dona?

FOSSER I

Tampoć es dona.

HAMLET

Doncs, quí es que 's te d' enterrar aquí?

FOSSER I

Un mort, que avans era dona; pero qu' are es res, perque es morta. Deu l' haja perdonada!

HAMLET

Y qué la sab llarga! Parlemli clar y anant al dret, perque del contrari, encare 'm marejaría ab mots de doble sentit. Fa uns tres anys que tinc observat que

(1) Hámlet respón en l' original inglés: *I think it be thine, indeed; fort thou liest in 't*. El Fosser I li diu: *You lie out on' 't, sir, and therefore it is not yours: for my part, I do not lic in 't, yet it is mine*. Diu Hámlet: *Thou dost lie in 't, to be in 't, and say it is thine: 'tis for the dead, and not for the quick: therefore thou liest*. Tot això es el joc de paráules de que hem fet menció.

Digitized by Google

tothom se torna molt viu... T' ho dic, Horaci, 'l pagés s' assembla ja tant al cavaller, que aviat crec que l' estalonará. (*Al Fosser I.*) Quánt temps fa que ets fosser?

FOSSER I.

Se pot dir tota ma vida. Vaig comensar aquest ofici, en el día mateix que nostre rey difunt Hámlet, va vencer á Fortimbrás de Noruega.

HAMLET

Y quán temps fará d' aixó?

FOSSER I

Y, no ho sabeu vos? Si fins la maynada vos ho podrá dir. Aixó va succehir el mateix día en que nasqué el jove prímcep Hámlet, el qu' ara es boig y s' en va anar á Inglaterra.

HAMLET

Y, aixó? perqué s' en ha anat á Inglaterra?

FOSSER I

Perqué, perque es boig y allí posará seny. Encara, que si no 'n posa, no hi fa pas res.

HAMLET

Perqué?

FOSSER I

Perque com que allí tots son tant bojos com ell, ningú s' hi fixará.

HAMLET

Y, cóm ha sigut aixó de tornarse boig?

Digitized by Google

FOSSER I

D' una manera molt estranya, segons diuhen.

HAMLET

De quina manera?

FOSSER I

Perdent l' enteniment.

HAMLET

Pero, qué doná lloc á que 'l perdés?

FOSSER I

Quín lloc? aquí á Dinamarca, ahont soc fosser y ho he sigut de xic y de gran, trenta anys arreu.

HAMLET

Y, quan de temps podría estar enterrat un home sense corrompre's?

FOSSER I

Si es qu' ell ja no 's corrompía vivint, com passa tots els díes ab algúns cadavres que no tenen per ahont agafarlos (1), podrá durar cosa de vuyt ó nou anys. Un pellayre durará nou anys segurament.

HAMLET

Y qué té més ell que 'ls altres?

FOSSER I

El que té es una pell tan dura per mor del seu ofici, que pot ressistir més temps al aygua y heu de

(1) L' original diu d' aquests cadavres que son *pocky corses*. Moratín ho traduhí tal com sona, Eschenberg, Montaigu y altres, hi donaren un rodeig perque no semblés tan asquerosament realista.

Digitized by Google

saber qu' es lo que pudreix més depressa á cualsevol cadavre. (1) Aquí teniu una calavera que ha estat sota terra uns vint y tres anys.

HAMLET

De quí era?

FOSSER I

De quí voleu que sía? De quí os sembla que pot ser?

HAMLET

Jo? no ho sé pas?

FOSSER I

Mala pestilencia per ell y per ses bojeríes! Una vegada 'm va tirar una ampolla de ví del Rhin pe 'l cap... Doncs, senyor, meu, eixa calavera es el cap de Yórick, el jutglar del rey. (*El Fosser I doná la calavera á Hámlet.*)

HAMLET

Es aquesta?

FOSSER I

La meteixa.

HAMLET

Ay, pobret Yórick! Jo l' havía conegut molt, Horaci; era un home molt graciós y de gran imaginació. Me recordo de que quan jo era noy m' havía portat moltes vegades á bras y... ara al veure 'l m' esglaya y 'l cor me batega esma perdut!.. Aquí hi han aquells llavis que vaig besar tantes vegades! Qué s' han fet les teves platxeries, saltirons, cansonetes y acudits que casi sempre omplian la taula del rey ab

(1) Shakespeare després de *body* hi posa l' adjectiu *Whoreson* dues vegades.

Digitized by Google

alegre gatzara? Ara, mancat de carn y pell, ni 't pots riure de ta propia lletjesa... Ves, veste'n al tocador d' alguna de nostres dames, y cántali, per ferla riure, que encare que 's pose un dit de pomades á la fesomía, al fi haurá de sufrir aqueixa mateixa mudansa. *(Posa la calavera sobre la terra que 'l fosser ha anat apilotant.)* Diga'm una cosa, Horaci.

HORACI

Qué, senyor?

HAMLET

Tu creus que 'l gran Alexandre, posat sota terra, té aquesta fesomía tan horrible?

HORACI

Está clar que sí.

HAMLET

Y que faría eixa mateixa fetor?

HORACI

No hi cap dubte.

(El Fosser I, acabada la excavacio de la sepultura, se passeja pel fons de l' escenari, ve 'l Fosser II ab l' ampolla, s' asseuhen á terra y estarán retirats fins al dialeg de l' escena següent.)

HAMLET

Y en quina baixesa hem de parar, amic Horaci!.... Y perqué no puc pensar ab les ilustres cendres d' Alexandre, fins á trovarles que tapan el forat d' algún barraló?

HORACI

Ja sería curiós d' anar á esbrinarho.

HAMLET

No, no, no s' ha d' esbrinar res. No has de fer mes que seguirlo ab tota certesa y sense cap violencia d'

Digitized by Google

imaginació. Es com sí diguésim: Alexandre va morir, Alexandre fou sepultat, Alexandre se va tornar pols, la pols es terra, de la terra 'n fem el fanc, y perqué d' aquest fanc en que 's va tornar Alexandre, no n' haurán pogut tapar un barraló de cervesa? (1).

César l' emperador fet pols y terra,
Pot tapar un forat que prive l' ayre,
Y aquella terra que esglayava als homes
Servirá per tapar un jorn l' escletxa
D' un envá que deixava al fret molt lliure!
Més... silenci! qué veig? sí, ve la reyna,
Y el rey, tota la cort... á qui acompanyan?
Quin acompanyament á aquestes hores
Y en aquest lloc?.. Tot aixó, es cert, anúncia
Que 'l difunt qu' are portan, atentava
Contra sa propia vida... Sí, sens dubte
Era persona de respecte. Vina,
Amaguemnos, vejám...

(*S' amagan Horaci y Hámlet*)

ESCENA III

CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, *un* SACERDOT, *els dos* FOSSERS, *acompanyament de dames y cavallers, y criats*. HÁMLET *y* HORACI. *Quatre criats portarán en un bayart el cadavre d' Ofelia vestit de blanc y coronada de flors. Segueix darrera 'l sacerdot, y l' acompanyament; se senten campanes tocar á morts. Hámlet y Horaci s amagan á la dreta.*)

LAERTES

Digáu qué manca?

HAMLET

Veus aquell es Laertes; es un jove

(1) Encar que sembli incoherent, aquí de sobte Shakespeare 's torna á posar á escriure en vers.

Digitized by Google

De gran noblesa.

LAERTES

Quina ceremonia
/Ens queda per cumplir?

SACERDOT

Li celebrárem
Les honres funerals ab tota pompa.
Sa mort ens fá dubtar, si la suprema
Autoritat que fa les lleys, desd' ara
No hagués intervingut, ella enterrada
En lloc sagrat no fora pas, el día
Del Jutjament final en terra aquesta
No hauría esperat pas, y en lloc de caure
Piadoses oraciónș sobre sa tomba
Hi haurán caygut sóls pedres y arena.
Se li han permés el vestit blanc y gales
Virginals y el ressó de les campanes
Y la terra sagrada.

LAERTES

Y, altre cosa
No manca ja?

SACERDOT

Res més; profanaríam
Els honors més sagrats dels que finåren
Si cantéssem el *requiem*, com se canta
Per aquells que s' en van d' aquesta vida
Ab més cristiana voluntat.

LAERTES

Donáuli
Terra, aixís! (*Posan el cadavre á la sepultura.*)
Virginal son cos puríssim
Potser fará florir violes boscanes,
Jo os juro qu' es un ángel ma germana

Digitized by Google

Que ja es aprop de Deu, mentres vos, plasquia,
Que no braméu en el infern per sempre!

HAMLET *(apart.)*

Ay... si es Ofelia!

GERTRUDIS
(Espargint unes quantes flors, sobre el cadavre d' Ofelia.)

Adeu, amiga meva,
Presents hermosos á la més hermosa;
Ferte esposa d' Hamlet un jorn volía
Y esperava cubrir de flors galanes
Ton llit de nuvia, no la tomba teva!..

LAERTES

Malehit mil vegades sempre sía
Aquell que va posar l' acció culpable
Que 't vá llevar l' enteniment! No, encara
No la cubriu de terra .. una altre volta
La vull estrényer, ay! entre mos brassos...
(S' abrassa ab el cadavre.)
Tiráunos terra á abdós, al viu y á n' ella
Y d' aquest plá 'n farém una montanya
Més alta que 'l Pelión, y que s' aixeque
Sobre del blau Olymp que al cel arriva!

HAMLET *Eixint devant de tots*

Qui es qu' es plany ab tant inflat llenguatge
Y adolorit invoca á les estrelles
Que s' aturan sobtades á escoltarlo?
Jo só 'l príncep real de Dinamarca!..
(S' abrahona ab Laertes, els demés van per descompartirlos.)

CLAUDI

Separáulos!

Digitized by Google

GERTRUDIS

Hámlet món fill, món Hámlet!

TOTS

Senyors!

HORACI

Ay, senyor meu..... prudencia! Calma!

HAMLET

No ho vull; lluytaré ab ell, la rahó en sobra
Encara que la mort els ulls m' acluqui!

GERTRUDIS

Y, quina rahó tens?

HAMLET

Jo la estimava
Y trenta mil germans, no la volían
No, ab tant d' amor com el que jo li duya.
Qué vols fer ara ab ella?

CLAUDI (*Ap. á Laertes.*)

Bon Laertes,
Mira qu' es foll!

GERTRUDIS

Per Deu! Laertes, déixal;

HAMLET (*Desfentse de Laertes; mentres els Fossers omplan la sepultura d' Ofelia de terra y la clouhen.*)

Digas el que vols fer? Desfet en llágrimes
Vols plorar? Vols lluytar? Morir sens esma
De fám, ó ferte á trossos, ó be beuret
El llac Esil, menjá un caimán? Depressa
Si tú ho fas, jo ho faré! Vens á plorarla
O á ofendre'm enterrarte en son sepulcre

Digitized by Google

Ab ella? doncs axís ho vull, y siga,
Y sí montanyes vols, que 'ns descarreguen
Montanyes y montanyes ara á sobre
Fins qu' eixos camps el sol ardent els torri
Y 'l cim de l' Ossa ab ells al compararse
Semble un terrós humil! Ja que tú 'm parlas
Ab tant d' orgull; et torno igual llenguatje!

GERTRUDIS

Tot axó son atacs de la follía
Que li dura y l' encén; després, tal volta,
Com la coloma que els petits contempla
El trobaréu callat, mut y sens esma.

HAMLET

Escolta? y perqué axís has de tractarme?
Jo sempre t' he estimat... Mes, ara... deixa'm
No 'n parlém més...! Encar que 'l gran Alcides,
Ab sa forsa y poder vulla estorbarho,
El gat podrá miolar; més la victoria
Será pe 'l gos! Aném.

(*S' en vá Hámlet y Horaci 'l segueix.*)

CLAUDI

Sí, veshi, Horaci,
No 'l deixes pas. Y tu, Laertes, ara
Ja veus com tot alló que anit diguerem
T' aconsella tenir més gran paciencia,
Mentres disposo el que 'ns convé. Gertrudis,
Convindrá que á ton fill algú no 'l deixe,
Farém un monument d' aquest sepulcre,
Potser vindrán ay! hores més tranquiles...
Ara, 'ns convé patir!....

Digitized by Google

ESCENA IV

Saló gran del paláu real

HAMLET *y* HORACI

HAMLET

Prou ja 'n parlárem.
Ara 't voldría dir tot el que resta.
Te'n recordas de tot?

HORACI

Puc oblidarho?

HAMLET

Estava ab cor inquiet, perdut, sens esma,
No podía dormir, y jo 'm tenía
Per més trist que 'l catiu plé de cadenes.
Una follía fou que beneheixo
Y ara soc viu no més perque vaig ferla.
Cal confessar que l' imprudencia á voltes
Ens serveix més que accións premeditades
Que, per pensades que les fem, s' esguerran
Molts colps en aquest món; tot això proba
Que la má del Etern, sempre infalible,
Nostres accións goberna y encamina
Per més que l' home per etzar les fassa.

HORACI

Crec qu' es molt cert això.

HAMLET

Doncs, com te deya,
Vaig sortir de ma cambra, ab una manta
De mariner, mal disfressat; á fosques

Digitized by Google

Y á les palpentes, vaig entrar ahont eran
En Ricard y en Guillén dormits; agafo
Sos papers y á ma cambra desseguida
Me 'n vaig tornar. Allí segur, y ab pressa
Sense rezels y sense por, les cartes
Que duyan del rey d' ara, vaig obrirles
Y en elles vaig trobar traició tan negre
Que quasi no's pot dir. Alló era una ordre
Dihent que convenia á nostre pátria
Y á Inglaterra també, que molt depressa
'M matessin á mí, que si no ho feyan
Tot seríen desditxes y desordres.
Deya 'l paper que, al ser llegit, sens darli
Temps al butxi pera esmolar les eynes,
Que 'm tallesin el cap!

HORACI

Y, això es possible?

HAMLET

Aquí tens l' ordre (*L' hi mostra una carta*)
Ja podrás llegirla
En mellor ocasió. Vols enterarte
Del que vaig fé allavors?

HORACI

Senyor, digáumho.

HAMLET

Ja ho veus com rodejat de eixes vileses
Tan criminals, el drama ells comensavan
Avans de que 'n pogués entendre el próleg.
Ab tot y això, m' assento, escric una altre
Ordre real ab bona lletra, ('m creya
Avans, com tots els príncEps, qué l' escriure
Net y corrent, era una cosa baixa

Y fins vaig procurar fer mala lletra
Per semblar rey), y ara prou coneixo
Que escriure be me va salvar la vida!..
Vols saber que escribía?

HORACI

Sí.

HAMLET

Pregava
(Com si jo fos el rey,) al d' Inglaterra,
Que de feudal penyora en obediencia,
Y perque refloris com una palma
Nostra amistat ensemps, que la pau santa
Coronada d' espigues nostre imperi
En amor y amistat conservés digne,
(Y ab altres enlavrades fullaraques;)
L' hi deya clar, que al rebre aquella lletra,
Sens més ni més, dongués mort desseguida
A n' els dos missatgers que la portavan
Sens darlos temps de confessá' el delicte.

HORACI

Y, cóm vau sagellar aquest missatge?

HAMLET

Per un voler del cel. Llavors, jo duya
L' anell del pare meu, que 'l sagell porta
Que serví pera fer el que sagella
Ara mon oncle. El plec desprès tancava,
Li poso igual endressa, y el retorno
A la cambra dels dos; ningú ho va veure.
L' endemá fou el jorn del abordatge,
El que desprès passá, ja ho sabs...

Digitized by Google

HORACI

Doncs, ara,
En Ricard y en Guillém tots dos caminan
Drets á la mort?

HAMLET

Ja veus qu' ells ho volían;
Ma conciencia en cap forma no m' acusa,
Ells mateixos cercaren el seu cástic,
Hi ha molt perill pera l' humil ficantse
Entre 'ls acers de dos senyors que lluytan.

HORACI

Deu meu! quin rey tením!

HAMLET

Y, tú, ara pensas
Que no dec acabar lo que emprenia?
Aquell que va matar ay! á mon pare,
Que ha lograt de la mare la deshonra,
Que s' ha ficat com lladre vil al throno,
Trepitxant tots mos drets, y conspirava
Contra ma vida ab tan indignes medis;
No 'l tinc de castigar ab eixa destra?
No sería cent colps, vil y culpable
Si consentís que visqués més un monstre
Que pot cometre crims tants com fins ara?

HORACI

Aviat l' avís darán desde Inglaterra
Que s' han cumplert ses ordres.

HAMLET

Desseguida
No dubto qu' ho sabrá. Tinc temps encara
Y per matar á un home, un moment sempre
Es prou, Horaci! Ara á mí 'm contorba

Digitized by Google

El disgust qu' he tingut ab en Laertes.
Oblidantme de mí, no he sabut veure
En el meu sentiment, del seu la imatge.
Vull ferme son amic; més l' amenassa
Ab que 's planyía, m' excitá les ires.

HORACI

Callau, Quí ve per allá? (*Entra Enric.*)

ESCENA V

HÁMLET, HORACI, ENRIC

ENRIC

Sia molt benvingut Vostre Altesa, á Dinamarca.

HAMLET

Grans mercés. Coneixes á aquesta mosca?

HORACI

No, senyor.

HAMLET (*Apart á Horaci*)

No 't sapiga greu, perque el coneixe 'l es ben poc agradable. Es amo de moltes terres que donan molt, y per més que siga una bestiota que mane á altres besties, pitjors qu' ell, té la seva estable á la taula del rey. Es la gralla més xarrayre qu' he vist en ma vida, pero ja 't dic, es propietari d' una gran cantitat de pols y terra.

ENRIC

Bon senyor príncep: si Vostre Altesa no té gran ocupació que ho impedesca, jo os donaria un missatge de part del rey.

Digitized by Google

HAMLET

Vos escolto ab molta atenció. Mes, feu servir el capell per l' us que fou destinat, que crec va ser pe'l cap.

ENRIC

Moltes gracies, senyor. Si fa molta calor!

HAMLET

Al contrari, fa molt fret. El vent es del Nort.

ENRIC

Es veritat; fa fret.

HAMLET

Ara 'm sembla que no. Al menys per mí, fa una calor que ofega.

ENRIC

Oh, sí, sí, molta calor, molta..... tant, que no sé com dirho. Doncs, senyor, el rey m' envía á dirvos que ha fet una aposta en favor vostre. Això es el missatge.

HAMLET

Recordauvos de que 'l barret serveix pera...
(Li posa 'l barret per forsa.)

ENRIC

Oh, senyor! si ho feya per comoditat. Si, si... El cas es que Laertes acaba d' arribar á Dinamarca. Oh! es un galán cavaller, no hi ha cap dubte. Bones qualitats, bon tracte, estimat de tothóm; parlant sense passió, es pot confessar, qu' es la flor de la noblesa, perque té totes les prendes que 's poden demanar á tot un cavaller.

Digitized by Google

HAMLET

La pintura que 'm feu d' ell no desmereix gens en vostre boca; encara que 'm creya que al fer inventari de ses bones qualitats, l' aritmética y la memoria tindrían rahóns y 's farían petites per una quantitat tant grossa. Mes, sense exagerar les llohanses, jo 'l tinc per un home de gran cor y de tant extraordinaries qualitats naturals, que, parlant ab tota veritat, no trobará parió sino mirantse al mirall; que l' hi vulga trobar en altre lloc, no més hi trobará esbossos sense acabar.

ENRIC

Vostre Altesa, acaba de fer la més perfeta de les justicies, al parlar aixís de Laertes.

HAMLET

Sí, pero vull saber perqué 'ns torném roncs ara, ficant en nostre conversa tantes llahors d' eix cavaller?

ENRIC

Qué voleu dir, senyor?

HORACI

No sería mellor que parléssiu més clar? Jo crec que no os costaría gayre.

HAMLET

Dic á qué ve parlar tant d' aqueix cavaller?

ENRIC

De Laertes?

HORACI *(Ap. á Hámlet)*

Es qu' ara ja ha vuydat tot el que tenía á dins y se l' hi acabat la provisió de paraules meloses.

Digitized by Google

HAMLET

Sí, senyor, del mateix.

ENRIC

Jo crec que sabreu que...

HAMLET

Voldría que no 'm prenguésseu per ignorant; encara que la vostre opinió no 'm donaría gran anomenada. Y bé, qué més?

ENRIC

Deya que no podíau pas ignorar els mérits de Laertes.

HAMLET

Jo no m' atreviré á confessarho per no igualarme ab ell, perque pera coneixer be á un altre, es precís coneixers' be á sí mateix.

ENRIC

Jo ho deya per sa destresa en el manejar l' acer, ja que segóns diu tothóm, no té pas rival.

HAMLET

Y quina arma es la seva?

ENRIC

Espasa y daga.

HAMLET

Son dues armes... Be, vaja, aneu dihent.

ENRIC

Doncs, senyor, el rey ha apostat sis cavalls selvatges, contra ell, y ell ha apostat contra 'l rey sis es-

Digitized by Google

pases franceses ab ses dagues, y gorniments, com cinturó, talabart y tot el demés per l' estil. Tres d' aquestes curenyes son la cosa més ben feta que 's puga pensar. No n' hi han d' altres, vaja! Son cosa de gust, si senyor!..

HAMLET

Y, qué son, per vos, les curenyes?

HORACI (*Apart*)

Ja 'm pensava jo que, sense notes ni apuntador, no podrían acabar el dialeg.

ENRIC

Senyor, jo crec que les curenyes son... aixís una cosa com cinturons.....

HAMLET

Ja ho fóran si poguéssem portar al costat un canó d' artillería, pero mentres no 'n poguém dur n' haurém de dir cinturons. Aném al cas. Hi han sis espases franceses ab els seus cinturons (y entre ells tres curenyes primoroses) contra sis cavalls selvatges... Axó es l' aposta del francés contra 'l danés? Y, perqué s' ha fet l' aposta que diheu?

ENRIC

El rey ha apostat que sí lluytéu ab Laertes, en dotze escomeses no serán més de tres les estocades que ell vos donga; y Laertes ha dit que en aquest temps vos en donará nou pe 'l cap més baix, y voldría que axó 's resolga depressa, si vos hi veniu be.

HAMLET

Y, si dic que no?

Digitized by Google

ENRIC

Vull dir si admetau la lluyta.

HAMLET

Doncs, senyor meu; jo dec passejarme per aquest saló, perque, si á Sa Majestat no li sab greu, aquesta es l' hora en que hi acostumo á pendre la fresca. Que porten aquí els estocs, y si aquet cavaller ho vol aixís, y 'l rey també, l' hi faré guanyar l' aposta, si puc, y, si no puc, m' aconsolaré guanyant afront y estocades.

ENRIC

Voléu, doncs, que ho diga aixís mateix?

HAMLET

Això es el que hi ha en net; vos hi podreu afegir totes les flors y violes que os vingui be.

ENRIC

Senyor: tinc l' honor de oferir novament mos respectes á Vostre Altesa (*S' en va.)*

HAMLET (*Escarnintlo*)

Soc, sempre, sempre vostre.

ESCENA VI

HÁMLET *y* HORACI

HAMLET

Fa molt be de recomenarse á sí mateix; perque no hi hauría pas ningú que ho fes per ell.

HORACI

Aquest home 'm sembla un falsiot que comensá de volar ab la closca del ou enganxada á les plomes.

Digitized by Google

HAMLET

Sí, Horaci, y diuhen d' ell que avans de mamar ja feya cortesies al pit de la seva mare. Eixos son homes dels estimats en nostre etat corrompuda, no més perque 's saben acomodar als gustos del día fent compliments ab apariencies exteriors, falagueres y festoses... Aixís solen enlluhernar als homes prudents y captar son afecte, peró s' assemblan massa á l' escuma que, per més que s' infle bullint y 's fasse grossa, al bufarhi á sobre 's coneix massa el qu' es; totes les bambolles vuydes se desvaneixen y en la copa no hi queda res!..

ESCENA VII

HÁMLET, HORACI, UN CAVALLER

CAVALLER

Senyor: Sa Majestat, per medi del jove Don Enric os enviá un missatge, y aquest ha dit que l' esperávau en aquest saló. El rey m' envía ara á dirvos si os voleu desafiar ab Laertes, ara mateix, ó be si ho voleu fer més tart.

HAMLET

Jo no més tinc una paraula y la someto á la voluntat del rey. Si aquesta hora li ve be, també 'm ve be á n' á mí. Aixís doncs, podém lluytar ara ó més tart, ab tal de trobarme tan ben disposat com ara.

CAVALLER

Aixís el rey y la reyna baixarán ab tota la Cort.

HAMLET

Está molt be.

Digitized by Google

CAVALLER

La reyna voldría que avans de comensar la lluyta parléssiu ab Laertes donantli mostres de afecte y bona amistat.

HAMLET

Es un advertiment molt just y molt prudent.

(*S' en va 'l cavaller.*)

ESCENA VIII

HAMLET *y* HORACI

HORACI

Tinc por de que perdréu, senyor!

HAMLET

Donc, jo crec que no. Desde que Laertes s' en aná á Fransa, que no he deixat d' excercirme jugant l' estoc y crec que 'l guanyaré. Pero... no 't pots pensar pas quina pena tinch al cor!.. Y no sé perque, ni puc dirho. No tinc pas cap motiu!..

HORACI

Ab tot y axó, senyor...

HAMLET

Tot son il-lusións. Pressentiments que no més poden torbar á una ánima de dona...

HORACI

Si vos sentiu alguna repugnancia ó inconvenient, no os hi capfiqueu més. Ja aniré á trobarlos y 'ls diré que esteu malalt y que no podeu lluytar.

Digitized by Google

HAMLET

No, de cap manera. Qué se m' en dona de tals pressentiments tontos? Fins en la mort d' un aucellet hi té la seva part una Providencia irresistible. Si ha arrivat la meva hora, no cal esperarla; si no té de vindre ara, senyal de que vindrá més tart; tot consisteix en trobarse previngut pera quan vinga. Si l' home al acabar de viure no sab lo que li esdevindría si visqués més, qué hi fa que mori tart ó dejorn? Saber morir be es lo principal.

ESCENA IX

HÁMLET, HORACI, CLAUDI, GERTRUDIS, LAERTES, ENRIC, *Cavallers, dames, acompanyament. Patges que portan estocs d' acer.*

CLAUDI (1)

Vina Hámlet, vina, estreny les mans aquestes.
(El rey posa la má d' Hámlet entre les de Laertes.)

HAMLET

Laertes! si t' he ofés, perdó 't demano,
Com un bon cavaller tú ara perdóna'm,
Tots els presents saben molt be, y 'm sembla
Que tú ho haurás sentit, que la follía
Torba mon seny y á voltas m' aclapara.
Tot el que jo haja fet poguent ofendre
Els sentiments més tendres ó més íntims
De ton cor, de ton nom ó ta honradesa;
Dic, davant de tothom, que ma follía,

(1) Fins al acabament de la tragedia Shakespeare torna á escriure en vers,

Digitized by Google

No més que ma follía, en té la culpa.
Pot Hámlet habé' ofés may á Laertes?
Jamay; Hámlet no fou, perque no estava
Hámlet en sí, y si un colp ofenía
A Laertes, no fou Hámlet culpable
Perque ara ho desmenteix y ho desaproba.
Doncs qui va ser? No més la malaltía
De son cervell. Y perque aixís notori
Siga á tothom, Hámlet ara 's declara
Del ofés, bon amic, y sóls contrari
De la follía trista que ara 'l vexa.
Permetáu que davant la Cort ho diga,
Y m justifique d' intencións culpables
Y os demane perdó y oblit á l' hora.
Vaig tirar contra 'ls murs trets de ballesta
Y, per descuyt, á mon germá fería.

LAERTES

Mon cor, que 'm exigí venjansa justa,
Ja queda satisfet. La meva honra
No pot prometre més, fins que vells jutges
Tant prudents com honrats, mirant la cosa
Digan que l' honor meu está sens taca.
Mentres espero aixó, jo el vostre afecte
Accepto y trobará el meu sempre pronte
A no ofendreu's jamay.

HAMLET

Jo os agraheixo
Aquest oferiment; y en eixa lluyta
Que ara comensarém, lluytaré, os juro,
Com si germá meu fos mon adversari.
Donáunos els estocs.

LAERTES

Sí, sí, donáume'n.

Digitized by Google

HAMLET

No os será pas difícil la victoria,
Vostre destresa lluhirá com sempre
Sobre mon desacert, com una estrella
De la nit bruna en mitj de les tenebres.

LAERTES

No feu burles, senyor!

HAMLET

De cap manera.

CLAUDI

Enric, dónals'hi estocs; Hámlet, no ignoras
Les lleys?

HAMLET

No, senyor rey; ben conegudes
Les tinc; heu apostat per el més débil!

(Posan una taula al centre del escenari vora 'l fons, pera posarhi les copes d' or que s' omplirán quan ho mane el rey. Claudi y Gertrudis s' asseuhen al costat de la taula; l' acompanyament també. Els patges drets pera servir les copes. Hámlet y Laertes se preparan á lluytar y Enric y Horaci farán de padríns)

CLAUDI

No tinch cap por de perdre. La destresa
Conech dels dos, y encare que Laertes
Hage guanyat y molt, la gloria nostra
Será més gran.

LAERTES *(probant l' estoc)*

Es molt pesat. Un altre.

HAMLET *(Fent lo mateix)*

Aquest es bó! son iguals tots?

Digitized by Google

ENRIC

Quí 'n dubta?

CLAUDI

De copes de bon ví pareu la taula.
Si Hámlet li dona dues estocades
Y para la tercera de Laertes,
Que descarreguen els canóns depressa
De les torres reals. Jo voldré beure
A la salut d' Hámlet, dins de la copa
Hi tiraré una perla més preciosa
Que la que 'ls últims reys de Dinamarca
Varen tenir en llurs reals corones.
Portau les copes d' or. El tambor diga
A les trompetes, la trompeta al guayta
Y 'l guayta al artiller, y 'l canó ho conte
Després al Cel, y 'l Cel per fí á la terra;
Que 'l rey de Dinamarca aquí are brinda
A la salut d' Hámlet! Abdós, vosaltres,
Que habeu de judicar, fixéuvos. Ara!..

HAMLET *(posantse en guardia)*

A mí, senyor!

LAERTES *(fent lo mateix)*

Estic á punt!

HAMLET *(escometentlo)*

Vá, una!

LAERTES

No! No!

HAMLET

Que ho digan!

Digitized by Google

ENRIC

Sí, si ha sigut una!

LAERTES

Donchs aném per una altre!

CLAUDI

Espera, espera!
Donáume beure.

(*Sospenen la lluyta. Claudi tira una perla á la copa y beu, allarga la copa á Hámlet y aquet la refusa. Se sent remor de trompetes y canonades.*)

Hámlet, aquesta perla
Te la ofereixo y ab ella bec des d' ara
A ton triomf. Donáuli aquesta copa.

HAMLET

Esperáu; (*tornan á lluytar*)
Vull donarli eixa estocada.
Vaja! va una altre! Qué hi diheu?

LAERTES

Confesso
Que m' heu tocat y es bona!

CLAUDI

Nostre fill guanyará. No hi ha cap dupte!

GERTRUDIS

Com es robust, se cansa. Fill meu, vina
Pren aquest mocador, Hámlet, aixuga't

Digitized by Google

La suor de ton front. La reyna brinda
Per ta fortuna, Hámlet.

(*Pren la copa destinada á Hámlet y beu. El rey vol estorbarla. La reyna torna á beure*).

HAMLET

Gracies, senyora.

CLAUDI

No begueu, qu' haveu fet?

GERTRUDIS (*ab naturalitat*)

Si jo, vull beure,
Perdonéume, tinc set!

CLAUDI (*Apart*)

La envenenada!...
Pero... no hi ha remey!

HAMLET

Jo, no vull beure.
Després, beuré.

GERTRUDIS

Vina, fill meu, vull ésser
Jo la que 'l front t' aixugui.

LAERTES

Veurém si ara
L' encertaré.

(*Laertes se posa á parlar ab veu baixa ab el rey, mentres Gertrudis aixuga la suor d' Hámlet.*)

CLAUDI

Jo crec que no.

Digitized by Google

LAERTES (*Ap.*)

Ay, sento
Que la conciencia 'm crida que no ho fassa!

HAMLET

Aném per la tercera. Amic, em sembla
Que no lluyteu ab tota forsa. Os prego
Que embestiu ab més ira. Penso ara
Que sóls voleu jugar!

LAERTES

Doncs, sí, á veure!...
(*Lluytan altre colp.*)

ENRIC

Ni l' un, ni l' altre.

LAERTES

Va per vos aquesta!
(*Se cambian els acers de tal manera que l' un tereix al altre ab l' acer del contrari. Horaci y Enric van per descompartirlos. Gertrudis cau mitj morta en brassos del rey. Confusió y desordre.*)

CLAUDI

Separáulos! S' ho prenen massa al viu!

HAMLET

No, no, un altre colp!

ENRIC

Mirau: la reyna!...

HORACI

Tots dos ferits!

Digitized by Google

ENRIC

Cóm ha sigut, Laertes?

LAERTES (*Sostingut en brassos d' Enric*)

He caygut en el llas que jo parava.
Me moro per ma propia traydoria!

HAMLET

Que té la reyna?

CLAUDI

Ay fill, se des mayava
Al veure't ja ferit...

GERTRUDIS

No, mentida!
Es la copa, la copa, mon car Hámlet!
He mort... Envenenada! (*Cau morta.*)

HAMLET

Traydoría!
Tancau les portes!.. Als traydors! buscáulos! .

LAERTES

El traydor es aquí. Hámlet t' espera
Desseguida la mort. Al món no's troba
Medicina que avuy salvarte puga.
Viurás molts pocs moments. En la má portas
L' instrument de ta mort, envenenada
Tenia jo la punta de ma espasa.
Y ab ella m' has ferit també. No esperis
Que m' aixeque d' aquí. La teva mare
Ha begut les metzines. No tinc esma...
(*Fent un esfors pera parlar.*)
El rey es el traydor! El rey!..
(*Claudi va per fugir. Hámlet l' hi clava l' acer al cor. Qnan el rey es á terra, Hámlet l' hi fará beure lo qne resta de la copa en que ha begut Gertrudis.*)

Digitized by Google

HAMLET

Encara
Hi ha verí á la punta? Les metzines
Que fassan son efecte!..

TOTS

Ay, Ay!

CLAUDI (*cayent*)

Guardáume,
Salváume, amics!..

HAMLET

Tú, incestuós y lladre!
Criminal!.. beu també en la teva copa
Y acompanya també á la meva mare!

LAERTES

Es cástic merescut! La preparava
Ell mateix la beguda... Ara oblidemnos,
Oh, generós Hámlet, de tot; no cayga
La mort del pare meu ni aquesta meva
Sobre de tú, ni sobre meu la vostra.
(*Cau mort.*)

HAMLET

Deu te perdone! 'L seguiré, jo 'm moro!..
Adeu! regina y mare desditxada!...
A tots els que veyeu eix espectacle
Que os omplena d' esglay y palidesa
Jo os diría... Mes ay; que 'l temps em manca.
Y es la mort un ministre que no espera
Quan l' hi ha arrivat l' estona. Jo... os diría,
Mes no ho puc dir. Jo 'm moro! tú, sí, Horaci,
Tú, que viurás digas á tots quins foren
Les rahons que movían ma conducta.
Diga'ls la veritat!...

Digitized by Google

HORACI

Jo, no puc viure!
Jo tinc, senyor, una ánima romana
Y encara hi ha verí dintre la copa.

(Va per beure, més Hamlet y 'ls patges l' hi prenen la copa de les mans.)

HAMLET

Dona'm la copa! no... per Deu t' ho prego,
Horaci, car amic, si aquelles causes
Que m' han portat á fer aixó, secretes
Quedessin desde avuy, ab quina afronta
Mon nom al pervenir no arribaría?
Si algún colp en eix món vas estimarme
Triga un xic més á vindre ab mi. y allarga
La cárrega de viure fatigosa
En eix món de miseries y á tots digas
Ma historia trista!

(Se sent remor de clarins de guerra)

Qué es aquesta martxa?

ESCENA X

Dits y un CAVALLER

CAVALLER

Es Fortimbrás el príncep de Noruega
Que torna victoriós de la Polonia,
Y ab les trompes guerreres ell saluda,
A uns missatgers que venen d' Inglaterra.

HAMLET *(defallint)*

Jo 'm moro, Horaci. Ja 'l verí m' ofega
Ni 'm deixa respirar!.. No podré viure

Digitized by Google

Per saber noves d' Inglaterra... Penso
Que Fortimbrás d' eixa nació ha de obtindre
El sceptre y la corona. Jo l' hi dono
Mon sufragi. Tú, cóntali ma historia
Y tot el que ha passat. A mí, no 'm resta
Més que el silenci etern!.. (*Mor.*)

HORACI

Per fi 's rompía
Aquest gran cor! Adeu, oh, si, gran príncep.
Els ángels ton repós vetllen y 't dugan
Al celestial deport! Més, cóm s' acostan
Les trompes y claríns!..

ESCENA ÚLTIMA

Dits y FORTIMBÁS *ab dos* EMBAIXADORS *y soldats que 'ls acompanyan*

FORTIMBRÁS

Quina es aquesta
Escena de dolor?

HORACI

Qué cercáu, ara?
Si veure no voléu desditxes tristes
Y esglayadores, entornause'n!...

FORTIMBRÁS

Eixes
Terribles morts demanarán venjansa.
Oh mort altiva, quin festí disposas
En tes morades infernals, que dallas
Axís, d' un colp, tantes augustes testes?

Digitized by Google

EMBAIXADOR I

Ens esglaya de véureho. Aquells missatges
Que dúyam d' Inglaterra, tart arriban.
Ja aquells que 'ls han de rebre no 'ls escoltan.
L' ordre del rey se va cumplir. La vida
Ja Ricard y Guillém ensemps van perdre.
Mes, qui 'ns agrahirá nostra obediencia?

HORACI

Encara qu' ell visqués no os ho agrahiría,
Perque ell no ho va manar. Mes ja vosaltres,
Els que tornáu vencent al de Polonia,
Y 'ls missatgers que arriban d' Inglaterra;
Si al trobarvos aquí, sou desitjosos
De saber cóm ha estat eixa tragedia;
Disposau que 'ls cadávres dalt d' un túmbol
A vista de tothóm exposats sían.
Llavors jo diré al món, que ara la ignora,
La historia y la rahó d' eixes desgracies,
Os parlaré de crims, d' accions indignes
Bárbares, criminals, y de sentencies
Que va dictar l' etzar, morts imprevistes,
Morts violentes, traydoria odiosa
Y enganys tan malhaurats, que foren causa
De les morts dels mateixos que 'ls pensaren.

FORTIMBRÁS

Os desitxo escoltar. A tots els nobles
De la nació vull congregar; que os senten.
Grans thresors me presenta la fortuna
Que m' esglayan al veure'ls; la corona
De Dinamarca sé que ara 'm pertoca
Per antics drets, qu' es just fassa que 'm válguin.

HORACI

També vos puc parlar d' aixó. El sufragi
Que la boca d' Hámlet doná al tancarse

Digitized by Google

Per sempre més, vos contaré algun día.
Les passions populars ara mogudes
Més que may están folles; ni una estona
Allarguém eix intent, que la malicia
O l' engany, molt de mal podrían fernos.

FORTIMBRÁS

Quatre dels meus capdills el cos s' en porten
D' Hámlet vestit ab les reals insignies
De brau guerrer. Sí ell al throno un día
S' hagués sentat, un excellent monarca
Hauría esdevengut, com pocs n' hi hajen!
Les trompes militars á son cadavre
L' hi fassen els honors guerrers. Treyéulos
Depressa eixos cadavres. L' espectacle
Que ofereixen als ulls, es molt més propi
D' algún camp de batalla, que d' eix siti.
Vosaltres feu que l' host tota saludi,
Ab salves y tambors, Príncep tan noble!

FÍ DE LA TRAGEDIA

Digitized by Google

Obres d' Arthur Masriera

	Ptas.
PERLES CATALANES.—(Tradicions y llegendes). 1878..	1
POESIES PREMIADES.—1878.	0'25
POESIES IYRIQUES. (Históriques, bibliques y populars). 1879.	1
JULIA. (Llegenda religiosa). 1879.	1
EL SIGLO DE PERICLES. (cant epic). 1883. .	1
COBLES EN LLAHOR DE SANT JORDI. (2.ª edicio). 1885.	1
BREVE NOTICIA DEL H.º ERASMO JANER.. (3.ª edició). 1887.	0'25
POESIES. (edició de gran luxo). 1893. . . .	4
FULLES DE VIATGE. 1895..	0'25
DUES ONOMASTIQUES. (ab collaboració de FREDERIC RAHOLA). 1897..	
PROMETHEU ENCADENAT. (tragedia de Æschyl). 1898..	2
ELS PERSES. (tragedia d' Æschyl). 1898. . .	2
MARIANETA Y MARIANITA. (novela en publicació).	
HAMLET. (tragedia de Shakespeare).. . . .	4

EN PREPARACIÓ

ANTHOLOGIA SHAKESPERIANA.

LES EUMENIDES. (tragedia d' Æschyl).

IN PUBLIUM VIRGILIUM MARONEM COMMENTARIOLA

Digitized by Google

Digitized by Google

NOTA

Aquesta versió es propietat del traductor. Queda fet el dipósit pera 'ls efectes legals.

L' encarregat pera les representacions es D. Joan Molas y Casas, director del *Centre de Propietat Dramática*, (Hospital, 12 y 14, 2.°, Barcelona), ab qui 's deurán entendre els que vullan posarla en escena.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Obres d' Arthur Masriera

	Ptas.
PERLES CATALANES.—(Tradicions y llegendes). 1878.	1
POESIES PREMIADES.—1878.	0'25
POESIES LYRIQUES. (Históriques, bibliques y populars). 1879.	1
JULIA. (Llegenda religiosa). 1879.	1
EL SIGLO DE PERICLES. (cant epic). 1883.	1
COBLES EN LLAHOR DE SANT JORDI. (2.ª edició). 1885.	1
BREVE NOTICIA DEL H.º ERASMO JANER.. (3.ª edició). 1887.	0'25
POESIES. (edició de gran luxo). 1893.	4
FULLES DE VIATGE. 1895.	0·25
DUES ONOMASTIQUES. (ab collaboració de FREDERIC RAHOLA). 1897.	
PROMETHEU ENCADENAT. (tragedia de Æschyl). 1898.	2
ELS PERSES. (tragedia d' Æschyl). 1898.	2
MARIANETA Y MARIANITA (novela en publicació).	
HAMLET. (tragedia de Shakespeare).	4

EN PREPARACIÓ

ANTHOLOGIA SHAKESPERIANA.

LES EUMENIDES. (tragedia d' Æschyl).

IN PUBLIUM VIRGILIUM MARONEM COMMENTARIOLA

Imprempta L' ATLÁNTIDA, Dr Dou 14

Digitized by Google

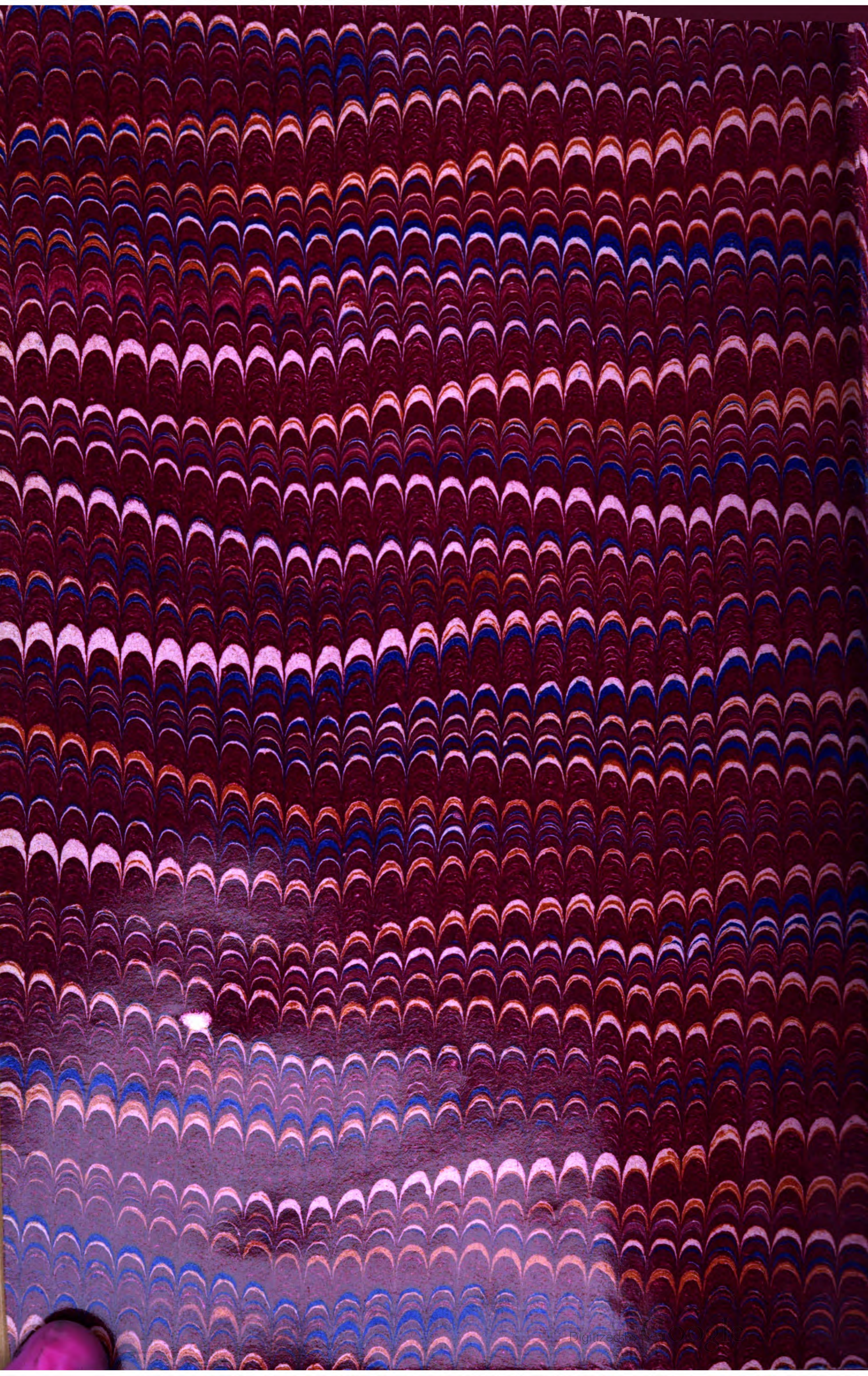
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Biblioteca
de Catalunya
F84 gau.
1196

DIPUTACIÓ DE BARCEL
Biblioteca de Catalu
Reg. 560.4
Sig. 841.6"1
Sha = 4º

UNYA
7986
Digitized by Google

Digitized by Google